

Jaarverslag 2016

Contactgegevens:

LMC Voortgezet Onderwijs
Henegouwerplein 16
Postbus 315
3000 AH Rotterdam
info@lmc-vo.nl
KvK 24288721

Jaarverslag 2016

Voorwoord

2016 is in meerdere opzichten het jaar van een nieuwe horizon geworden. Na enkele jaren van daling van de instroom van nieuwe leerlingen, laat het schooljaar 2016/2017 weer een duidelijke stijging zien. Een stijging van instroom van leerlingaantallen die zich ook voor het schooljaar 2017/2018 lijkt voort te zetten. Een eerste volledig kalenderjaar waarin gewerkt wordt in de nieuwe structuur van scholengroepen. Waardoor meer samenwerking tussen de scholen mogelijk is en betere voorwaarden voor op- en afstroom van leerlingen gecreëerd zijn. Een jaar waarin het financiële resultaat weliswaar - door bewuste kwaliteitsimpulsen - rood kleurt maar de onderwijskwaliteit van alle scholen volledig in het groen is volgens de inspectiekaders. En waarin ook het perspectief aanwezig is dat binnen afzienbare tijd het financiële resultaat eenzelfde kleuring zal krijgen.

In 2016 hebben we afscheid genomen van een markante voorzitter van het College van Bestuur, Marcel van der Knaap. Hij bracht rust in roerige tijden en stond aan de basis van waar de organisatie op dit moment staat. Solide, eigentijds en met vertrouwen op alle lagen in de organisatie. Naast zijn rol als voorzitter van het College van Bestuur speelde Marcel van der Knaap ook een belangrijke verbindende rol in de onderwijsstad Rotterdam. Niet voor niets is zijn inzet voor de Rotterdamse leerlingen dan ook beloond met de Erasmusspeld.

Een vertrek luidt meestal ook iets nieuws in. De komst van een nieuw tweehoofdig College van Bestuur in dit geval. Een College van Bestuur dat voort zal bouwen op de ingezette lijnen. Dat betekent het behouden van de goede kwaliteitspositie, het versterken van de profilering van de scholen, het uitbouwen van de professionaliteit van alle medewerkers, het werken aan een gezonde bedrijfsvoering en het verder verhogen van de tevredenheid van leerlingen, hun ouders en al onze collega's.

Met uiteindelijk maar één doel ... dat alle LMC-scholen worden gezien als geweldige plekken om te mogen leren en te werken.

Rotterdam, 29 mei 2017

Rob Elgershuizen

Marc Otto

Inhoudsopgave

Voorwoord	1
Inhoudsopgave	2
1. Toelichting op onderdelen van het jaarverslag	4
BESTUURSVERSLAG	
2. Kerngegevens	5
2.1 NAW-gegevens	5
2.2 Doelstelling van de organisatie	5
2.3 Beleid	6
3. Kernactiviteiten	7
4. Juridische structuur	7
5. Organisatiestructuur	8
6. Verslag van het College van Bestuur	10
6.1 Organisatie	10
6.2 Onderwijs	13
6.3 Kwaliteit	17
6.4 Personeel	19
6.5 Financiën	24
6.6 Huisvesting en facilitaire zaken	28
6.7 Communicatie	32
6.8 ICT	33
6.9 Zaken met een politieke of maatschappelijke impact	35
6.10 Horizontale verantwoording	36
6.11 Vooruitblik	38
6.12 Continuïteitsparagraaf	40
7. Treasury verslag	48
8. Verslag van de Raad van Toezicht	50
JAARREKENING	
9.1 Balans per 31 december 2016, vergelijkende cijfers 2015	55
9.2 Staat van baten en lasten 2016, vergelijkende cijfers 2015	56
9.3 Kasstroomoverzicht	57
9.4 Grondslagen voor waardering van activa, passiva en resultaatbepaling	58
9.5 Toelichting op de onderscheiden posten van de balans	68
9.6 Niet in de balans opgenomen verplichtingen	73
9.7 Verantwoording Regeling OCW subsidies	75
9.8 Toelichting op de onderliggende posten van de staat van baten en lasten	76

9.9 Verbonden partijen	82
9.10 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen	83
9.11 Gebeurtenissen na balansdatum	86
9.12 Ondertekening	87
OVERIGE GEGEVENS	
10.1 Statutaire bepaling resultaatbestemming	88
10.2 Controleverklaring	89
 Begrippenlijst	 93

Bijlagen

1. Overzicht (neven) functies en het rooster van aftreden van de Raad van Toezicht en College van Bestuur/rooster van aftreden Raad van Toezicht
2. Overzicht Toegekende arrangementen door de Inspectie van het Onderwijs aan LMC-VO scholen, begin en eind 2016
3. Percentage geslaagden schooljaar 2015-2016 per school
4. Definitieve VSV-ers 2012-2013, 2013-2014, 2014-2015 en voorlopige VSV-ers 2015-2016
5. Uitkomsten enquêtes tevredenheidsonderzoeken leerlingen
6. Brinstructuur

1. Toelichting op onderdelen van het jaarverslag

Dit jaarverslag is opgebouwd uit verschillende onderdelen. Het bestuursverslag beslaat de hoofdstukken 2 t/m 8. De hoofdstukken 2 t/m 5 geven algemene informatie over LMC Voortgezet Onderwijs. Dit zijn met name de contactgegevens, de missie en visie, beleid, de kernactiviteiten en structuren van de organisatie.	Het inhoudelijke verslag van het College van Bestuur is opgenomen in hoofdstuk 6 en is onderverdeeld in twaalf onderdelen. Aan het eind van het hoofdstuk is de vooruitblik en de continuïteitsparagraaf opgenomen. Het treasury verslag staat in hoofdstuk 7 en het verslag van de Raad van Toezicht in hoofdstuk 8.
Hoofdstuk 9 vormt de volledige jaarrekening over 2016 van dit jaarverslag. De bijlagen zijn opgenomen aan het eind van het verslag.	

Bestuursverslag

2. Kerngegevens

2.1 NAW-gegevens

Naam:

Stichting voor Interconfessioneel en Algemeen Bijzonder voortgezet onderwijs te Rotterdam e.o., verkorte naam LMC-VO.

Adres-/bereikbaarheidsgegevens:

Henegouwerplein 16, 3021 PM Rotterdam

Postbus 315, 3000 AH Rotterdam

www.lmc-vo.nl; info@lmc-vo.nl

010-4366766

KvK: 24288721 0000

Contactpersoon:

Mevrouw M.J.H. van Bergem, controller

De Stichting is het bevoegd gezag van 8 BRIN's te weten:

02VG	Unie Noord
05XJ	Het Lyceum Rotterdam
17YF	Zuiderpark college
17KY	Roncalli mavo
23YU	NOVA college
29VX	PrO Huismanstraat
29VW	PrO Talingstraat
29VZ	PrO Schietbaanstraat

2.2 Doelstelling van de organisatie

De missie

Goed onderwijs, dat is waar de LMC-scholen zich verantwoordelijk voor voelen. Goed onderwijs, onderwijs dat niet alleen en vanzelfsprekend voldoet aan de algemeen aanvaarde norm van onze maatschappij maar ook en vooral rekening houdt met wat de Rotterdamse leerling nodig heeft. Of het nu om de cognitieve of de sociale vaardigheden gaat, om een leerling uit een achterstandswijk of een leerling uit een meer bevoorrecht deel van de stad, of het nu om denkers of om doeners gaat. Goed onderwijs, dat toeleidt naar vervolgonderwijs, of naar de arbeidsmarkt.

De visie

We geven inhoud aan onze opdracht op basis van waarden die we hebben meegekregen vanuit de veelsoortige, veelal religieuze bouwstenen die het fundament voor de LMC-organisatie vormden. Verbinding en respect, openheid en oog voor elkaar, verantwoordelijkheid en professionaliteit, integriteit, zorgvuldigheid en loyaliteit zijn de woorden waardoor we ons laten inspireren en motiveren. We zetten in op excellentie, voor de hoog- én voor de minder begaafde leerlingen en we willen dat levensbeschouwelijke vraagstukken en zingeving in het beleid van de scholen de aandacht krijgen die ze verdienen.

We halen het beste uit de leerlingen door ze te leren leren, door kritisch naar zichzelf en elkaar, naar de omgeving te kijken. We willen ze meegeven dat veel maar niet alles vanzelf gaat, dat je verschillende wegen naar hetzelfde doel kunt bewandelen en dat van ieder mens een betekenisvolle bijdrage aan de samenleving wordt gevraagd. We willen dat de ruimte voor de kleine én de grote ambitie wordt gevoeld en gewaardeerd.

We hanteren daarbij een aanpak waarbij strengheid en duidelijkheid, maatwerk en resultaat altijd samengaan met een positieve benadering, met de wil om te leren, met oog voor creativiteit en culturele waarden. We willen dat terugzien in houding en gedrag van leerlingen die onze scholen verlaten. Maar we willen dat ook terugzien in houding en gedrag van alle collega's die in de LMC-scholen werkzaam zijn. We denken dat we onze visie het beste gestalte kunnen geven door kleinschaligheid als handelsmerk te kiezen, niet alleen omdat de kenmerken van de Rotterdamse leerling daar om vragen maar ook omdat we zo een breed palet aan profielen voor onze scholen mogelijk maken. Kleinschaligheid maakt ons onderwijs en onze vestigingen persoonlijk.

Motto

Met de ontwikkeling van de nieuwe visie en missie is ook een motto in het leven geroepen voor LMC als teken van een hernieuwde start: Leren Leven, Menselijk en op Maat, Collegiaal en Coöperatief.

2.3 Beleid

Het meerjarenbeleidsplan is vastgesteld voor een looptijd van vier jaar en loopt door tot 2018. Het plan staat op de internetsite van LMC-VO (www.lmc-vo.nl) en is daarmee toegankelijk voor alle belangstellenden. Het is de basis voor nieuwe schoolplannen en voor de beleidscyclus.

3. Kernactiviteiten

LMC-VO richt scholen op en houdt scholen in stand om voortgezet onderwijs te verzorgen. De LMC-scholen bieden praktijkonderwijs (PrO), voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (VMBO), hoger algemeen vormend onderwijs (HAVO) en voorbereidend wetenschappelijk onderwijs (VWO). De VMBO-scholen van LMC-VO verzorgen de basisberoepsgerichte, de kaderberoepsgerichte, de gemengde en de theoretische leerweg (MAVO). LMC-VO draagt mede zorg voor leerlingen voor wie vaststaat dat een orthopedagogische en orthodidactische benadering geboden is.

Leerlingen afkomstig uit Spijkenisse en omgeving kunnen onderwijs volgen aan de enige LMC-school buiten Rotterdam, Charles de Foucauld mavo. De andere scholen hebben veelal leerlingen uit Rotterdam en omgeving. Verschillende scholen trekken door hun profiel ook leerlingen die verder weg wonen. Een voorbeeld hiervan is de Havo/vwo voor Muziek en Dans die als vooropleiding voor Codarts leerlingen uit het hele land heeft.

Via de Eenheid Zorg biedt LMC-VO ook contractactiviteiten aan die verband houden met onderwijs. De Eenheid Zorg verzorgt in opdracht de uitvoering van het OPDC voor het Samenwerkingsverband Koers VO.

4. Juridische structuur

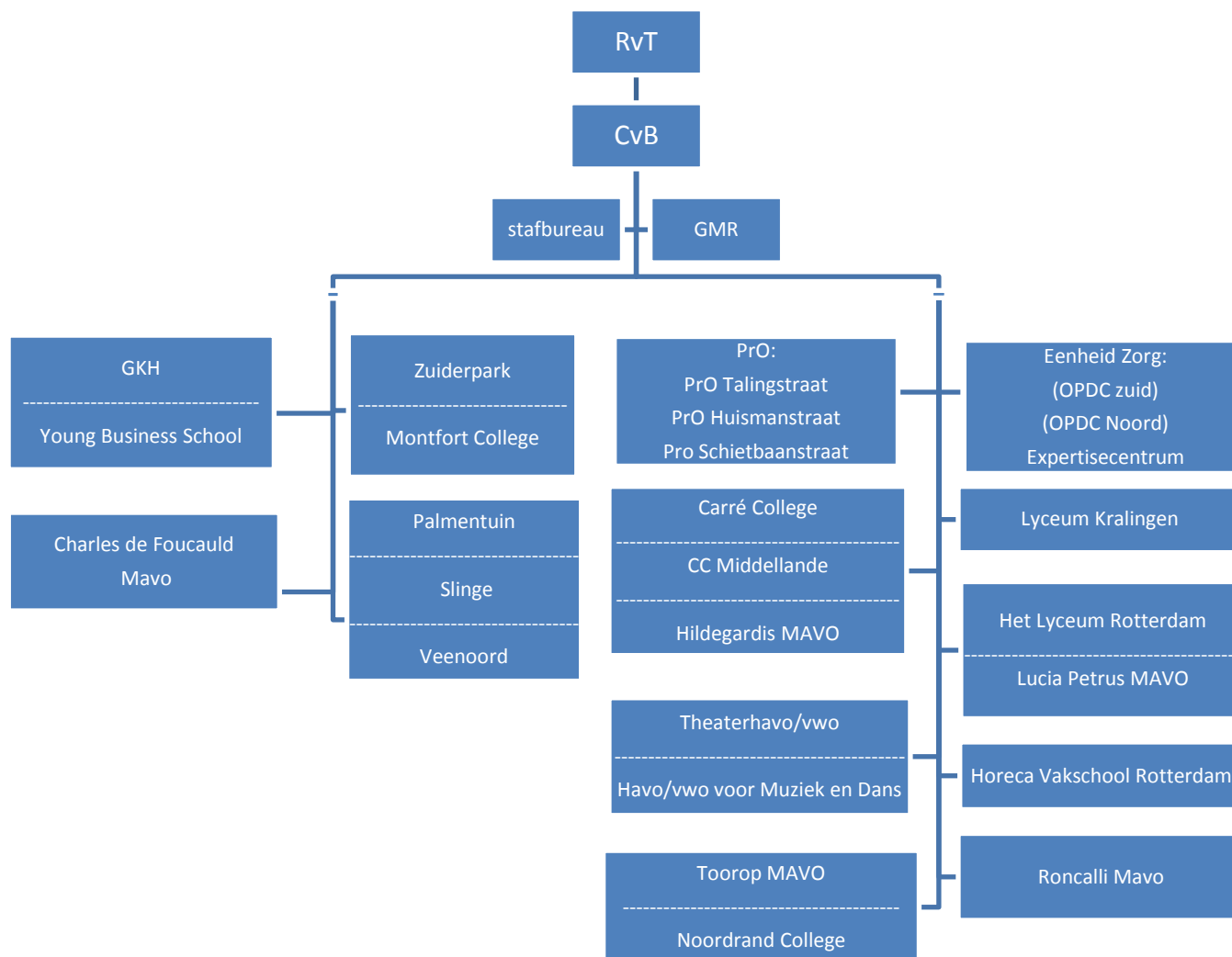
Stichting voor Interconfessioneel en Algemeen Bijzonder voortgezet onderwijs te Rotterdam e.o. (LMC-VO) is een stichting zonder winstoogmerk. De stichting wordt bestuurd door een College van Bestuur dat kan bestaan uit één of meer leden. Als er meerdere leden zijn, wordt één van deze personen door de Raad van Toezicht benoemd tot voorzitter. In 2016 bestaat het College van Bestuur uit één persoon.

Het interne toezicht is belegd bij de Raad van Toezicht. Tenminste vijf en maximaal zeven personen vormen de Raad van Toezicht. Zij voeren het toezicht uit op het beleid van het College van Bestuur en op de gang van zaken binnen de organisatie en de scholen. Daarnaast fungeert de Raad van Toezicht voor het College van Bestuur als raadgever, adviseur en als klankbord. Eén van de leden van de Raad van Toezicht is benoemd op voordracht van de Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad.

5. Organisatiestructuur

De organisatie van LMC-VO is ingericht volgens de besturingsfilosofie van LMC-VO. De scholen zijn daarbij binnen de LMC-kaders autonoom. Zij zijn voor het merendeel ingedeeld in scholengroepen. Het College van Bestuur stuurt de directeuren aan. Zij leggen verantwoording af aan het College van Bestuur. Directeuren van scholengroepen kunnen binnen de vastgestelde financiële bandbreedte ervoor kiezen op alle scholen een locatieleider te hebben maar kunnen ook zelf een van hun scholen rechtstreeks aansturen. De medezeggenschap is op schoolniveau belegd bij de verschillende medezeggenschapsraden en op LMC-niveau bij de Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad. Het stafbureau ondersteunt het College van Bestuur en de scholen.

Situatie per 31-12-2016

6. Verslag van het College van Bestuur

6.1 Organisatie

College van Bestuur

De heer drs. M.J.W. van der Knaap geeft halverwege het jaar aan dat hij per 1 oktober 2016 wil stoppen met zijn werk als voorzitter van het College van Bestuur. Door de Raad van Toezicht is een wervingsprocedure opgestart. Een nieuwe voorzitter is gevonden in de persoon van de heer drs. M.T. Otto. Hij is per 1 oktober 2016 bij LMC-VO begonnen. In vervolg op het besluit van de Raad van Toezicht om het College van Bestuur uit twee personen te laten bestaan, is een procedure gestart voor het werven van een lid van het College van Bestuur. Dit heeft geleid tot de benoeming van de heer R.C.M. Elgershuizen m.i.v. 1 februari 2017.

Management

Enkele leden van het management verlaten LMC-VO. Dat heeft te maken met pensionering en het vinden van een functie elders. Het College van Bestuur benoemt een interim-directeur vervolgens als directeur van de scholengroep Slinge, Veenoord en Palmentuin. Een directeur wisselt van school. Net voor de zomervakantie worden de benoemingen van verschillende directeurs tot directeurs scholengroepen en diverse locatie-/ en teamleiders vastgelegd.

Het voormalig lid van het College van Bestuur die nog een directeursfunctie vervult, vindt een nieuwe functie buiten LMC-VO. Zij begint daar per 15 augustus 2016. Ook de directeur van de Eenheid Zorg verlaat LMC-VO in het kader van de maatregelen vanwege de dalende leerlingaantallen.

Maatregelen bij krimp

Het College van Bestuur neemt in overleg met de Raad van Toezicht en met instemming van de GMR maatregelen om de gevolgen van de daling van het leerlingaantal op te volgen. Met verschillende medewerkers worden afspraken gemaakt voor een eerder vertrek bij LMC-VO dan zij gedacht hadden. De vacatures zijn niet of in een enkel geval slechts gedeeltelijk in gewijzigde vorm opgevuld. Eén medewerker wisselt zijn functie bij het stafbureau in voor een functie op een school.

Overdracht Sint-Laurenscollege / Laurens Lyceum aan LMC-VO

Het College van Bestuur overlegt met het bestuur van Stichting RK Voorbereidend Hoger en Middelbaar Onderwijs RK VHMO, het bestuur van Laurens Lyceum, gedurende het hele jaar over de voorgenomen overdracht van de school aan LMC-VO. De directeur die door LMC-VO ter beschikking is gesteld aan de school boekt goede resultaten. De school ontwikkelt positief en heeft voor het eerst in jaren een veel groter aantal inschrijvingen van leerlingen. Het fusierapport wordt afgerond en beide besturen tekenen de fusieaanvraag waarna deze wordt ingediend bij de fusietoetscommissie. Aan het eind van het jaar geeft het bestuur van Laurens Lyceum aan te twifelen over het doorzetten van de overdracht. Als reden wordt aangegeven dat het personeel niet meer enthousiast is over de overdracht omdat de ontwikkelingen van de school dit jaar zo positief zijn. Het bestuur vraagt en krijgt uitstel. De fusieaanvraag kan hierdoor niet worden voortgezet. Het bestuur van RK VHMO belooft een besluit te nemen aan het begin van het nieuwe jaar. Dit besluit komt in januari 2017. RK VHMO ziet (vooralsnog) af van overdracht.

Sluiting MAVO Delfshaven

In 2015 heeft het College van Bestuur en de directie van MAVO Delfshaven gesprekken gevoerd met ouders van de leerlingen van MAVO Delfshaven. Deze school was al jaren erg klein en draaide met verlies. De school is gestopt als MAVO Delfshaven per einde schooljaar 2015/2016. Het College van Bestuur overweegt de vestiging opnieuw te starten met een nieuw profiel. Het gebouw wordt ingezet voor de ISK-leerlingen van Middellande-Carré College.

Samenwerking met andere besturen

LMC-VO werkt samen met andere schoolbesturen binnen Rotterdam. De voorzitter van het College van Bestuur is in 2016 tot net voor zijn vertrek ook voorzitter van het samenwerkingsverband Koers VO en van FOKOR waar de PO- en VO- besturen van Rotterdam met elkaar de gemeenschappelijke (onderwijs)belangen bespreken. Daarnaast participeert LMC-VO in de sectorkamer waar de afstemming tussen de besturen en de gemeente Rotterdam plaatsvindt. Ook in dat overleg heeft de voorzitter van het College van Bestuur de voorzittersrol.

Bestuurlijk is afgesproken dat enkele scholen intensiever gaan samenwerken met omliggende scholen van RVKO. Hiermee wordt een natuurlijke doorstroming bereikt. Het College van Bestuur besluit verder met Kind en Onderwijs, PCBO en RVKO intentieverklaringen aan te gaan, met name voor activiteiten waarbij leerlingen van deze besturen voor primair onderwijs activiteiten zullen volgen bij de LMC-scholen.

Een mogelijke samenwerking van LMC-VO m.b.t. de school Charles de Foucauld Mavo met CVO Penta wordt onderzocht. Cap Gemini ondersteunt hierbij. De gemeente Spijkenisse heeft een belang vanwege de huisvestingssituatie van beide scholen.

Het bestuur van LMC-VO overlegt met de gemeente en met Wellant College over de gevolgen van de sluiting van de school van Wellant in Rotterdam. Het resultaat is de afspraak dat ouders en leerlingen begeleid worden zodat leerlingen zich volgend jaar in kunnen schrijven bij het Vak College Hillegersberg (NRC). Verschillende leerlingen melden zich inderdaad aan bij deze school maar ook bij Horeca Vakschool Rotterdam.

De onderwijssituatie in Rotterdam Zuid wordt nader gezien. Naast LMC-VO zijn ook BOOR, CVO en Gemeente Rotterdam hierbij betrokken en twee externe partijen ondersteunen het proces. Mogelijk leidt het onderzoek tot nadere afspraken over samenwerking en afstemming tussen de verschillende scholen in Rotterdam Zuid.

Het College van Bestuur besluit een convenant te ondertekenen tussen de Rotterdamse Hogescholen en het voortgezet onderwijs. Met dit convenant willen de besturen samenwerken aan een betere aansluiting vo-hbo. Het is een vervolg op een eerder initiatief. Het convenant is met name gericht op de taal- en rekenvaardigheden van leerlingen en de voorlichting door HBO.

Al langer bestaande samenwerkingen betreffen de Havo/vwo voor Muziek en Dans, waar een samenwerking met Codarts aan ten grondslag ligt, en de Theaterhavo/vwo waar op basis van een samenwerking met Jeugdtheater Hofplein aan het onderwijs invulling wordt gegeven. Het voornemen bestaat om in samenwerking met het Jeugdtheater Hofplein ook een mavo-opleiding te gaan verzorgen.

Daarnaast zijn er samenwerkingen op het gebied van onderwijs voor verschillende scholen met het Grafisch Lyceum, de Willem de Kooning Academie, het Hout- en Meubileringscollege, de ROC's Albeda en Zadkine en RVKO. LMC-VO werkt in de Opleidingsschool Rotterdam (OSR) samen met CVO, BOOR, de Hogeschool Rotterdam, ICLON en de TU Delft.

Afhandeling klachten

Er is een beperkt aantal klachten ontvangen door het College van Bestuur.

Eén klacht betreffende discriminatie door een school is via de Landelijke Klachtencommissie (LKC) bij het College van Bestuur terecht gekomen. In goed overleg met de klager en de school is de klacht afgehandeld en heeft de klager de klacht ingetrokken. Er was geen sprake van discriminatie door de school.

Een ouder klaagt bij de LKC over een andere school van LMC-VO vanwege vermeende oneerlijke bejegening van een leerling en het niet leveren van gevraagde gegevens. De LKC verwijst de ouder naar het College van Bestuur. Na meerdere gesprekken en voordat het College van Bestuur een beslissing kan nemen, dient de ouder opnieuw een klacht in bij de LKC. Na de zitting volgt de uitspraak dat de ouder deels in het gelijk en deels in het ongelijk is gesteld. Waar nodig, neemt de school op aanwijzing van het College van Bestuur maatregelen.

Een derde klacht over het gedrag van een docent jegens een leerling wordt ingetrokken door de ouders voordat het College van Bestuur uitspraak doet. De ouders zijn tevreden na een goed gesprek met de school.

Door een medewerker wordt een klacht ingediend over uitspraken van een leidinggevende en de mogelijke gevolgen daarvan. Deze klacht oordeelt het College van Bestuur deels gegrond.

6.2 Onderwijs

Invoering van het vernieuwde VMBO

Per 1 augustus 2016 wordt het vernieuwde VMBO in klas 3 VMBO (basis-kader-en gemengde leerweg) ingevoerd. Hierdoor ontstaat een grote druk op de scholen. Docenten krijgen te maken met nieuwe vakken, bijstelling op het gebied van loopbaan oriëntatie-en begeleiding (LOB), aanpassing van PTA's (Programma van Toetsing en afsluiting), nieuwe examens en de daarbij behorende zak- en slaagregeling. Al deze veranderingen zijn ook in het leerlingvolgsysteem van Magister vastgelegd. Hierdoor kunnen leerlingen op resultaten worden gemonitord en opbrengsten in kaart worden gebracht.

Taal- en rekenonderwijs

Alle LMC-scholen doen mee aan het Rotterdams Taal- en Rekeneffect. Iedere school neemt de Diataaltoetsen af. Een aantal scholen neemt bovendien de rekentoets Diacijfer af. Van de uitkomsten van de toetsen worden rapportages gemaakt die het College van Bestuur en de scholen gebruiken bij de verbetering van het onderwijs. Op enkele scholen is er een ondersteuningsstraject voor het rekenonderwijs geweest. Verschillende docenten van LMC-VO maken deel uit van de zogenaamde Reken- en Taalexpertgroepen. Deze groepen vervaardigen taal- en rekenproducten die breder ingezet kunnen worden in de andere Rotterdamse scholen. Er is een Rotterdam-brede analyse van de landelijke rekentoets gemaakt. Deze is gepresenteerd aan de scholen.

Elke school heeft een rekencoördinator die het rekenonderwijs en de daarbij behorende opbrengsten monitort en aanstuurt. In bijeenkomsten zijn de zeven succesfactoren van goed rekenonderwijs, zoals neergelegd in Rekenlessen uit de praktijk van het Steunpunt taal en rekenen behandeld.

Passend onderwijs

Het doorvoeren van het beleid rondom Passend Onderwijs is succesvol verlopen. Alle scholen werken volgens de kaders zoals die in de wet op het Passend Onderwijs zijn beschreven. Zij houden zich aan de afspraken die door en met het Samenwerkingsverband Koers-VO zijn gemaakt.

Leren Loont

Alle scholen nemen deel aan de invulling van het Rotterdamse Onderwijsbeleid "Leren Loont". Er is specifiek ingezet op de thema's; "aansluiting Onderwijs- Jeugdhulp"- "Vakmanschap"- en "Kwaliteit door schoolontwikkeling". De inzet betreft hier het ontwikkelen van programma's, beleid, scholing en voorlichting.

Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ)

LMC-VO participeert met de scholen in Rotterdam-Zuid in het NPRZ. Op directieniveau is LMC-VO vertegenwoordigd bij de zogenaamde Onderwijstafel. Daarnaast is LMC-VO betrokken bij de 'Children's Zone' en bij de werkgroep LOB.

Controles verzuimbeleid

Uit de onderzoeken van de inspectie op scholen is de uitkomst dat LMC-VO voldoet aan de wettelijke vereisten. Het bureau Leerplicht in Rotterdam is in maart 2016 gestart met een 2^e cyclus uitgebreide controles verzuim en registratie van het verzuim (eerste controles). Twee scholen krijgen een onvoldoende met betrekking tot het onderdeel "verzuimregistratie" en krijgen de gelegenheid dit onderdeel te verbeteren.

Ontwikkelingen OPDC

Koers VO bepaalt de in-, door- en uitstroom van de leerlingen bij het OPDC. De aanmelding van leerlingen blijft ver achter bij de verwachtingen. De beperkte aanmeldingen hangen voor een deel samen met de benodigde administratieve handelingen en de lange procedure van aanmelding. Ook de beperkte, toegestane verblijfsduur is een oorzaak van het lage aantal aanmeldingen. Gedurende het jaar is de procedure voor toelating en verlenging verblijfsduur verbeterd.

De niet benutbare OPDC-capaciteit is in 2016 voor een beperkt deel gebruikt om de thuiszitters-problematiek te verlichten.

Vroegtijdige School Verlaters (VSV)

Alle scholen worden gemonitord op aantal en percentage vroegtijdige schoolverlaters. De landelijke systematiek heeft tot gevolg dat definitieve cijfers pas na een jaar worden aangeleverd. Zie ook bijlage 4.

Definitieve VSV-cijfers 2014-2015:

De havo-vwo afdelingen van LMC-VO hebben teveel leerlingen die de scholen vroegtijdig verlaten. Door de beperkte omvang van sommige afdelingen geeft het vroegtijdig vertrek van één leerling al een grote procentuele afwijking. Alle overige afdelingen blijven onder

de prestatie-norm en voldoen daarmee aan de afspraak. Hiervoor is de prestatiesubsidie ontvangen.

Voorlopige VSV-cijfers 2015-2016:

Een afdeling havo-vwo (bovenbouw) voldoet net niet aan de afspraken. De overige afdelingen van LMC-VO presteren op dit gebied goed en komen in aanmerking voor de prestatiesubsidie.

Examenresultaten

Het slagingspercentage LMC-VO is in schooljaar 2015-2016 met 89% nagenoeg gelijk aan voorgaande schooljaren. De resultaten zijn gemiddeld genomen goed te noemen. Enkele scholen zaten echter onder het gemiddelde slagingspercentage. Er zijn dan ook verbeteractiviteiten ingezet. De analyses en trends van de examenresultaten, de oorzaken van het onder gemiddeld presteren en de daarop volgende verbeteracties zijn met de directies besproken. De voortgang van de ingezette verbeteracties wordt gemonitord in de managementgesprekken.

Het volledige overzicht van de slagingspercentages per school is terug te vinden in bijlage 3.

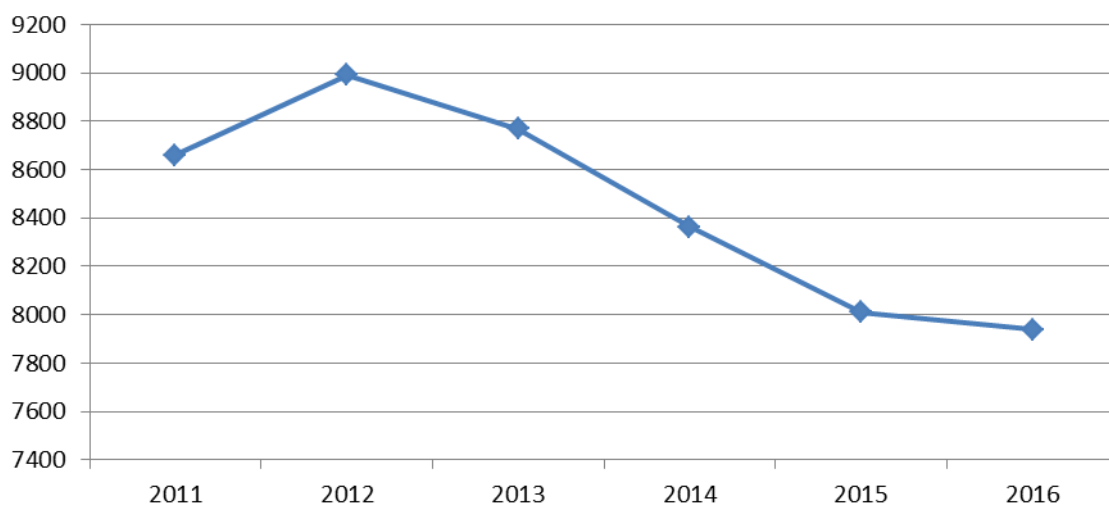
Toelatingsbeleid

De scholen hebben een eigen toelatingsbeleid. Aanpassingen in dit beleid moeten worden voorgelegd aan de medezeggenschapsraden. De scholen houden zich verder aan de Rotterdamse Plaatsingswijzer. In 2016 wordt de Rotterdamse Plaatsingswijzer aangescherpt waarbij onderdelen verduidelijkt worden voor de scholen. Dit betreft het lotingssysteem bij overaanmelding; de daadwerkelijke ingebruikname van de POVO-module van Onderwijs Transparant; een uitgewerkte procedure rondom voorrangsregels; een uitgewerkte procedure rondom scholen (en klassen) met een bijzonder profiel en de klachtenregeling bij de Rotterdamse Plaatsingswijzer.

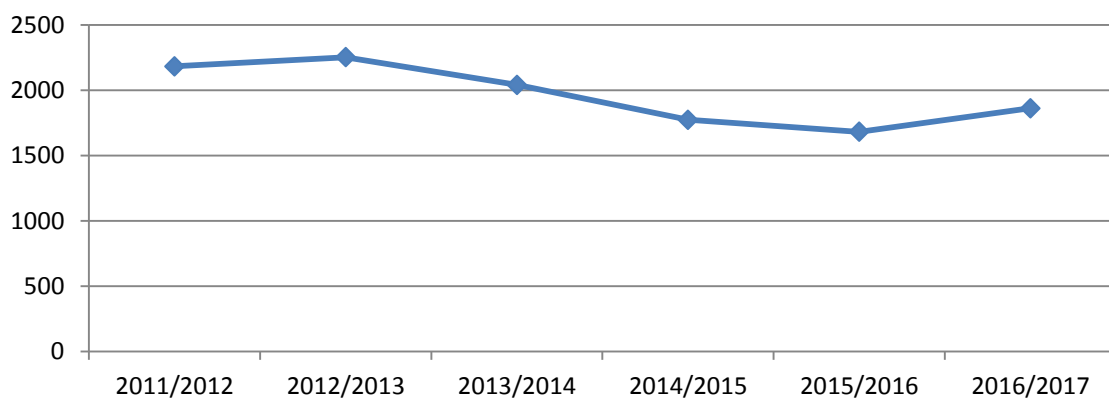
Leerlingenaantal

De trend van een dalend aantal nieuwe inschrijvingen van LMC voortgezet onderwijs is met de inschrijvingen voor schooljaar 2016-2017 doorbroken. Op het laatste peilmoment in het jaar zijn er ruim 170 leerlingen meer dan op het laatste peilmoment van schooljaar 2015/2016. Doordat de uitstroom echter naar verhouding hoog is, zal het totaal aantal leerlingen in schooljaar 2016/2017 toch met een aanzienlijk aantal leerlingen afnemen.

overzicht ontwikkeling aantal bekostigde leerlingen over de laatste zes jaar

instroom nieuwe leerlingen in laatste zes jaar

6.3 Kwaliteit

Inspectie van het Onderwijs

Op basis van het nieuwe inspectie oordeel over de opbrengsten zijn er wat risico's voor een enkele school van LMC-VO. De inspectie bespreekt dit met het College van Bestuur voordat eventueel een kwaliteitsonderzoek wordt uitgevoerd. LMC-VO heeft zelf een early-warningsysteem. Aan de hand daarvan worden verbeteracties ingezet. In de managementgesprekken tussen College van Bestuur en directeuren wordt de kwaliteit van het onderwijs steeds besproken.

Pilotonderzoek nieuwe werkwijze/beoordeling inspectie

De inspectie voert bij LMC-VO een pilotonderzoek uit om op bestuursniveau te beoordelen of de kwaliteit van het onderwijs en de financiële continuïteit voldoende is gewaarborgd. De focus ligt op de kwaliteit van het onderwijs in de onderbouw in combinatie met opbrengstgericht werken en het gebruik van beschikbare onderwijsdata. Het onderzoek wijst uit dat het College van Bestuur naar het oordeel van de inspectie opbrengsten, onderwijskwaliteit en de ontwikkeling van leerlingen van de scholen in voldoende mate in beeld heeft en voldoende in control is. Er worden ook enkele aandachtspunten genoemd. Deze punten worden gebruikt om (nog) gericht(er) te sturen op het gebied van de kwaliteit van het onderwijs.

Pilot VO-raad

In het voorjaar neemt het College van Bestuur deel aan een pilot van de VO-raad, gericht op een onderzoek naar de kwaliteit van het bestuurlijk functioneren. Het onderzoek, waarin collega-bestuurders van andere VO-instellingen een sleutelrol vervullen, bevestigt de stappen die de afgelopen jaren door de organisatie zijn gezet.

Kwaliteitszorg

Magister Management Platform (MMP)

Om proactief in te kunnen spelen op de opbrengsten van een school is het onderdeel Rendementen-app van de tool Magister Management Platform definitief geïntegreerd binnen LMC-VO. Met dit instrument is het mogelijk om op grond van resultaten uit verleden en heden prognoses op te stellen en daarop interventies te plegen.

Zelfevaluaties

Jaarlijks voeren scholen een zelfevaluatie uit volgens het LMC-format. Uit de zelfevaluaties in 2016 komt naar voren dat MMP meer gebruikt wordt voor de benodigde managementdata. Het werken met het instrument verdient echter nog de nodige aandacht om resultaten uit verleden en heden op een verdiepend niveau te kunnen analyseren zodat interventies gericht kunnen plaatsvinden. Een tweede uitkomst van de zelfevaluaties is dat docenten nog onvoldoende opbrengstgericht werken. Dit betreft met name het stellen van doelen en het analyseren van leerlingresultaten.

De zelfevaluaties worden verder gebruikt als aanzet om collegiale visitatie op vrijwillige basis in gang te zetten waardoor expertise en kennis worden gedeeld. Het zelfevaluatieformat wordt in het voorjaar van 2017 geëvalueerd.

Tevredenheidsonderzoeken

Tweejaarlijks worden tevredenheidsenquêtes afgenomen onder de leerlingen. Net voor de zomervakantie komen de uitkomsten van deze enquêtes (bijlage 5). Deze uitkomsten worden gebruikt voor de verbetering van zaken binnen de scholen maar ook voor de ontwikkeling van beleid.

In schooljaar 2016-2017 worden LMC-breed tevredenheidsenquêtes afgenomen bij leerlingen, ouders en personeelsleden. De voorbereidingen hiervoor zijn in de maanden september en oktober 2016 uitgevoerd. De werkelijke afname loopt van november 2016 tot en met april 2017. In mei 2017 worden de eerste LMC-brede resultaten verwacht.

6.4 Personeel

Insourcen PSA

Sinds 1 maart 2015 heeft LMC-VO met de eigen afdeling Personeels- en Salaris-administratie als onderdeel van de afdeling HRM het beheer op zich genomen. Op 1 januari 2016 is het PSA/HR-systeem van AFAS van start gegaan. Gedurende 2016 worden workflows voor nieuw personeel, stagiaires en extern personeel getest en ingevoerd. Verschillende andere workflows zijn in ontwikkeling. Ook de implementatie van de gesprekscyclus staat op het programma. Daarmee zal het volledig worden gedigitaliseerd. LMC-VO maakt hierbij gebruik van de feedbackmethode van Kwaliteitsscholen.

Eigen Risico Dragerschap Ziektewet

LMC-VO betaalt een gedifferentieerde premie voor de Ziektewet vanwege de kosten en begeleiding van medewerkers die ziek uit dienst gaan. Omdat het ook mogelijk is ervoor te kiezen eigen risico drager te worden, geeft LMC-VO een gespecialiseerd bedrijf opdracht een onderzoek uit te voeren om te beoordelen of het voor LMC-VO interessant is deze keuze te maken. Dit onderzoek wijst uit dat het gezien de kosten aantrekkelijk is om ervoor te kiezen eigen risico drager te worden. Met ingang van 2017 stapt LMC-VO zodoende uit het publieke bestel.

Beperking wachtgeldlasten

In 2016 start LMC-VO met een actieve aanpak om de wachtgeldlast te beperken. Voor dit doel wordt een medewerker ingezet die een groot deel van zijn werktijd besteedt aan de aanpak. Hij inventariseert de uitkeringsgerechtigden op basis van de werkloosheidswet. Dit betreft de ex-medewerkers die een uitkering van UWV en/of een (aanvullende) uitkering via WW+ ontvangen. Uit de inventarisatie blijkt dat een enkele persoon nog onterecht op de UWV-lijst staat en inmiddels al een nieuwe functie heeft. Met alle ex-medewerkers die langer dan drie maanden een uitkering hebben, worden intake-gesprekken gevoerd. De mensen worden ingedeeld in categorieën op basis van bemiddelbaarheid en kosten. Externe partijen worden ingeschakeld. Zij begeleiden enkele ex-medewerkers in een bemiddelingstraject. Daarnaast krijgt een aantal medewerkers die gedurende 2016 uit dienst gaan een empowerment aanbod. Hiermee hoopt LMC-VO te voorkomen dat zij langdurig in de WW komen.

Ziekteverzuim

Het ziekteverzuim blijft met een percentage van 5,81 behoorlijk boven het landelijke VO-gemiddelde. De grote-stad-verzuimnorm is 5,5%. LMC streeft ernaar het verzuimpercentage onder deze norm te brengen. De verzuimduur is in het hele jaar hoger dan in voorgaande jaren en flink boven het landelijk gemiddelde.

jaar	VZ % LMC	VZ% VO	VZ freq. LMC	VZ freq. VO	VZ duur LMC	VZ duur VO
2011	6,4	5,2	1,51	1,5	22,78	11,6
2012	5,76	5,2	1,41	1,7	19,43	14
2013	5,41	5,0	1,34	1,7	8,97	12
2014	5,88	4,9	1,70	1,6	12,39	13
2015	6,55	5,0	1,51	1,4	13,87	14
2016	5,81		1,50		23,05	

De directeuren kunnen met ondersteuning van het bestuursbureau, de arbodienst HCC en externe verzuimadviseurs een verzuimaanpak op maat inzetten. Zes scholen met een relatief hoog verzuim nemen deel aan de maatwerkaanpak verzuim. Sommige scholen hebben een combinatie van een hoog verzuimpercentage en een hoge verzuimfrequentie. Het College van Bestuur bespreekt in de managementgesprekken met de directeuren van deze scholen oorzaken en mogelijke oplossingen.

Funcziemix

De formele peildatum voor de funcziemix was 1 oktober 2014. LMC-VO heeft op die datum de OCW-targets voor de funcziemix niet gerealiseerd. Op de nieuwe peildatum 1 oktober 2015 is de funcziemix van LMC-VO, mede door de getroffen maatregelen, enigszins verbeterd, maar LMC-VO heeft de doelstelling nog steeds niet gerealiseerd. Op basis hiervan heeft LMC-VO overleg gevoerd met de vakorganisaties. Dit heeft, na gezamenlijke doorrekening van alle funcziemix variabelen met de rekentool van het Ministerie van OCW, een nuancering op de formele LMC-doelstelling opgeleverd. Deze is nu 0,95 in plaats van 0,99.

Funcziemix	LB	LC	LD	f-waarde
Stand van zaken bij start in 2008	71%	23%	6%	f 0,34
Peildatum oktober 2013	40%	53%	6%	f 0,66
Target OCW voor 2014	24%	52%	23%	f 0,99
Target OCW nieuw (info AOB)	21 %	63 %	16 %	f 0,95
Verwachting voor okt. 2014 op het moment van inventarisatie in jan. 2014	29%	62%	9%	f 0,80
Peildatum okt. 2014	36%	54%	9%	f 0,73
Peildatum okt. 2015	32,2%	58,4%	9,4%	f 0,77
Peildatum dec. 2016	30,6%	59,5%	9,9%	f 0,79

In het schooljaar 2015 – 2016 is de functiemix slechts gering verbeterd. Met de vakorganisaties en de GMR wordt overleg gevoerd om tot een maatwerkafspraken met mogelijk aangepaste (lagere) doelstellingen voor de functiemix voor LMC-VO te komen. Begin 2017 wordt het overleg met de vakorganisaties en de GMR voortgezet.

LMC-academie

De LMC-academie maakt het cursusaanbod via intranet bekend. Alle medewerkers hebben toegang tot deze "website" en kunnen reageren op het cursusaanbod. Beschikbare scholingsgelden worden zodoende goed benut. Een andere activiteit van de LMC-academie is het organiseren van inspiratie-bijeenkomsten voor het management en de stafhoofden. Hier is veel belangstelling voor.

Opleidingsschool Rotterdam (OSR)

In december is de Opleidingsschool Rotterdam waarin LMC-VO participeert zeer positief beoordeeld door de landelijke beoordelingscommissie. De scholen Zuiderpark, Slinge, Veenoord, Palmentuin, Montfort College, de drie praktijkscholen, YBSR, Carré College Rotterdam, Het Lyceum Rotterdam, GKH, Horeca Vakschool Rotterdam, Noordrand College en Lyceum Kralingen maken deel uit van de OSR. Mogelijk zal ook de Toorop MAVO toetreden.

In 2016 zijn geen nieuwe coaches in groepsverband opgeleid. Een enkele school heeft op eigen initiatief de coachtraining aangeboden. De afgelopen jaren is behoorlijk geïnvesteerd in de opleiding van coaches. Naar verwachting zal in de tweede helft van 2017 weer een nieuwe LMC brede cursus worden georganiseerd.

Professionalisering personeel – bevoegdheid

In de Nota Strategisch HRM-beleid 2013–2017: ROTTERDAM VOOR DE KLAS dat in 2013/2014 is ontwikkeld, is het belang vastgesteld van professionalisering. Het beleid geeft diverse acties aan op het gebied van professionalisering waaronder de

professionalisering van docenten en management. Dit heeft geleid tot verschillende scholingsdocumenten die in 2016 samengevat bijeen zijn gebracht in het beleidsdocument "Professionaliseren doe je samen".

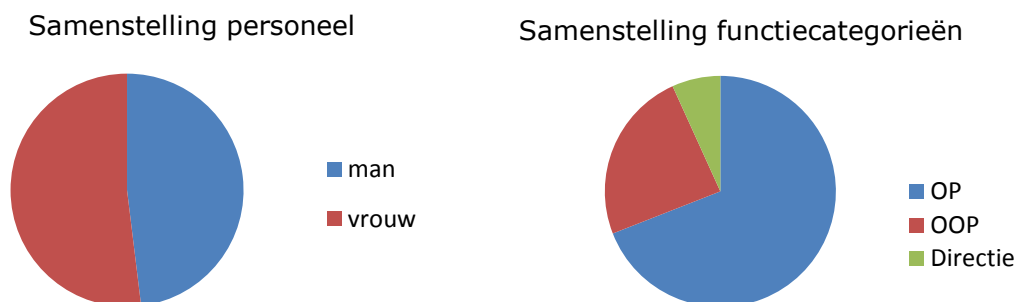
De aanpak om onbevoegd lesgeven tegen te gaan, is succesvol gebleken. Bijna alle docenten die onbevoegd zijn, hebben inmiddels een scholingsovereenkomst ondertekend en zijn aan het studeren. Slechts een klein aantal van de onbevoegde docenten heeft geen scholingsovereenkomst ondertekend en studeert niet. Van deze docenten zijn er nog tien bevoegd voor de PABO. Voor hen wordt een specifiek traject ontwikkeld. Zodoende resteren slechts twee docenten die onbevoegd zijn, niet studeren en ook geen scholingsovereenkomst hebben ondertekend. Vanzelfsprekend wordt hier actie op genomen.

Professionalisering personeel - masters

In het beleid om docenten te bevorderen in een LD-docentenfunctie is de mogelijkheid tot bevordering opgenomen o.b.v. een masteropleiding. De docent moet daarbij voldoen aan de gestelde portfoliovereisten. Als hij aan de portfoliovereisten voldoet en een masteropleiding met goed gevolg heeft afgerond, komt hij in aanmerking voor benoeming in een LD-docentenfunctie.

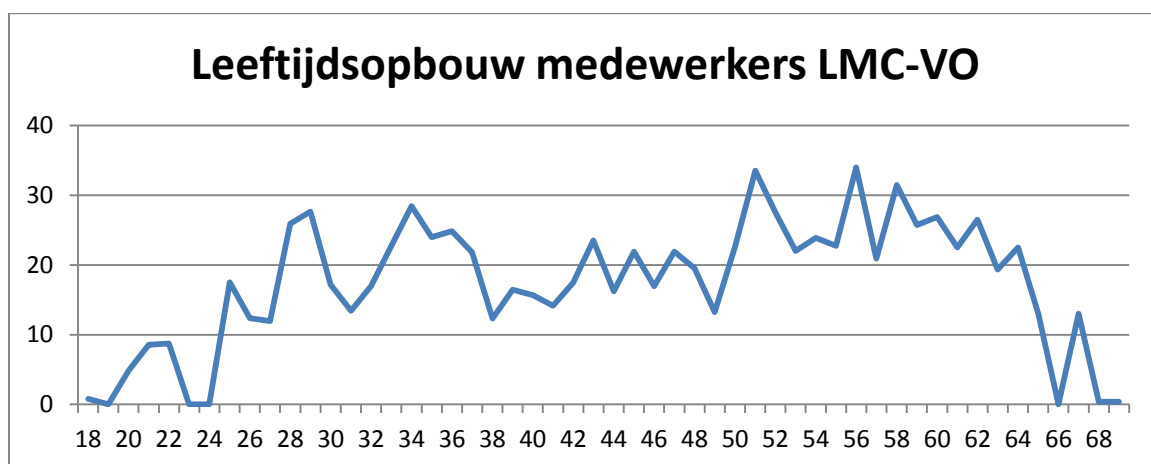
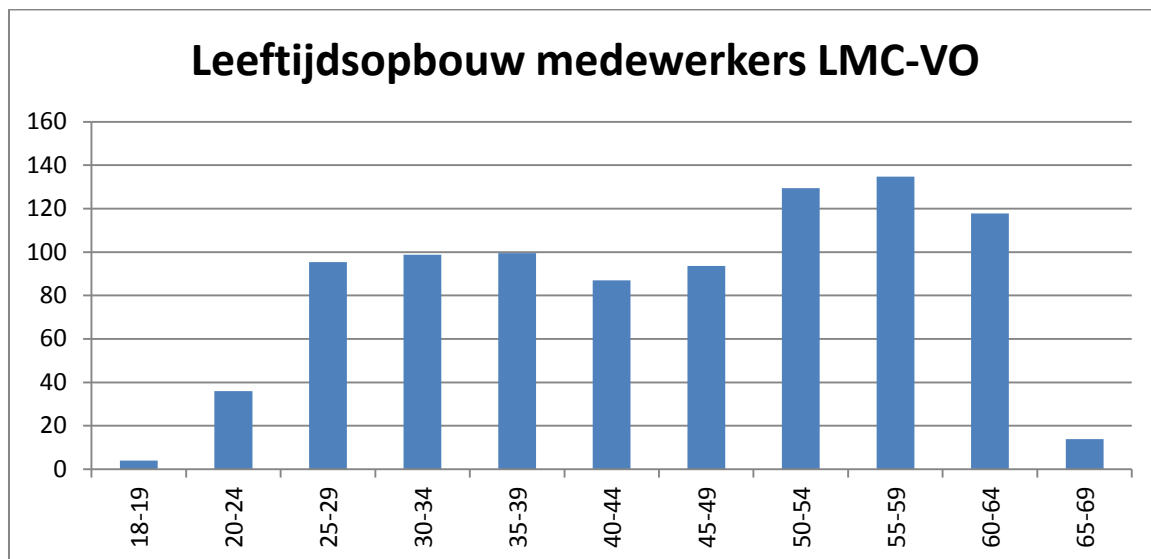
Samenstelling personeel

LMC-VO heeft aan het eind van 2016 bijna net zoveel mannelijke als vrouwelijke medewerkers. Het betreft 437 fte mannelijke en 473 fte vrouwelijke medewerkers. Daarvan zijn 213 fte aangesteld binnen het onderwijsondersteunend personeel en 610 fte in het onderwijzend personeel. Er zijn ongeveer 60 directieleden.

Leeftijdsopbouw medewerkers LMC-VO

Uit de leeftijdsopbouw blijkt dat LMC-VO een relatief oude organisatie is. Verreweg de meeste personeelsleden zijn ouder dan 45 jaar. De groep tussen 35 en 45 jaar is minder goed vertegenwoordigd. Onder de 35 jaar is de groep weer iets groter.

Flexibele schil

LMC-VO past het aantal medewerkers binnen de organisatie altijd zo goed mogelijk aan aan het aantal ingeschreven leerlingen. Deze mogelijkheid bestaat met name omdat nieuw aangestelde docenten veelal een dienstverband voor bepaalde tijd krijgen o.b.v. de in de cao-VO genoemde gronden. Als het aantal leerlingen hiertoe verplicht, wordt dan ook bij de wisseling van het schooljaar afscheid genomen van een aantal of alle docenten met een dienstverband voor bepaalde tijd. In het jaar 2015 maar ook het jaar 2016 is de daling van het aantal docenten niet helemaal evenredig geweest met de daling van het aantal leerlingen. Hier is voor gekozen om geen risico te nemen met betrekking tot de kwaliteit op de scholen. Vanzelfsprekend is komende jaren een stijging nodig van het aantal leerlingen om te voorkomen dat alsnog tot verdere inkrimping van het docentenbestand overgegaan moet worden.

6.5 Financiën

In 2016 is de financiële administratie en dan met name de registratie in Afas geoptimaliseerd.

Elke 4 maanden (periode jan t/m april, mei t/m augustus, september t/m december) wordt aan de RvT gerapporteerd over de actuele situatie van de uitputting van het budget en wordt een prognose van het te verwachten resultaat afgegeven.

Ontwikkeling leerlingen

Aan de basis van de bekostiging staan de leerlingen. Niet elke leerling komt voor bekostiging in aanmerking. Zo zijn er leerlingen die tussen start schooljaar en de teldatum van 1 oktober voor meer dan 50% ongeoorloofd absent zijn. Hier vallen ook leerlingen onder die om administratieve reden niet uitgeschreven kunnen worden. Vaak is dit in samenspraak met bureau leerplicht. Bij het opstellen van de begroting wordt zoveel als mogelijk rekening gehouden met leerlingen die niet voor bekostiging in aanmerking komen. Toch is het niet altijd te voorkomen dat begroting en realisatie van elkaar afwijken. Van de verwachte 8031 leerlingen per 1 oktober 2015 zijn uiteindelijk 8011 leerlingen bekostigd. Daar staat tegenover dat uiteindelijk 1621 leerlingen als lwoo leerling zijn aangemerkt waar in de begroting gerekend was met 1583. Het aandeel vavo leerlingen wordt ook niet altijd goed begroot. Uiteindelijk zijn 39 leerlingen uitbesteed aan het vavo onderwijs.

De regeling Eerste Opvang Vreemdelingen is in 2016 gewijzigd in een maatwerk-bekostiging. De regeling houdt in dat voor de leerlingen die op de peildatum korter dan een jaar in Nederland zijn een bedrag wordt toegekend van € 2.750 over 3 maanden. Door de toestroom van asielzoekers is de opvang sterk uitgebreid zoals onderstaand overzicht weergeeft.

School	Peildatum	aantal leerlingen	subsidie	periode
Carré College Rotterdam	1-jan-16	27	€ 74.250	jan t/m mrt 2016
Zuiderpark	1-jan-16	6	€ 16.500	jan t/m mrt 2016
Carré College Rotterdam	1-apr-16	45	€ 123.750	apr t/m juni 2016
Zuiderpark	1-apr-16	14	€ 38.500	apr t/m juni 2016
Carré College Rotterdam	1-jul-16	75	€ 206.250	juli t/m sept
Zuiderpark	1-jul-16	19	€ 52.250	juli t/m sept
Carré College Rotterdam	1-okt-16	72	€ 198.000	okt t/m dec 2016
Zuiderpark	1-okt-16	39	€ 107.250	okt t/m dec 2016
			€ 816.750	

Binnen LMC VO worden deze leerlingen opgevangen bij het Zuiderpark aan de Montessoriweg en bij Carré College Rotterdam op twee vestigingen (Beukelsdijk en de Westzeedijk). Hiermee wordt de expertise die nodig is om aan deze leerlingen les te kunnen geven gecentreerd en gewaarborgd.

Financiële resultaat

Het resultaat over 2016 is uitgekomen op € 3.127.746 negatief waar € 3.715.413 negatief (inclusief € 1 miljoen aan impuls gelden) was begroot.

In de begroting is uitgegaan van uitgaven die ten laste komen van intern geoormerkte reserves zoals het herfstakkoord, bapo en inventaris Zuiderpark (€ 700K.). Ook hebben enkele scholen extra budget toegezegd gekregen omdat ze in voorgaande jaren een positief resultaat hebben laten zien (totaal € 400K).

Eén van de oorzaken van het negatieve resultaat is dat scholen niet altijd tijdig hebben kunnen anticiperen op de daling van het aantal leerlingen. Vanwege de daling van het aantal leerlingen is investeren echter noodzakelijk. Er is dan ook veel geld en energie gestoken in het promoten van de scholen. Tevens heeft de inrichting van de administratie (Afas) de nodige extra kosten met zich meegebracht.

In 2016 zijn maatregelen genomen om de krimp in aantal leerlingen en daarmee medewerkers op te kunnen lossen. Daarnaast is een verzekering voor alle medewerkers afgesloten die uitkeert bij gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid. Hiervoor wordt een bedrag van ruim € 250K uit de bestemmingsreserve arbeidsvoorwaarden onttrokken.

Het hogere resultaat dan vooraf begroot kent vele oorzaken. Zo zijn begrote lasten voor een lager bedrag gerealiseerd. De subsidie van de gemeente Rotterdam voor het OPDC en Leren Loont is daarentegen niet volledig benut. Het betekent een terugbetaling van € 588K.

In 2016 is voor € 113K aan transitievergoeding uitgegeven. Door enkele verhuizingen zijn ook de huisvestingskosten hoger uitgevallen. Het gaat dan met name om de kosten van klein onderhoud en het afvoeren van afval.

In 2016 is toch nog voor een bedrag van € 170K aan rente ontvangen. Hoewel het dieptepunt in de rente schijnt te zijn bereikt, is de verwachting dat in 2017 dit bedrag lager zal zijn.

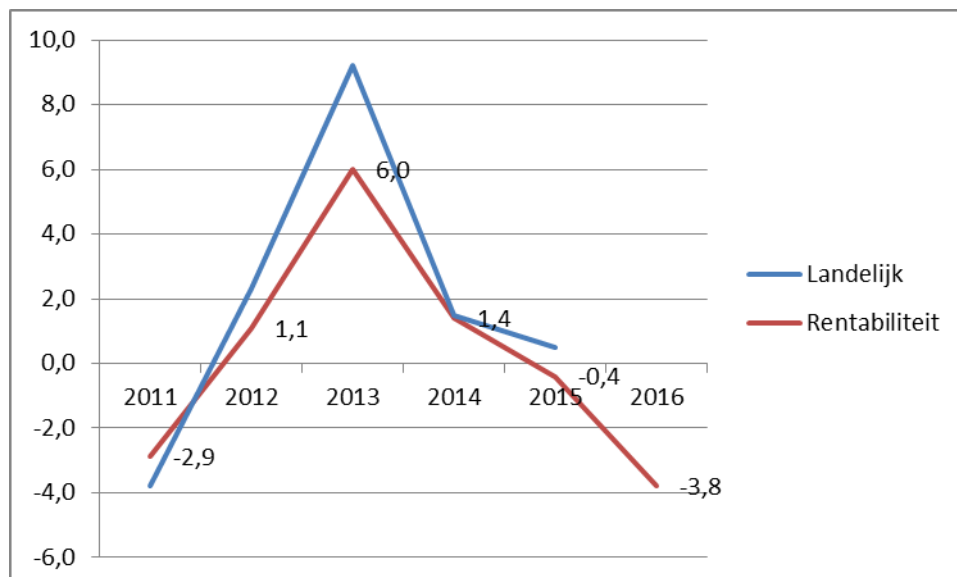
Uiteindelijk zijn de rijksbijdragen ten opzichte van de begroting met € 3 miljoen gestegen. Dit komt met name door de stijging van de GPL in verband met de loonontwikkeling en de verhoging van de materiële bekostiging. Maar ook door een hogere subsidie voor de opvang van vreemdelingen en de prestatiebox.

De personele uitgaven zijn met € 2,7 miljoen gestegen.

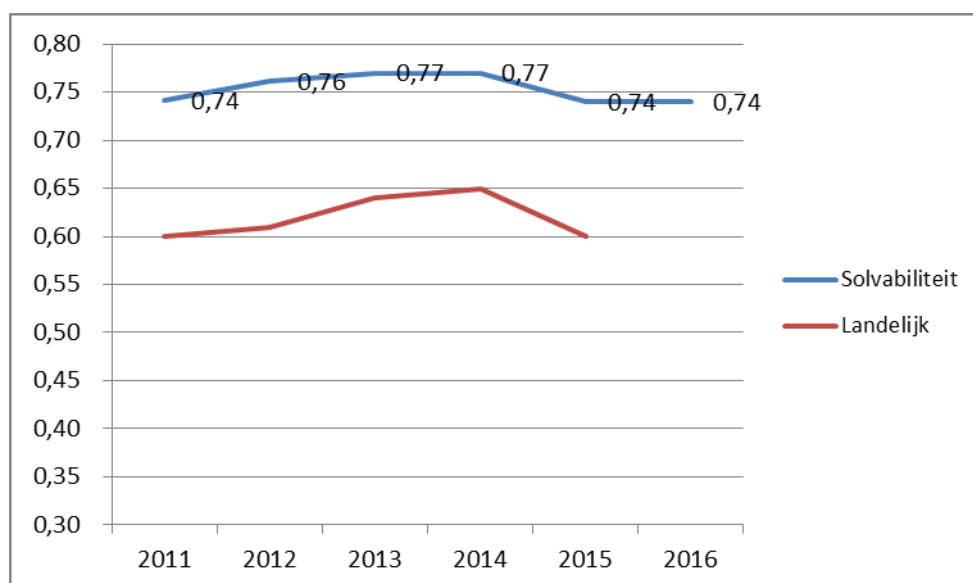
Van de lasten geeft LMC 78% uit aan personeelslasten. Dit is gelijk aan het percentage van vorig jaar en iets onder het landelijke gemiddelde (78,6% in 2015).

Financiële positie

Het negatieve resultaat is iets minder negatief dan was begroot. In 2016 is bewust gekozen voor extra inzet van middelen. Het betekent dat de rentabiliteit (de verhouding tussen opbrengsten, inclusief rente, en het resultaat) onder de signaleringsgrens van $-0,3\%$ duikt. Gezien de vermogenspositie van LMC is dit niet onwenselijk. Het moge duidelijk zijn dat het hoge negatieve resultaat in 2016 als een incident moet worden gezien. De positieve resultaten in 2013 (zowel bij LMC als landelijk) worden veroorzaakt door een éénmalige toekenning van subsidie aan het eind van het kalenderjaar.

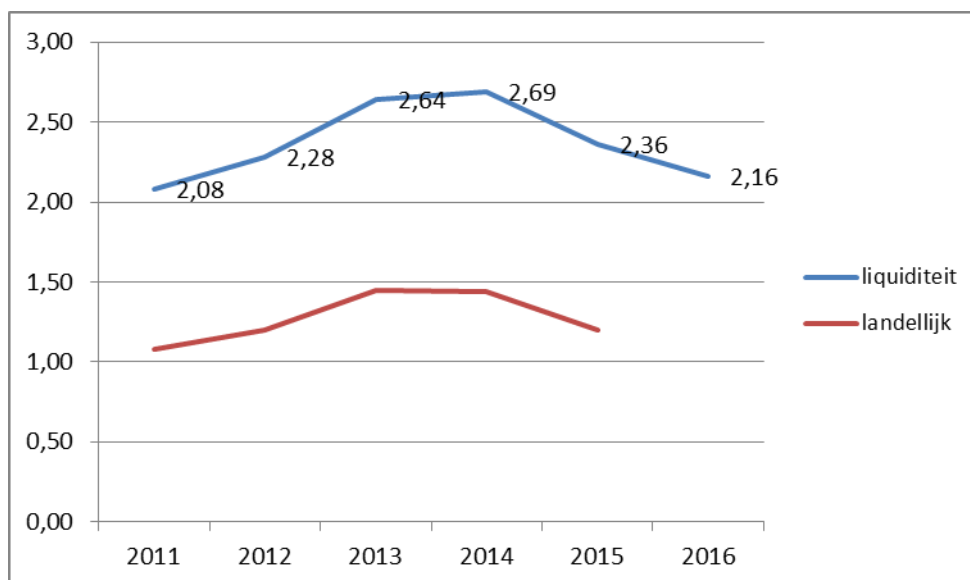
De schuld aan crediteuren is aanmerkelijk gedaald. Daar staat tegenover dat een schuld voor de nieuwbouw van het Vak College Hillegersberg is opgenomen. De kortlopende schulden zijn gedaald ten opzichte van vorig jaar. De solvabiliteit (die berekend wordt door het eigen vermogen plus de voorzieningen te delen door het balanstotaal) is stabiel. Met een signaleringsgrens van 0,30 en een landelijk gemiddelde in 2015 van 0,60 blijft LMC VO heel solvabel.

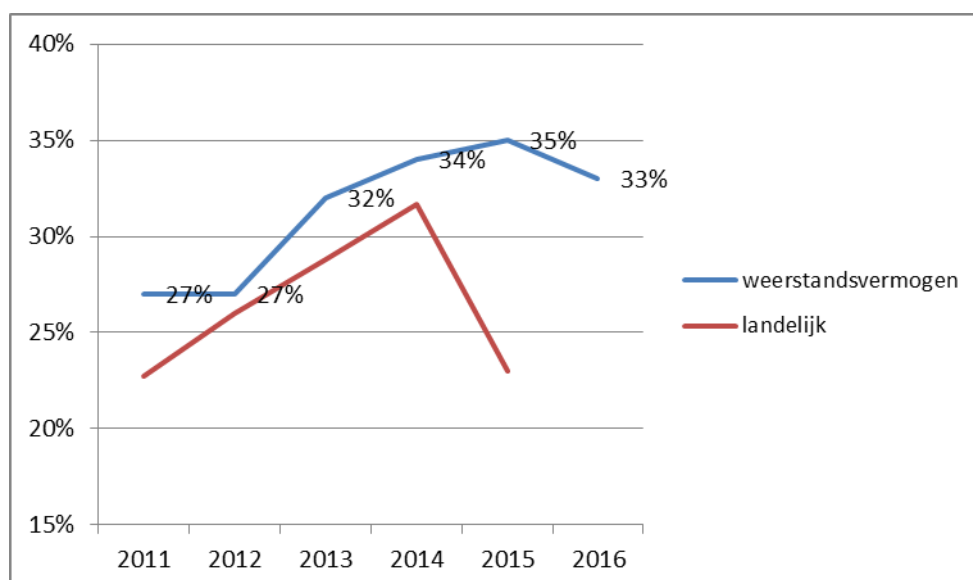
De negatieve resultaten hebben effect op de liquiditeit van LMC VO.

De kasstroom voor 2016 is € 4,8 miljoen negatief mede doordat de kasstroom uit investeringsactiviteiten negatief is (€ 3,4 miljoen). Doordat de schulden lager zijn geworden is ook de kasstroom uit operationele activiteiten negatief (€ 1,4 miljoen). De current ratio (liquiditeit) geeft de verhouding weer tussen het geld dat het bestuur op korte termijn beschikbaar heeft en wat op korte termijn moet worden betaald.

LMC VO volgt het landelijke patroon maar zit met een signaleringsgrens van $> 0,75$ nog ruim boven het gemiddelde.

Het weerstandsvermogen geeft aan wat de vrije vermogensbuffer is voor het opvangen van calamiteiten. De signaleringsgrens ligt tussen de 10% en 40%. Hoewel sprake is van een daling in 2016 blijft LMC VO ruim binnen de grenzen en ook ruim boven het landelijk gemiddelde (in 2015 23,1%).

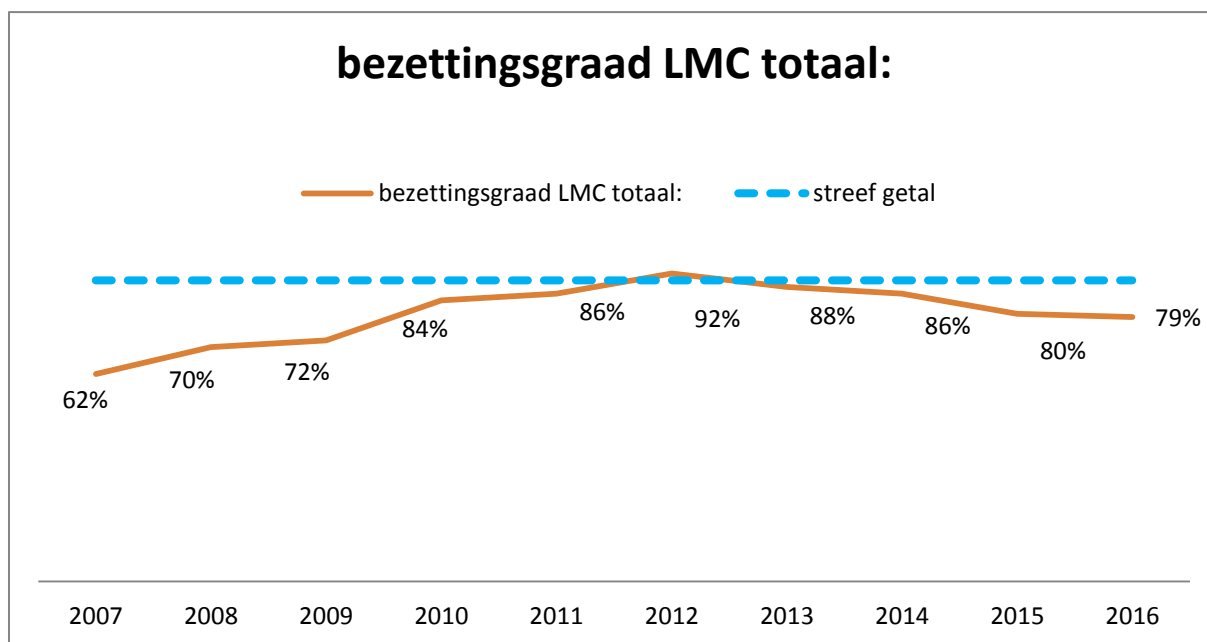

De financiële kengetallen geven aan dat LMC VO nog steeds een gezonde financiële positie heeft. Voor de toekomstverwachtingen verwijzen we naar hoofdstuk 7.12 (continuïteitsparagraaf).

6.6 Huisvesting en facilitaire zaken

Bezettingsgraad gebouwen

De bezettingsgraad per 1-10-2016 bedraagt als de rekenmethodiek van de gemeente Rotterdam gebruikt wordt 79%. Dit houdt een daling van 1% in t.o.v. 2015. De leegstand in bruto vloeroppervlak is 16.000 m². Er wacht zodoende een belangrijke taak om de leegstand te reduceren om de huisvestingslasten voor de komende jaren betaalbaar te houden. Verhoging van de bezettingsgraad kan gerealiseerd worden door de groei van het aantal leerlingen, nieuwe onderwijskundige ontwikkelingen en het afstoten van gebouwen.

Gemeente Rotterdam

LMC-VO heeft in oktober 2015 de aanvragen voor het huisvestingsjaar 2016 ingediend. De aanvragen voor huurvergoeding voor de Theaterhavo/vwo en een gedeeltelijke huurvergoeding voor de Pepermuntfabriek zijn eerst voorlopig en daarna definitief toegewezen. De aanvragen om de verzekeringspremie vergoed te krijgen van de eigendomspanden en huurpanden zijn afgewezen.

De gemeente Rotterdam verrast de schoolbesturen binnen Rotterdam met facturen met vijf jaar terugwerkende kracht voor het gebruik van gymnastieklokalen. De schoolbesturen trekken gezamenlijk op om dit aangepast te krijgen. Hierdoor is de oorspronkelijke factuur van 1.140K teruggebracht naar 809K.

Meerjarenonderhoudsplanung

De meerjarenbegroting (MJOB) voor de komende tien jaar (2016-2025) is vastgesteld. Naar aanleiding van het teruglopende leerlingenaantal worden diverse onderhoudswerkzaamheden vertraagd en doorgeschoven naar volgende jaren. Hierdoor is een besparing mogelijk van circa 600K in 2016 op de uitgaven planmatig onderhoud. Van de beschikbare middelen uit de onderhoudsvoorziening wordt het grootste gedeelte besteed aan het onderhoud van het gebouw van Carré College. Voor 2017 is het budget voor het MJOP vastgesteld.

Projecten

De nieuwbouw aan de Icarusstraat is door LMC-VO Europees aanbesteed. Na een lang voortraject tekent LMC-VO op 24 januari 2016 de opdracht aan Dura Vermeer voor nieuwbouw. De gemeente Rotterdam verleent de

bouwvergunning in augustus 2016. De omwonenden dienen bezwaar in bij de gemeente. Dit wordt afgewezen om administratieve redenen. De voorlopige voorziening tegen de omgevingsvergunning, aangevraagd door één van de bewoners uit het naastgelegen appartementencomplex, wordt door de rechtbank afgewezen. Een bijkomend probleem was de zware vervuiling van de grond. Dit probleem is echter met een doordacht saneringsplan in tijd en financiën ondervangen. Half oktober start de aannemer met de bouw. De aannemer verwacht dat oplevering in juli 2017 haalbaar is.

De nieuwbouw Katendrecht wordt, ondanks het faillissement van de aannemer, toch op tijd opgeleverd op de eerste schooldag van het schooljaar 2016/2017. De school De Waal gaat in het nieuwe pand verder onder de naam Young Business School Rotterdam.

LMC-VO levert Gemeente Rotterdam volgens afspraak in het najaar een ruimtelijk Plan van Eisen op voor de nieuwbouw aan de Schere. Deze nieuwbouw is bedoeld voor de school LMC-Praktijkonderwijs Huismanstraat. Eind 2018 start de bouw en het pand zal volgens planning eind 2019 worden opgeleverd.

Het eerste kwartaal van 2017 zal vooral in het teken staan van het herpositioneren van het onderwijs op Zuid in overleg met de collega schoolbesturen maar ook van de voorbereiden van de onderhoudswerkzaamheden 2017 en de planvorming van de interne verbouwingen op LMC-locaties vraagt de aandacht.

Verbouwingen - onderhoud

Doordat het pand van MAVO Delfshaven aan het eind van het schooljaar 2015/2016 vrijkomt, kan de school Carré Middellande verplaatst worden naar dat pand. Een deel van de leerlingen gaat naar Carré College. Het pand van deze school wordt aangepast om beide leerlingengroepen te kunnen huisvesten. Tegelijkertijd wordt het noodzakelijk meerjarenonderhoud uitgevoerd. LMC-VO laat de gemeente eind van het jaar weten dat

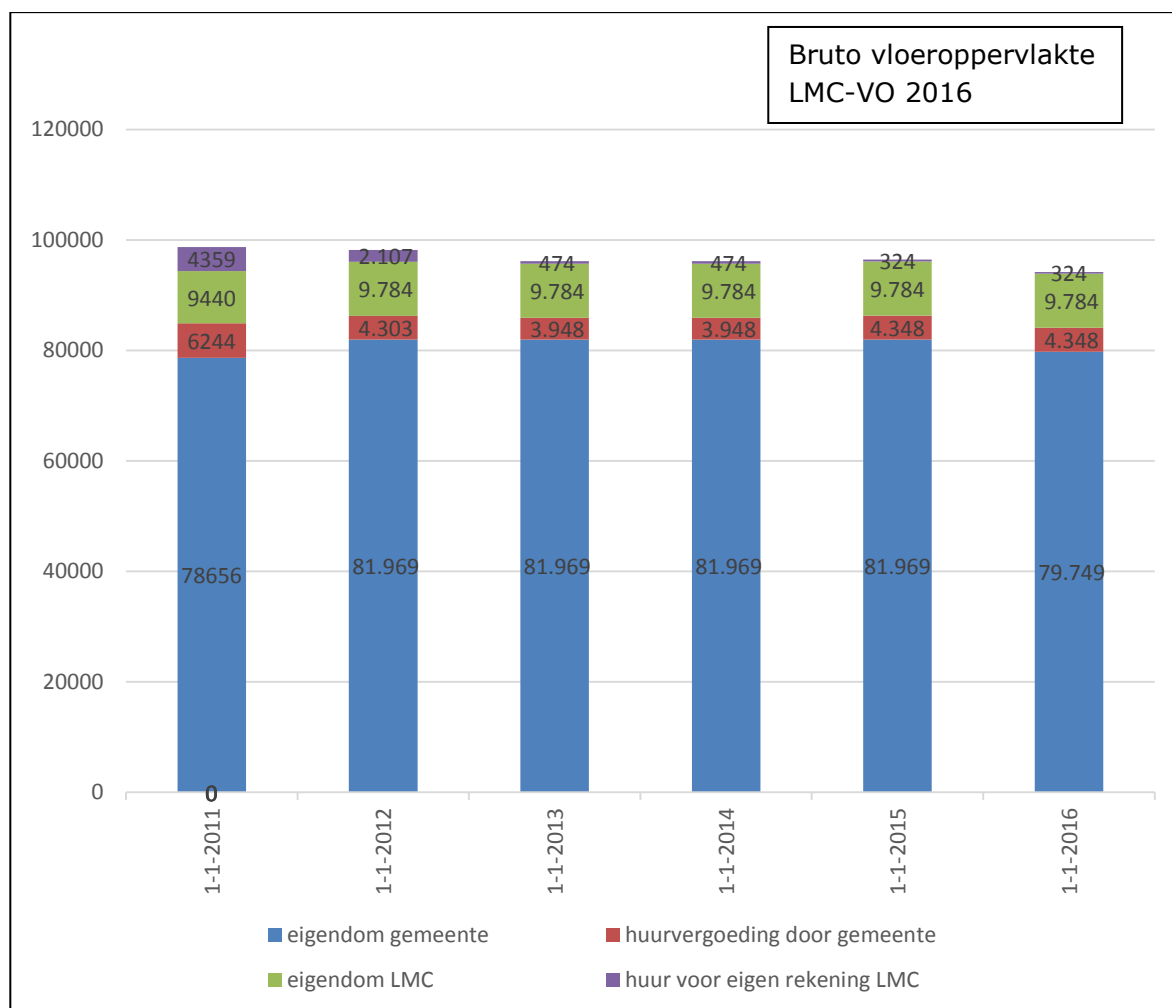
het pand Robert Fruinstraat overgedragen kan worden aan de gemeente. De eigendoms-situatie van het pand Schietbaanlaan wordt dan nog onderzocht.

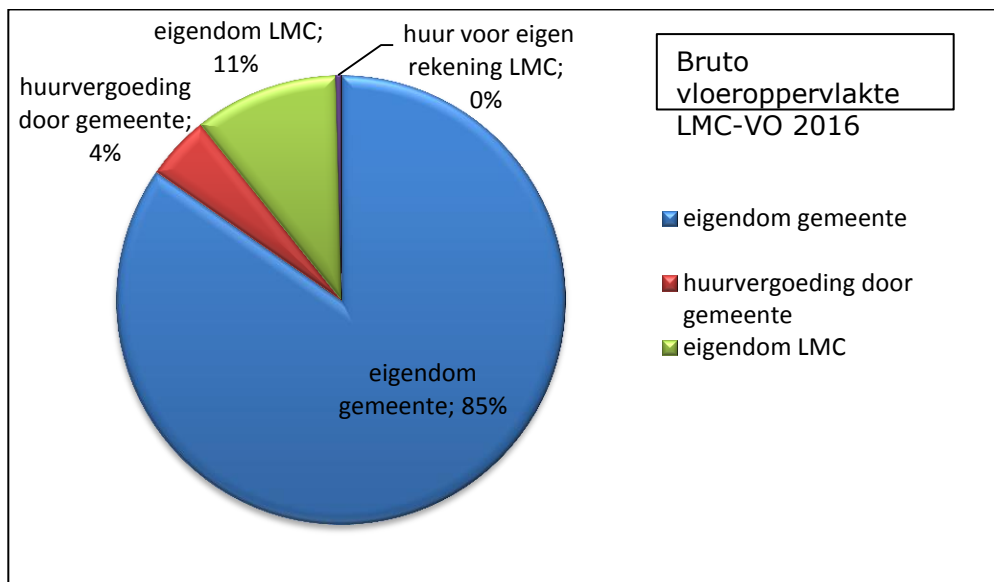

In het 4^e kwartaal 2016 wordt de aula van Het Lyceum Rotterdam omgebouwd tot een prachtige ruimte waar leerlingen kunnen pauzeren maar ook een presentatie kunnen houden in een setting van een collegezaal.

Gebouwsituatie

De meeste gebouwen zijn eigendom van de gemeente Rotterdam. De gebouwen die gebruikt worden door GKH en Het Lyceum Rotterdam zijn eigendom van LMC-VO. Daarnaast wordt een enkel pand gehuurd door LMC-VO waarvoor de gemeente gedeeltelijk een vergoeding geeft.

6.7 Communicatie

Pr/marketing en inschrijvingen

Aan het begin van het jaar vinden de open dagen van de scholen plaats. Er is duidelijk meer belangstelling dan in het vorige jaar. De extra inspanningen op het gebied van marketing en communicatie betalen dan ook uit in een groei van het aantal inschrijvingen. Om een nog betere plek op de Rotterdamse onderwijsmarkt te verwerven is voortzetting van die inspanningen noodzakelijk. De marketing & communicatie plannen worden dan ook opnieuw geactualiseerd. Directeuren krijgen daarbij de gelegenheid impuls gelden aan te vragen. Het College van Bestuur wijst een groot deel van de impuls gelden toe en stelt het andere deel beschikbaar voor LMC-brede pr-activiteiten.

Vanwege de bezuinigingen in het kader van de krimp is de vacature, ontstaan door het vertrek van een pr/marketing-medewerkster, niet ingevuld. Om toch extra activiteiten te kunnen ontplooiën, wordt een extern deskundige ingezet, die werkzaamheden verricht in het kader van zijn re-integratie. Deze tijdelijke collega maakt overzichten van leerlingbewegingen en analyses van de concurrerende scholen in de randgemeenten en de voor leerlingwerving interessante postcodegebieden.

Intranet

LMC-VO is een traject gestart om tot een functioneel ontwerp voor een nieuw Intranet te komen. LMC-VO gebruikt hiervoor Sharepoint. Intranet van LMC-VO moet een sociaal intranet worden met meer uitwisseling en gebruik door medewerkers. Een Slinge-docent met een achtergrond in de ICT is de interne LMC-projectleider. Het nieuwe intranet is in december door het externe bedrijf opgeleverd en de webredacteurs van de scholen en de staf zijn geïnformeerd en geïnstrueerd. Het nieuwe intranet zal LIS (LMC Informatie Systeem) heten en naar alle waarschijnlijkheid na de voorjaarsvakantie in gebruik worden genomen.

Een belangrijke nieuwe ontwikkeling ten opzichte van het "oude" intranet is de mogelijkheid om 'communities' te vormen. Dat kan binnen de scholen of de staf, maar vooral ook bovenschol. Goed lopende communities kunnen een belangrijke impuls geven aan de professionaliteit van LMC-VO en de medewerkers.

6.8 ICT

Verhuizingen / ICT op scholen

Vanwege de verplaatsingen van verschillende scholen zijn aanpassingen op het gebied van ICT noodzakelijk.

Voor de verhuizing van de school De Waal naar het pand op Katendrecht, onder de naam Young Business School, zijn ongeveer 350 datapunten voor camera's, computers en printers ingetekend en opgeleverd. Aan het eind van de zomervakantie plaatsen de ICT-medewerkers de PC's in het gebouw. Een groot aantal oude computers is achtergebleven in het oude pand en wordt afgevoerd door IT Donations om gecertificeerd vernietigd te worden. Alle andere actieve componenten (switches) en oude smartboarden worden losgekoppeld en opgeslagen.

De ISK-leerlingen uit het pand aan de Huismanstraat verhuizen naar de Unielocatie. De ICT-middelen verhuizen mee. Als de derde verdieping beschikbaar komt voor deze leerlingen, wordt de inhuizing per lokaal voorbereid. Binnen een week worden de PC's verhuisd en aangesloten.

In het deel van het pand Huismanstraat dat nog in gebruik is bij de LMC-Praktijkschool Huismanstraat worden de netwerkaansluitingen uitgebreid en bestaande patch-aansluitingen opgeschoond. Dit gebeurt in voorbereiding op de overgang naar Voice Over IP dat gepland staat voor 2017.

De school Carré-Middellande verhuist naar het pand aan de Westzeedijk. Een gedeelte van de ISK leerlingen gaat echter naar het gebouw van Carré College Rotterdam. De bouwkundige aanpassing die hiervoor nodig is, heeft grote invloed op het netwerk van Carré College. Smartborden en computers worden verplaatst. Een gedeelte van het pand dat gebruikt werd door Zadkine is aangesloten met datapunten op het LMC netwerk. Ook in het pand aan de Westzeedijk worden diverse aanpassingen op ICT-gebied uitgevoerd. IT Donations haalt op verzoek van LMC-VO de oude ICT-hardware op uit het verlaten pand aan Robert Fruinstraat/Schietbaanlaan.

Op Montfort College (Unielocatie) wordt een aantal lokalen uitgebreid met data-aansluitingen voor computers zodat ook deze school over een nieuw en up-to-date computerlokaal beschikt.

De ICT-voorzieningen voor de nieuwbouw van de Icarusstraat voor Vak College Hillegersberg (Noordrand College) zijn ingetekend. Daarnaast is een begin gemaakt met de aanleg van de infrastructuur (glasvezel) om het pand aan te kunnen sluiten.

Telefonie

Om kosten te besparen worden in het eerste kwartaal de panden van PrO Schietbaanstraat en Toorop MAVO ook op de centrale LMC-VOIP aangesloten. Beide scholen bellen nu met Skype 4 Business. De vaste KPN-lijnen zijn opgezegd wat een aanzienlijke, maandelijkse besparing oplevert. De scholen Veenoord, De Waal, Palmentuin en Roncalli Mavo worden volgens de planning ook overgezet.

Hardware

Vorig jaar is een nieuwe opslagmethode gekozen die goedkoper en flexibeler (uitbreidbaar) is. Groei van data is hiermee eenvoudiger op te vangen. In het eerste kwartaal is een aantal oude servers in het datacenter uitgezet (gemigreerd naar de nieuwe omgeving). Minder hardware in het datacenter kan een besparing opleveren van een van de drie kasten. Bedrijfskritische servers (o.a. mail servers) worden omgezet naar de nieuwe omgeving. Verder zijn er 360 pc's en laptops geleverd en geïnstalleerd.

Beveiliging-privacy

Om de beveiliging aan te scherpen, worden scans uitgevoerd door een gespecialiseerd bedrijf. Daaruit wordt een aantal verbeterpunten genoemd. Het Anti-Spam filter is in verband daarmee aangepast waardoor phishing e-mails minder worden afgeleverd. Tweemaal heeft LMC-VO last van encrypted files vanwege het feit dat een medewerker op een e-mail klikt dat alle bestanden op de harde schijf gijzelt. Door middel van de back-up worden alle bestanden teruggezet. Om dergelijke problemen zoveel mogelijk te voorkomen, wordt de firewall strakker neergezet waardoor het downloaden van uitvoerbare bestanden niet meer mogelijk is.

Cashless betalen

Op Hildegardis MAVO en Young Business School is het een wens van leerlingen en directie om Cashless te kunnen betalen. Dit houdt in dat er in de kantine betaald wordt met een tag met virtueel geld op het pasje. Hier is een pilot voor gestart. Als de pilot succesvol is, zal cashless betalen ook worden ingevoerd bij de andere LMC-scholen.

6.9 Zaken met een politieke of maatschappelijke impact

Effect van de coup poging in Turkije

De coup poging in Turkije heeft een negatief effect gehad op het leerlingenbestand van Cosmicus College. Na de zomervakantie schrijven verschillende leerlingen zich uit omdat de school op de "zwarte lijst van Gülenaanhangers" is gezet door de overheid in Turkije. De school krijgt een nieuwe naam zodat de school op toekomstige diploma's niet met de door de actie van de overheid in Turkije "besmette" naam vermeld staat.

Terreurdreiging

Op één van de scholen is sprake van terreurdreiging. Gelukkig is het vals alarm. De politie onderzoekt de zaak. De schuldige wordt niet achterhaald.

Incident

Op een school heeft een incident plaatsgevonden. Tijdens een spreekbeurt over lijm snuiven, snuiven leerlingen aan een potje oplosmiddel. Enkele leerlingen voelen zich daardoor niet lekker maar dit gaat snel over. Een leerling wordt door een ambulance naar het ziekenhuis gebracht. Gelukkig is ze al snel weer thuis. In verband met het incident wordt een informatieavond georganiseerd voor de ouders waar ook de gemeente, de politie en de GGD bij betrokken zijn.

Strafrechtelijk onderzoek

Tegen een ex-docent (inmiddels niet meer werkzaam bij LMC) is aangifte gedaan vanwege grensoverschrijdend gedrag tegenover leerlingen. De LMC-school waar hij gewerkt heeft, komt hierdoor kort in het nieuws. De docent had een VOG. Dit incident was aanleiding de interne registratie aan te scherpen om te voorkomen dat personeelsleden die in de fout zijn gegaan toch aangesteld worden. Ook de Inspectie van het Onderwijs is alerter geworden.

6.10 Horizontale verantwoording

Aanpak

Het College van Bestuur betreft de bij het onderwijs betrokken partijen bij het ontwikkelen van het strategisch beleid. Zo is het beleidsplan van LMC-VO opgesteld in samenspraak met medewerkers, ouders en leerlingen. Vanuit de medezeggenschapsraden zijn deze mensen uitgenodigd om mee te praten bij de ontwikkeling van het plan. Hier zijn meerdere sessies voor georganiseerd.

Medezeggenschap

Elke school heeft een medezeggenschapsraad. Daarnaast is er een Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad voor onderwerpen die meer dan één school betreffen. LMC-VO stimuleert de deelname van ouders en leerlingen aan deze medezeggenschapsraden. Het College van Bestuur woont een deel van de GMR-vergadering bij om voor instemming of om advies ingebrachte documenten te kunnen toelichten en vragen van de GMR-leden te kunnen beantwoorden.

In de medezeggenschapsraden zijn medewerkers, ouders en leerlingen betrokken. Het College van Bestuur nodigt hen voortdurend uit hun inbreng te geven. Met name in de GMR-vergaderingen vraagt het College van Bestuur de ouders naar hun mening.

Inspectie van het Onderwijs

De Inspectie van het Onderwijs voert jaarlijks een bestuursgesprek met het College van Bestuur. In dit gesprek wordt de stand van zaken op de scholen besproken maar geeft het College van Bestuur ook informatie over de organisatie als geheel. Als er gedurende het jaar bijzondere voorvallen zijn, waar mogelijk de Inspectie van het Onderwijs een rol in heeft, neemt het College van Bestuur contact op. Het kan zijn dat dit een contact is met de reguliere inspecteur maar kan ook de vertrouwensinspecteur aangaan.

Gemeente Rotterdam en andere schoolbesturen

In het hoofdstuk "Organisatie" is al vermeld dat LMC-VO op regelmatige basis overleg voert met Gemeente Rotterdam en de schoolbesturen binnen Rotterdam. Dit overleg betreft niet alleen onderwijszaken maar ook onderwerpen op het gebied van huisvesting, veiligheid, radicalisering, communicatie en PR enz.

Openbaarheid documenten en resultaten

Informatie over de structuur van de organisatie, het jaarverslag inclusief de jaarrekening, meerdere beleidsstukken en bestuurlijke regelingen zijn voor iedereen in te zien via de website van LMC-VO. Via de websites van de scholen krijgen ouders informatie over het onderwijs en over ontwikkelingen op de scholen. Zij kunnen daarbij via Magister informatie krijgen over de vorderingen van hun kinderen.

Via intranet van LMC-VO (het toekomstige LIS, zie 7.7) kunnen alle medewerkers van LMC-VO de besluitenlijsten van het College van Bestuur en alle beleidsstukken zien.

Alle scholen van LMC-VO geven inzicht in hun resultaten door de gegevens op te laten nemen door Vensters VO, een website waar belangstellenden informatie kunnen vinden over examenresultaten, tevredenheid, personeel enz. Gegevens over de resultaten van het onderwijs worden ook opgenomen in de schoolgidsen.

6.11 Vooruitblik

Organisatie

Het nieuwe lid van het College van Bestuur begint in februari 2017. Het College van Bestuur gaat verder met de vorming van scholengroepen. Het is daarbij mogelijk dat de samenstelling van de scholengroepen wordt aangepast. Er komt een herijking van het beleid dat in 2014 is vastgesteld voor de periode 2014-2018. Het management en de GMR worden bij de ontwikkeling van de plannen betrokken.

Samenwerking

De activiteiten om tot samenwerking met andere besturen te komen, worden in 2017 voortgezet. Zo worden gesprekken gevoerd met CVO Penta over de mogelijke samenwerking m.b.t. de school Charles de Foucauld Mavo. Ook de gesprekken over de onderwijssituatie in Rotterdam Zuid worden voortgezet. Het doel is om tot een betere afstemming van het onderwijsaanbod te komen.

Leerlingenaantal

Ook in 2017 zal veel inzet nodig zijn om stabilisering, en waar mogelijk groei, van het leerlingenaantal te bereiken. Activiteiten op het gebied van pr worden ontplooid, zowel door de scholen als door LMC-VO. Het voornemen bestaat om weer een groot evenement te organiseren waar leerlingen van alle scholen aan kunnen deelnemen. LMC-VO zal daarnaast het onderwijsaanbod van LMC-VO door middel van nieuwe ontwikkelingen, zoals een Mavo voor Theater, aantrekkelijker maken voor nieuwe leerlingen.

Onderwijs - kwaliteit

LMC-VO blijft inzetten op de verbetering van de onderwijskwaliteit. Alle scholen zijn positief beoordeeld door de Inspectie van het Onderwijs. Het streven bestaat om het aantal excellente scholen uit te breiden. Op het gebied van kwaliteitszorg wordt het format voor de zelfevaluaties van scholen komend jaar geëvalueerd. Eventueel zal het format worden aangepast. De resultaten van de LMC-brede tevredenheidsenquêtes worden in mei verwacht. Aan de hand van de uitkomsten zullen verbeteracties worden ingezet.

Personeel

De inzet van het systeem AFAS binnen LMC-VO wordt uitgebreid. De gesprekscyclus voor het OP en het OOP wordt in dit systeem opgenomen. Daarmee zal het volledig worden gedigitaliseerd. Voor het management zal een gesprekscyclus worden ontwikkeld. De aanpak van het ziekteverzuim krijgt opnieuw veel aandacht. Het verzuim is te hoog. De reeds gehanteerde aanpak wordt voortgezet.

Begin 2017 wordt gesproken met de vakorganisaties en de GMR over de functiemix. Het is daarbij de bedoeling om tot een maatwerkafspraken met mogelijk aangepaste (lagere) doelstellingen voor de functiemix voor LMC-VO te komen.

LMC-VO wil de wachtgeldlasten beperken. Komend jaar zal een bureau hiervoor worden ingeschakeld. Zij zullen ex-medewerkers zoveel mogelijk begeleiden naar volgend werk.

In 2016 is er voor gekozen eigenrisicodragers te worden voor de Ziektewet. In 2017 wordt bekeken of het voor LMC-VO gunstig is om eigenrisicodragers te worden in het kader van de WGA.

Financiën

De afgelopen 2 jaar zijn met een negatief resultaat afgesloten. Ook voor 2017 is een negatief resultaat begroot. Een aanzienlijk deel van de negatieve resultaten is ten laste van intern geormerkte reserves gebracht. Uitputting van deze reserves is alleen mogelijk via het resultaat. Het streven is erop gericht in 2018 weer een sluitende begroting op te stellen, in ieder geval voor de normale bedrijfsvoering. Het leerlingenaantal ontwikkelt zich positief. Als deze trend zich voortzet wordt ook de financiële ruimte weer groter. LMC heeft ervoor gekozen het onderwijs in te richten met kleine scholen ondanks de extra kosten die dat met zich meebrengt. Dat maakt de organisatie kwetsbaar voor de fluctuaties in leerlingenaantal. In Rotterdam wordt sinds 2016 gewerkt met de plaatsingswijzer voor het aanmelden van de leerlingen uit groep 8 in het voortgezet onderwijs. In 2017 lijkt deze werkwijze zijn vruchten af te werpen met name wat betreft het tijdig kunnen anticiperen op de instroom van nieuwe leerlingen.

Huisvesting

De nieuwbouw aan de Icarusstraat vraagt komend jaar de nodige aandacht. Er zijn wat discussies met de aannemer en enkele omwonenden. Het traject moet zodoende nauwlettend gevolgd worden. Het is van belang dat de bouw op tijd klaar is zodat de Vak College Hillegersberg in schooljaar 2017/2018 kan starten in het nieuwe gebouw.

De ontwikkeling van de Mavo voor Theater brengt met zich mee dat een deel van het pand van Jeugdtheater Hofplein gehuurd wordt voor huisvesting. Dit pand moet daar wat voor worden aangepast. Gedurende het jaar zal gekeken worden naar een LMC-gebouw om de school definitief in te kunnen huisvesten.

In het eerste kwartaal van 2017 worden de onderhoudswerkzaamheden voorbereid en vindt planvorming plaats voor de interne verbouwingen.

ICT

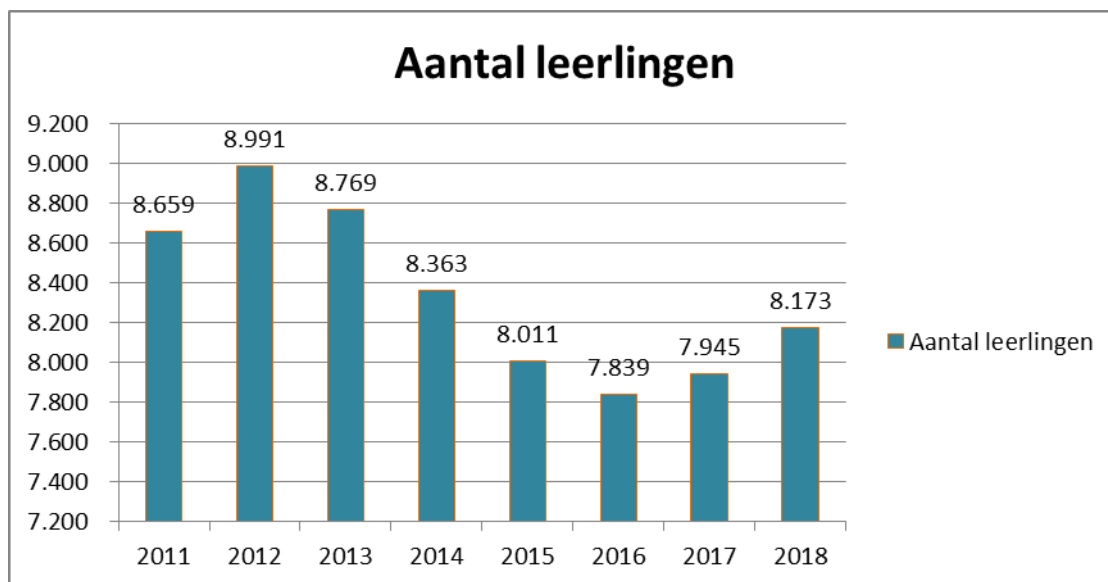
De verhuisbewegingen van de scholen brengen met zich mee dat veel aanpassingen moeten worden uitgevoerd op ICT-gebied. Het is verder waarschijnlijk, afhankelijk van de evaluatie, dat cashless betalen ingevoerd gaat worden op de scholen van LMC-VO.

6.12 Continuïteitsparagraaf

Ontwikkeling aantal leerlingen.

De meerjarenbegroting wordt opgesteld voor 3 jaar. De ervaring leert dat over het algemeen maar 2 jaar vooruit gekeken kan worden en dan met name voor wat betreft de ontwikkeling van het aantal leerlingen. In de meerjarenbegroting van 2017 t/m 2019 is dan ook een leerlingenprognose opgenomen voor de jaren 2017 en 2018. Deze vormen immers de basis voor de bekostiging over de kalenderjaren 2018 en 2019.

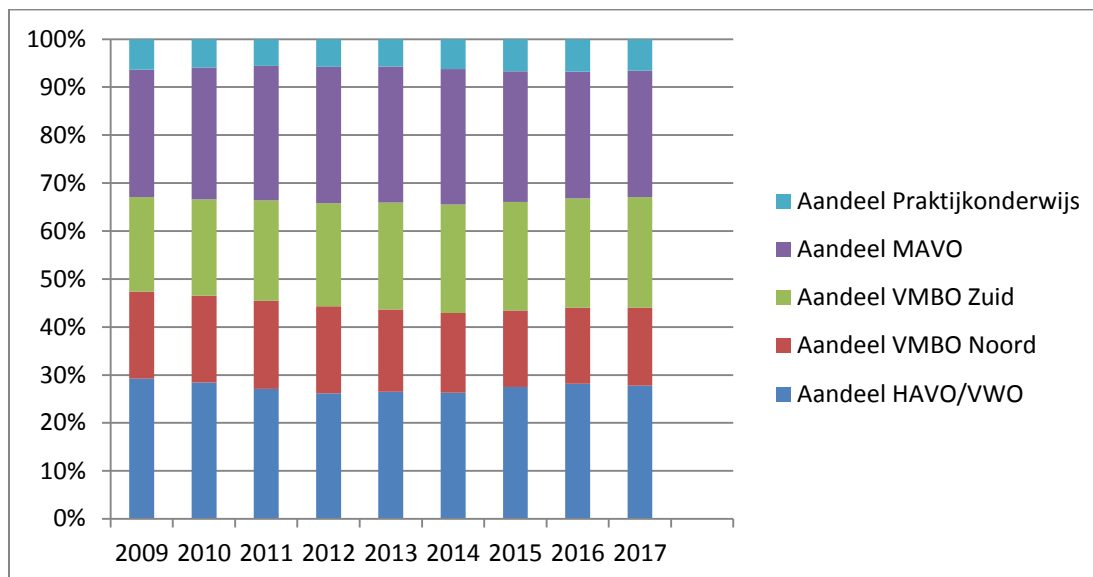
LMC Voortgezet Onderwijs heeft in zijn strategisch beleid opgenomen dat het onderwijs wordt aangeboden in veilige, kleinschalige scholen. Door de nadruk te leggen op de kwaliteit van het onderwijs hebben alle scholen van LMC in 2016 het basisarrangement van de inspectie gekregen. Daarnaast zijn twee scholen excellent. Dit alles vertaalt zich niet altijd in de instroom van het aantal leerlingen. In 2016 is dan ook sterk ingezet op PR & marketing om ook bij aspirant leerlingen de goede resultaten onder de aandacht te brengen. Het heeft ertoe geleid dat de instroom in leerjaar 1 in 2016 is gestegen. Omdat de uitstroom in het examenjaar hoger ligt is het totaal aantal leerlingen niet gestegen zoals in onderstaande tabel is terug te vinden.

Onze ambities zijn er wel op gericht de groei vast te houden en zelfs te verbeteren. De prognose in 2017 en 2018 laat dan ook weer een stijging zien.

Deze stijging doet zich vooral voor bij het HAVO/VWO onderwijs maar ook het praktijkonderwijs. De mavo scholen blijven wat achter. Dit komt onder andere doordat de Mavo Delfshaven de deuren heeft gesloten. Gezien de toekomstplannen voor het ontwikkelen van twee nieuwe mavo's met een zeer aantrekkelijk profiel zal het aandeel naar verwachting weer gaan stijgen.

De bezetting van het VMBO onderwijs blijft stabiel.

Personele bezetting

Bij het bepalen van de personele inzet wordt heel duidelijk, zeker in een situatie waarbij het aantal leerlingen fluctueert, dat de bekostiging niet altijd goed aansluit op de behoefte en de beleving in de school. De personele inzet wordt vastgesteld op cursusjaar terwijl de bekostiging op kalenderjaar plaatsvindt. Een daling in inkomsten heeft dan ook in het cursusjaar, dat 5 maanden eerder begint, zijn effecten.

Om dit zichtbaar te maken, wordt naast de exploitatiebegroting per kalenderjaar tevens een formatiebegroting per cursusjaar opgesteld.

Ook de formatiebegroting wordt meerjarig opgesteld waarbij steeds meer gestuurd wordt op de verwachte resultaten in de toekomst.

De Raad van Toezicht heeft de meerjarenbegroting 2017-2019 goedgekeurd maar wel onder de voorwaarde dat voorstellen geformuleerd moeten worden om te komen tot een sluitende begroting in 2018 (deze laat nu nog een tekort zien van € 842K).

De formatiebegroting van 2017-2018 zal dan ook zodanig opgesteld worden dat een goede uitgangspositie ontstaat om dit te kunnen realiseren. De belangrijkste elementen hierin zijn het aantal leerlingen en de personele bezetting.

De personele bezetting in de afgelopen en komende jaren geeft het volgende aan:

Peildatum	Aantal fte				Percentage per categorie			
	DIR	OP	OOP	Totaal	DIR	OP	OOP	Totaal
1-1-2012	79,28	654,66	223,02	956,96	8,3%	68,4%	23,3%	100,0%
1-1-2013	74,48	628,27	203,25	906,00	8,2%	69,3%	22,4%	100,0%
1-1-2014	68,08	638,54	201,38	908,00	7,5%	70,3%	22,2%	100,0%
31-12-2014	64,96	635,70	203,19	903,85	7,2%	70,3%	22,5%	100,0%
31-12-2015	65,84	622,96	206,55	895,34	7,4%	69,6%	23,1%	100,0%
31-12-2016	59,93	605,00	208,07	873,00	6,9%	69,3%	23,8%	100,0%
Inzet excl vervanging/incl vacatures								
2016/2017	63,90	576,03	197,04	836,98	7,6%	68,8%	23,5%	100,0%
2017/2018	60,90	530,11	190,72	781,73	7,8%	67,8%	24,4%	100,0%
2018/2019	61,60	544,80	186,40	792,80	7,8%	68,7%	23,5%	100,0%

Vanaf 2015 daalt de inzet gestaag. Vanaf dat jaar laat ook het aantal leerlingen een daling zien.

Voor het cursusjaar 2017-2018 is wederom een (aanmerkelijke) daling in personele inzet begroot hoewel naar verwachting het aantal leerlingen zal groeien. Een deel van deze begrote daling wordt veroorzaakt omdat nog geen rekening is gehouden met de subsidie van de Gemeente Rotterdam voor Leren Loont!. De flexibele schil is op dit moment 15% waardoor de daling in personeel via natuurlijk verloop realiseerbaar moet zijn.

Meerjarig financieel perspectief

De begroting over 2017 laat een tekort zien van € 1,8 miljoen. Ook 2018 laat nog een tekort zien maar zoals al eerder aangegeven zullen er voorstellen worden geformuleerd om tot een sluitende begroting te komen.

Bij de verwachte groei in aantal leerlingen zal het resultaat in 2019 weer positief zijn.

Baten en Lasten	Realisatie 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Baten				
Rijksbijdragen	75.444.965	72.403.430	73.759.688	75.675.105
Overige overheidsbijdragen	3.496.426	3.624.666	3.461.982	3.441.865
Overige baten	4.181.297	5.227.530	4.689.175	4.735.157
Totaal baten	83.122.688	81.255.625	81.910.846	83.852.127
Lasten				
Salarislasten	61.490.448	61.617.867	61.318.507	62.026.986
Personeel niet in loondienst	2.653.649	2.436.243	2.400.514	2.379.028
Overige personele lasten	3.452.158	896.761	1.020.747	1.027.317
Totaal Personele lasten	67.596.255	64.950.871	64.739.769	65.433.331
Afschrijvingen	2.458.234	2.414.502	2.386.098	2.387.000
Huisvestingslasten	7.594.088	7.494.115	7.459.071	7.623.849
Overige instellingslasten	8.762.943	8.199.644	8.161.408	8.217.863
Totaal lasten	86.411.520	83.059.131	82.746.346	83.662.043
Resultaat norm. bedr. voering	3.288.832-	1.803.505-	835.501-	190.085
Fin. baten / buitengew. bedr voering	161.086	6.850-	6.850-	6.850-
Resultaat	3.127.746-	1.810.355-	842.351-	183.235
Aantal leerlingen	8011	7839	7945	8173

Buiten de begroting om is ook in 2017 weer een extra bedrag voor impuls gelden vrijgemaakt van € 700K. Hiermee komt het begrote tekort op € 2,5 miljoen. Deze impuls gelden worden ingezet om de beleidsvoornemens uit de kaderbrief te kunnen uitvoeren.

Komende jaren zal LMC-VO naast impuls gelden ook extra geld inzetten om enkele huisvestingsprojecten en nieuwe mavo's te kunnen realiseren. Hiervoor wordt over drie jaar € 2 miljoen voor gereserveerd (zie de ontwikkeling van het eigen vermogen).

In de prognose van de balans wordt uitgegaan van onderstaande investeringen:

Investerings	2015	2016	2017	2018	2019
Gebouwen en verbouwingen	1.440.660	1.143.410	873.000	1.000.000	1.000.000
Machines en installaties	256.199	129.047	315.600	250.000	250.000
Meubilair en apparatuur	347.357	998.846	1.084.965	1.000.000	1.000.000
Leermiddelen en ICT	1.291.190	1.148.762	1.128.154	1.200.000	1.200.000
Vervoersmiddelen	9.901		15.000		
Impulsgelden en Projecten		19.274	1.300.000	1.400.000	1.000.000
Totaal	3.345.307	3.439.339	4.716.719	4.850.000	4.450.000

Rekening houdend met een lagere vordering en schuld door het opleveren van de nieuwbouw van de Vak School Hillegersberg geeft de balans het volgende beeld

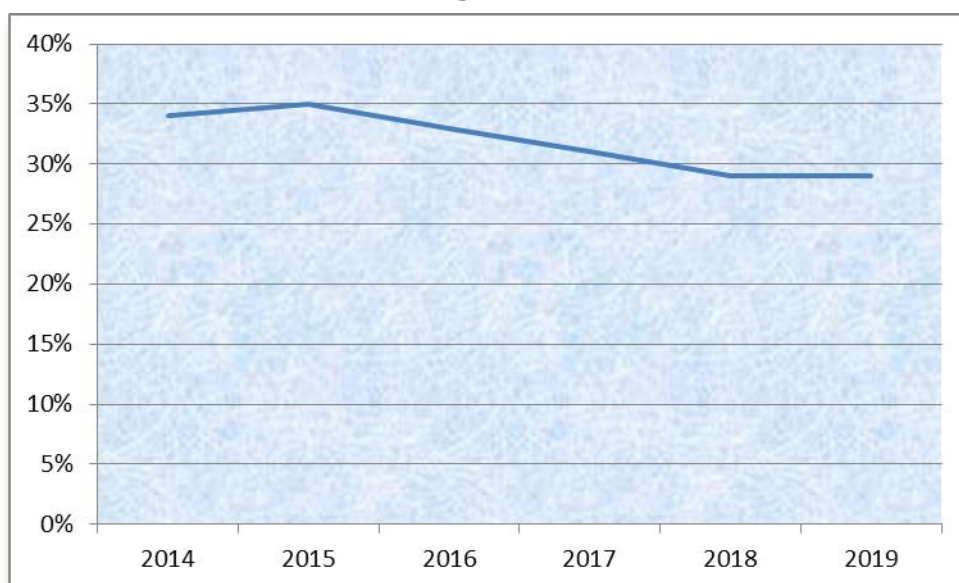
Balans na resultaat bestemming

Activa	31-12-2015	31-12-2016	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2019
Materiële vaste activa	19.640.973	20.622.078	22.924.295	25.388.197	27.451.196
Vorderingen korte termijn					
Debiteuren	800.206	536.394	500.000	500.000	500.000
Ministerie van OCenW	-	-	-		
Overige vorderingen	974.469	54.794	1.000.000	1.000.000	1.000.000
Overlopende activa	728.774	720.560	700.000	700.000	700.000
	2.503.449	1.202.160	2.200.000	2.200.000	2.200.000
Liquide middelen					
Liquide middelen	29.748.543	24.868.590	17.800.811	14.669.559	12.964.794
Totaal Vlottende activa	32.251.992	26.070.750	20.000.811	16.869.559	15.164.794
Totaal Activa	51.892.965	46.692.828	42.925.106	42.257.755	42.615.990
Passiva	31-12-2015	31-12-2016	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2019
Eigen vermogen	30.613.634	30.294.383	27.166.638	25.356.282	24.513.931
Resultaat boekjaar	319.251-	-3.127.746	-1.810.356	-842.351	183.235
	30.294.383	27.166.638	25.356.282	24.513.931	24.697.166
Voorzieningen					
Onderhoudsvoorzieningen	5.318.675	4.597.489	4.752.489	4.707.489	4.662.489
Personeelsvoorzieningen	2.592.885	2.882.550	3.166.335	3.136.335	3.106.335
	7.911.560	7.480.039	7.918.824	7.843.824	7.768.824
Schulden korte termijn					
Crediteuren	3.933.413	2.394.422	2.500.000	2.500.000	2.500.000
Belast. en premies soc. verz.	3.638.079	2.900.802	3.000.000	3.250.000	3.500.000
Overige kortlopende schulden	76.926	2.071.397	150.000	150.000	150.000
Overlopende passiva	6.038.604	4.679.530	4.000.000	4.000.000	4.000.000
	13.687.022	12.046.151	9.650.000	9.900.000	10.150.000
Totaal Passiva	51.892.965	46.692.828	42.925.106	42.257.755	42.615.990

De extra investeringen voor impuls en projecten zijn opgenomen bij de materiële activa. Hiermee is het effect op het vermogen niet groot. Dit wordt anders als deze gelden in de exploitatie worden opgenomen. Omdat de besteding nog niet bekend is wordt er nu voor gekozen de gelden bij de investeringen op te nemen. Hiermee wordt het effect op de liquiditeit goed zichtbaar.

De indicatoren voor solvabiliteit (rond de 76%) en liquiditeit (dalend naar 1,52 in 2019 maar boven de norm van 0,75) geven aan dat LMC nog steeds een gezonde financiële positie heeft. Deze kan gewaarborgd worden als ook in de nu voorliggende jaren het financiële resultaat wordt verbeterd.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen blijft binnen de grenzen van 20% tot 40% (in 2019 29%) en blijft de komende jaren dalen.

Het negatieve resultaat en de investeringen in materiële activa zorgt er wel voor dat de liquiditeitspositie sterk vermindert. Zie onderstaand kasstroomoverzicht.

Kasstroomoverzicht	2015	2016	2017	2018	2019
Saldo exploitatie	319.251-	3.127.746-	1.810.356-	842.351-	183.235
Afschrijvingen	2.387.425	2.458.234	2.414.502	2.386.098	2.387.000
Vorderingen	102.743-	1.301.289	997.840-	-	-
Kortlopende schulden	1.833.656	1.640.871-	2.396.151-	250.000	250.000
Voorzieningen	148.877-	431.521-	438.785	75.000-	75.000-
	3.650.210	1.440.615-	2.351.060-	1.718.747	2.745.235
(Des)investeringen materiële vaste activa	3.345.307-	3.439.339-	4.716.719-	4.850.000-	4.450.000-
	3.345.307-	3.439.339-	4.716.719-	4.850.000-	4.450.000-
Langlopende schulden	-	-	-	-	-
Mutatie liquide middelen	304.903	4.879.954-	7.067.779-	3.131.253-	1.704.765-
Beginstand liquide middelen	29.443.640	29.748.543	24.868.590	17.800.811	14.669.559
Mutatie liquide middelen	304.903	4.879.954-	7.067.779-	3.131.253-	1.704.765-
Eindstand liquide Middelen	29.748.543	24.868.590	17.800.811	14.669.559	12.964.794

Ontwikkelingen in 2017

In aanloop op een nieuw strategisch beleidsplan (het huidige loopt van 2014 t/m 2018) is in 2017 een aanzet gegeven aan de herijking van het strategisch beleid. De eerste uitkomsten geven aan dat de nadruk vooral moet liggen op het op orde hebben van de basis. Dat betekent met name dat de kwaliteit van het onderwijs goed moet zijn en dat het onderwijs wordt gegeven door bevoegde, enthousiaste docenten. Ook de condities om dit te kunnen realiseren moeten op orde zijn. Een betrokken CvB, staf, ondersteunend personeel op de scholen en een gezonde financiële bedrijfsvoering zijn hierin onontbeerlijk.

In 2017 blijven we ons inzetten voor het verhogen van de instroom van het aantal leerlingen. Dit doen we door aspirant leerlingen te vertellen over de kwaliteit van ons onderwijs en de diversiteit in de aangeboden profielen. We streven een doorlopende leerlijn na met onze partners in het primair onderwijs als in het middelbaar, hoger en wetenschappelijk onderwijs. Ook intern kunnen leerlingen makkelijk overstappen.

Daar waar mogelijk zullen we de kosten tot een minimum beperken maar wel met behoud van kwaliteit.

We zetten ons met name in op de verbetering van de taal- en rekenprestaties zoals ook afgesproken in het Rotterdams Onderwijsbeleid Leren Loont!.

Maar ook de afspraken uit het sectorakkoord VO worden niet vergeten.

We bieden scholing aan onze medewerkers aan waar noodzakelijk en gewenst. We proberen het onderwijs uitdagend te maken voor zowel leerlingen als personeel, onder andere door het inzetten van digitaal lesmateriaal.

We monitoren constant of de kwaliteit van ons onderwijs op orde is en sturen bij waar nodig. Dit geldt ook voor de uitvoering van het passend onderwijs.

We hebben oog voor het welbevinden van ons personeel maar vragen ook wat terug. Disfunctioneren wordt eerder signaleerd en de nodige stappen worden gezet. Het terugdringen van het ziekteverzuim heeft een hoge prioriteit.

We streven ernaar de leerlingen in een zo prettige mogelijk omgeving te huisvesten. Dat betekent soms dat oude gebouwen worden vervangen door nieuwbouw maar veelal dat gebouwen waar nodig worden gerenoveerd. Hierbij wordt verduurzaming automatisch meegenomen.

Risico's en interne beheersmaatregelen

De ontwikkeling van het aantal leerlingen is en blijft een groot risico. De gestage daling bij de instroom lijkt tot staan te zijn gekomen. In 2016 is het aantal leerlingen in leerjaar 1 hoger dan in het voorgaande jaar (zie ook hoofdstuk 7.2). Doordat ook de uitstroom hoog is daalt het totaal aantal leerlingen in 2016 wederom. Door naast de exploitatiebegroting ook een formatiebegroting per cursusjaar op te stellen waarin wordt geanticipeerd op de leerlingenontwikkeling kan ingespeeld worden op de personele gevolgen van de daling. Tevens wordt de uitgangspositie voor de begroting 2018 vastgesteld.

LMC VO ontvangt al jaren een substantieel bedrag aan gemeentelijke subsidie. Hoewel dit tijdelijk geld is, vindt de besteding ook met vast personeel plaats. De gemeenteraad bepaalt jaarlijks hoeveel geld aan onderwijs wordt besteed. Met de verkiezingen voor de deur en daarmee een nieuwe gemeenteraad bestaat de kans dat andere beleidsprioriteiten worden geformuleerd waardoor de subsidie onder druk komt te staan.

De overheid heeft aangegeven om na het advies van de basisschool een tweede studieadvies in te willen voeren. Hierdoor wordt het makkelijker om na leerjaar 1 of 2 te kunnen op- of afstromen. Voor categorale scholen kan dit een probleem opleveren. LMC VO gaat dan ook onderzoeken in hoeverre verticale scholengemeenschappen gevormd dan wel bindende afspraken tussen categorale scholen gemaakt kunnen worden.

Het aandeel VMBO B/K scholen binnen LMC VO is hoog (circa 40% van het aantal leerlingen). Dat maakt ons gevoelig voor de opwaartse druk in de samenleving om kinderen op een steeds hoger schoolniveau in te laten stromen. Het is daarom van belang de havo/vwo scholen aantrekkelijk te maken en te houden onder andere door er sterke profielen aan te hangen.

Ook LMC ontkomt niet aan de vergrijzing van het personeel. De komende jaren zal plus minus 25% van ons personeelsbestand uitstromen. Vervanging realiseren is sowieso een grote opgave maar zeker in een stad als Rotterdam. We investeren dan ook in opleiden in de school (OSR) en we profileren ons als aantrekkelijke werkgever (onder meer met de Rotterdam cao en opleidingstrajecten).

Het huisvestingsbudget legt een steeds zwaardere druk op de uitgaven. Het onderwijs ontwikkelt zich snel en daardoor ontstaat steeds meer vraag naar aanpassingen in de gebouwen in een steeds kortere tijd. We hebben nu al voor ruim € 14 miljoen aan verbouwingen geïnvesteerd en naar verwachting zal dat niet minder worden. Daarnaast is de vraag naar verduurzaming van de gebouwen steeds actueler. Als de overheid het onderwijs hierin niet extra faciliteert is dit bijna een onmogelijke opgave.

In 2015 heeft een risico inventarisatie plaatsgevonden waar bovenstaande punten eveneens uit naar voren zijn gekomen. Ook het hoge ziekteverzuim is daarbij genoemd (zie hiervoor hoofdstuk 7.4). De benodigde financiële buffer, nodig om deze risico's op te kunnen vangen, is vastgesteld op € 4.195.000.

Om de hiervoor vermelde risico's te beheersen heeft LMC-VO een planning & control cyclus. De planning & control cyclus is er o.a. op ingericht om te anticiperen op schommelingen in het aantal leerlingen. Naast de jaarbegroting heeft LMC-VO ook een formatiebegroting. Deze heeft als doel de personele bezetting aan te laten sluiten op het aantal leerlingen van 1 oktober van het nieuwe cursusjaar. Hiermee wordt voorkomen dat per 1 januari de personele bezetting niet strookt met de baten die per kalenderjaar worden toegewezen.

Via Afas Insite hebben de directeuren toegang tot hun financiële gegevens. De functionaliteit van dit platform wordt uitgebreid nu ook de personeels- en salarisadministratie via Afas plaatsvindt.

De directeuren voeren 6-wekelijks voortgangsoverleg met het College van Bestuur. Zij rapporteren twee maal per jaar aan de hand van een managementrapportage over de ontwikkelingen in hun scho(o)l(en) aan het College van Bestuur. Stafhoofden geven een reactie op de rapportage waarna een gesprek volgt van directeur met College van Bestuur. Het College van Bestuur rapporteert drie keer per jaar over de (financiële) positie van de organisatie aan de Raad van Toezicht.

Ontwikkeling eigen vermogen

De extra investeringen in de afgelopen en komende jaren hebben hun effect op het eigen vermogen zoals in het overzicht is terug te vinden.

De algemene reserve is deels intern geoormerkt. Zo is een bedrag vastgelegd voor het gespaarde bapo verlot, voor extra kosten van het Zuiderpark (waarvoor in het verleden is gespaard) en voor arbeidsvoorwaarden. Deze laatste reserve wordt belast in overleg met de GMR. In 2016 worden hier de kosten van de arbeidsongeschiktheidsverzekering en de krimpscenario's ten laste gebracht.

Reserves	31-12-2015	31-12-2016	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2019
Algemene reserve (na resultaat)	17.623.527	17.438.625	15.952.292	15.382.043	15.837.379
Reserve personeel tbv sociaal plan	1.900.000	1.900.000	1.900.000	1.900.000	1.900.000
Reserve kantine (privaat)	204.206	213.915	213.915	213.915	213.915
Intern geoom. reserve arbeidsvo	6.656.893	6.404.487	6.274.778	6.145.069	6.015.360
Intern geoom. reserve onderhoud	1.427.000	-	-	-	-
Intern geoom. reserve bapo	599.212	507.951	449.951	391.951	333.951
Intern geoom. reserve Zuiderpark	881.145	701.659	565.345	480.953	396.560
Intern geoom. reserve kasschuif	600.000	-	-	-	-
Intern geoom. reserve herfstakko	402.400	-	-	-	-
Totaal reserves	30.294.383	27.166.637	25.356.281	24.513.930	24.697.165

In het meerjarenperspectief is ervan uitgegaan dat de voorzieningen voor jubileum, langdurig zieken en wachtgeld niet wijzigen. Spaarverlof neemt af en de voorziening LFBPB groeit nog één jaar waarna deze stabiel blijft.

Aan onderhoud wordt in 2017 minder en de jaren daarna meer uitgegeven dan gedoteerd waardoor de voorziening lager wordt.

Voorzieningen	31-12-2015	31-12-2016	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2019
Voorziening onderhoud	5.318.675	4.597.489	4.752.489	4.707.489	4.662.489
Voorziening spaarverlof	201.173	150.174	120.174	90.174	60.174
Voorziening jubileum	523.240	703.488	703.488	703.488	703.488
Voorziening langdurig zieken	690.699	469.158	469.158	469.158	469.158
Voorziening wachtgeld verplichting	614.945	838.885	852.670	852.670	852.670
Voorziening LFBPB	562.828	720.845	1.020.845	1.020.845	1.020.845
Totaal voorzieningen	7.911.560	7.480.039	7.918.824	7.843.824	7.768.824

Door de interne oormerking is de algemene reserve niet volledig vrij inzetbaar. Als we rekening houden met de risicobuffer, de verwachte resultaten en de extra investeringen (opgenomen onder materiële vaste activa) is de besteedbare ruimte:

Beleidsruimte	31-12-2015	31-12-2016	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2019
Algemene reserve (voor resultaat)	15.668.413	17.623.527	17.438.625	15.952.292	15.382.043
Resultaat (prognose)	319.251-	3.127.746-	1.810.356-	842.351-	183.235
tlv geoormerkte reserve bapo	66.017	91.261	58.000	58.000	58.000
tlv geoormerkte reserve onderhoud	400.000	-	-	-	-
tlv geoormerkte reserve Zuiderpar	245.573	179.486	136.314	84.393	84.393
tlv geoormerkte reserve arbeidsvo	540.827	252.406	129.709	129.709	129.709
tlv geoormerkte reserve herfstakko	1.050.657	402.400	-	-	-
bestemd deel als financiële buffer	4.195.000-	4.195.000-	4.195.000-	4.195.000-	4.195.000-
Beschikbare beleidsruimte	13.457.236	11.226.334	11.757.292	11.187.043	11.642.379

Worden de projectgelden niet ingezet voor materiële vaste activa maar ingezet in de exploitatie waardoor het resultaat negatief wordt beïnvloed dan wordt de beleidsruimte lager, nl:

Beschikbare beleidsruimte	13.457.236	11.226.334	11.757.292	11.187.043	11.642.379
Impulsgelden en projecten (cumulatief)			1.400.000	2.700.000	3.700.000
Beschikbare beleidsruimte	13.457.236	11.226.334	10.357.292	8.487.043	7.942.379

Naar verwachting zal in de praktijk de besteding van de project- en impulsgelden een mix zijn van extra kosten in de exploitatie en investeringen die geactiveerd worden. De beleidsruimte komt hiermee uit op circa € 8 miljoen.

7. Treasury verslag

Treasury dient twee doelen namelijk:

- Beheersen van de financiële risico's en de reductie van de financieringskosten
- Inzicht verschaffen in de omvang en samenstelling van de liquide middelen.

In 2017 is een nieuw treasurystatuut opgesteld. Hierin is rekening gehouden met de Regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016.

De algemene doelstellingen van LMC voor het treasurybeleid zijn:

- o het zorgdragen voor de tijdige beschikbaarheid van de benodigde middelen tegen acceptabele condities;
- o het minimaliseren van de kosten van het verkrijgen van financiële middelen;
- o het optimaliseren van het rendement van eventuele tijdelijk overtollige liquide financiële middelen;
- o het beheersen van financiële risico's die aan de financiële posities en geldstromen zijn verbonden;
- o het registreren van transacties in de administratie;
- o het vormen van adequate dossiers;
- o een goede interne en externe informatievoorziening over de uitvoering van het treasurybeleid;
- o het nakomen van wettelijke verplichtingen inzake bovenstaande.

Als minimum voor de solvabiliteit is een norm vastgelegd van 35%. Voor de liquiditeit is deze vastgesteld op 1%.

LMC VO heeft in 2016 geen gebruik gemaakt van derivaten, heeft geen geld belegd en geen leningen afgesloten.

Overtollig liquide financiële middelen zijn ondergebracht in spaarproducten die voldoen aan de Regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016.

LMC VO bankiert bij de ABN/AMRO bank.

LMC-VO maakt verder bij de uitvoering van haar activiteiten gebruik van uiteenlopende financiële instrumenten die LMC-VO blootstellen aan krediet-, rente-, kasstroom- en liquiditeitsrisico's. Het betreft financiële instrumenten die in de balans zijn opgenomen zoals debiteuren, overige vorderingen, liquide middelen, crediteuren en overige schulden. Om deze risico's te beheersen en te beperken heeft LMC-VO procedures en gedragslijnen (waaronder een treasury statuut) opgesteld. De instelling handelt niet in financiële derivaten.

Kredietrisico

LMC-VO loopt kredietrisico over vorderingen en liquide middelen.

Het kredietrisico op vorderingen wordt als beperkt ingeschat door een grote spreiding van de vorderingen op debiteuren waarbij significante vorderingen betrekking hebben op de gemeente en het samenwerkingsverband. De vorderingen op de gemeente en het samenwerkingsverband Koers VO hebben een zeer laag risico op oninbaarheid.

De liquide middelen hebben een laag kredietrisico en voldoen aan de eisen van de Regeling Belenen en Beleggen.

Renterisico

LMC-VO heeft per 31 december 2016 geen leningen opgenomen en loopt uit dien hoofde op dat onderdeel geen risico.

Kasstroom- en liquiditeitsrisico

Kasstroomrisico is het risico dat toekomstige kasstromen verbonden aan een monetair financieel instrument in omvang zullen fluctueren. LMC-VO wordt periodiek bevoorschot door het Ministerie van OCW. Het kasstroomrisico en liquiditeitsrisico wordt daarom beperkt geacht door de spreiding van de betalingen in relatie tot de inkomsten. Daar komt nog bij dat de banktegoeden direct opeisbaar zijn.

Prijrisico

LMC-VO loopt geen specifieke prijsrisico's.

8. Verslag van de Raad van Toezicht

Inleiding

LMC-VO kent een scheiding tussen bestuur en intern toezicht. Het intern toezicht wordt uitgevoerd door de Raad van Toezicht. De Raad van Toezicht bestaat volgens de statuten minimaal uit vijf en maximaal uit zeven personen. Met het vertrek van de heer Van der Bijl ontstaat in 2016 een vacature binnen de Raad van Toezicht. Deze vacature wordt ingevuld door mevrouw Vogels. De Raad van Toezicht bestaat in 2016 vervolgens uit zes personen:

- de heer ir. A.H. Liefstinck, voorzitter
- mevrouw F.M. Russel
- mevrouw mr. H.W. Vogels (per 19-04-2016)
- de heer drs. B.R. van Holten
- de heer drs. M. Broekema
- mevrouw dr. E.M. Branderhorst (vice-voorzitter).

De werkwijze en taken van de Raad van Toezicht zijn opgenomen in de statuten en nader uitgewerkt in het reglement voor de Raad van Toezicht. In 2016 heeft de Raad van

Toezicht zes formele vergaderingen. Deze vergaderingen vinden in de regel plaats op scholen waar de Raad van Toezicht van de directeur van de school informatie krijgt over de stand van zaken op de school. De voorzitter bespreekt maandelijks de actuele stand van zaken met het College van Bestuur.

LMC-VO hanteert de governancecode "Goed onderwijsbestuur VO". De bespreking van

het rapport 'De Letter en dé Geest' in 2015 heeft in 2016 geleid tot de vaststelling van het toetsingskader.

De Raad van Toezicht bespreekt de nevenfuncties van zowel de leden van de Raad van Toezicht als van het College van Bestuur in de vergadering en legt deze gegevens jaarlijks vast. De integriteitscode schrijft voor dat het College van Bestuur eventuele onbetaalde nevenfuncties meldt en de Raad van Toezicht goedkeuring voor nieuwe betaalde nevenfuncties vraagt. De Raad van Toezicht beoordeelt vervolgens of sprake is van belangenverstrengeling of tegenstrijdige belangen. In 2016 zijn de nevenfuncties van de leden van de Raad van Toezicht en van het College van Bestuur besproken. Er is geen sprake van belangenverstrengeling.

Auditcommissie

Twee leden van de Raad van Toezicht vormen de auditcommissie (mevrouw Branderhorst en de heer Van Holten). Deze commissie bespreekt met het College van Bestuur, eventueel samen met de controller, financiële stukken voorafgaand aan de vergadering van de Raad van Toezicht. De commissie stelt vervolgens een advies aan de Raad van Toezicht op. De auditcommissie heeft de mogelijkheid een gesprek te voeren met de controller zonder dat het College van Bestuur aanwezig is. Ook de controller kan hiertoe het initiatief nemen. De

auditcommissie is in 2016 driemaal bijeen geweest om het concept jaarverslag 2015, de managementletter 2015 en de concept-begroting 2017 te bespreken.

Remuneratiecommissie

De Raad van Toezicht heeft een remuneratiecommissie. Deze commissie bestaat uit twee leden van de Raad van Toezicht (mevrouw Russel en de heer Broekema) en heeft de taak de Raad van Toezicht te ondersteunen en te adviseren bij de aanstelling van een lid van het College van Bestuur en over bezoldigingsvraagstukken. De commissie voert verder het beoordelings- dan wel voortgangsgesprek met het College van Bestuur.

De remuneratiecommissie zet zich in 2016 met name in om voor het College van Bestuur een nieuwe voorzitter en een nieuw lid te vinden nadat de heer Van der Knaap zegt te willen stoppen met zijn werkzaamheden voor LMC-VO. De remuneratiecommissie schakelt in verband met de vacatures binnen het College van Bestuur een bemiddelingsbureau in en stelt een benoemingsadviescommissie samen. De remuneratiecommissie voert gesprekken met kandidaten en zorgt ervoor dat ook de gesprekken met de BAC kunnen plaatsvinden. Uiteindelijk geeft de remuneratiecommissie een advies aan de Raad van Toezicht over de kandidaten die volgens de commissie geschikt zijn voor de vacatures.

Integraal toezicht

Het intern toezicht is integraal toezicht. Het College van Bestuur informeert de Raad van Toezicht over de stand van zaken binnen LMC-VO en over zaken en ontwikkelingen buiten de organisatie die van belang zijn voor LMC-VO tijdens vergaderingen maar ook per e-mail of eventueel per telefoon. Driemaal in het jaar krijgt de Raad van Toezicht een bestuursrapportage van het College van Bestuur. Deze bestuursrapportage wordt tijdens de vergaderingen inhoudelijk besproken.

De Raad van Toezicht bespreekt met het College van Bestuur onder meer de daling van het leerlingaantal en de door het College van Bestuur ontwikkelde maatregelen. Ook de ontwikkelingen rond de nieuwbouw voor Noordrand College komen ter sprake

Eenmaal per jaar overlegt de Raad van Toezicht met de voltallige GMR. In 2016 spreekt de Raad van Toezicht met de GMR af dat in 2017 twee formele overlegmomenten zullen plaatsvinden: eenmaal met de voltallige GMR na een vergadering van de GMR en eenmaal met het dagelijks bestuur namens de GMR in een vergadering van de Raad van Toezicht.

De Raad van Toezicht benoemt de accountant en heeft, mogelijk via de auditcommissie, contact met hem. In 2016 heeft de Raad van Toezicht door middel van de auditcommissie contact met de accountant. Afgesproken wordt dat de accountant in 2017 aanwezig zal zijn in de vergadering van de Raad van Toezicht waarin het jaarverslag 2016 wordt besproken.

Maatschappelijke ontwikkelingen

De situatie die ontstaat op Cosmicus College door de coup poging in Turkije bespreekt de Raad van Toezicht tijdens de vergadering met het College van Bestuur. De school komt door deze situatie op een ongewenste wijze in de publiciteit. De school heeft vervolgens onverwacht te maken met een grote voortijdige uitstroom van circa vijfenzeftig leerlingen. Dit kan mogelijk gerelateerd worden aan de onrust in Turkije.

Mogelijke overdracht Laurens Lyceum aan LMC-VO

Het College van Bestuur informeert de Raad van Toezicht tijdens de vergaderingen over de mogelijke overdracht van Laurens Lyceum. Ook is er regelmatig contact per telefoon of e-mail over de ontwikkelingen. De voorzitter en een lid van de Raad van Toezicht spreken samen met het College van Bestuur met RK VHMO, het bestuur van Laurens Lyceum, over de zorgen die bij dit bestuur leven. In de vergaderingen van de Raad van Toezicht worden verder de belangrijkste punten van de voorgenomen overdracht, waaronder de financiële situatie van de school, besproken. Het bestuur van het Laurens Lyceum besluit in januari 2017 af te zien van overdracht.

Kwaliteit van het Onderwijs

De kwaliteit van het onderwijs is een terugkerend onderwerp in de vergaderingen. Ook in 2016 nodigt de Raad van Toezicht de inspecteur van de Inspectie van het Onderwijs uit voor een gesprek tijdens de vergadering van de Raad van Toezicht. De inspecteur geeft een toelichting over de resultaten van de inspectiepijlot die op enkele scholen van LMC-VO is uitgevoerd.

De inspecteur spreekt zijn waardering uit voor het gevoerde kwaliteitsbeleid en de daarmee bereikte resultaten (geen zwakke scholen en twee excellente scholen). De voorbereiding op de onderzoeken van de Inspectie van het Onderwijs bij enkele scholen wordt inhoudelijk besproken in de vergadering van de Raad van Toezicht.

Besluiten 2016

De Raad van Toezicht besluit:

- dat de actiepunten vanuit de managementletter worden opgepakt door het College van Bestuur;
- de salarisklasse van het College van Bestuur volgens de regeling van de Minister van OC en W wordt vastgesteld;
- de voorgenomen sluiting van de MAVO Delfshaven goed te keuren;
- een tweehoofdig College van Bestuur te werven;
- mevrouw Vogels te benoemen als lid van de Raad van Toezicht;
- mevrouw Branderhorst te benoemen als vice-voorzitter van de Raad van Toezicht;
- het verslag van de remuneratiecommissie over 2015 vast te stellen;
- het voornemen tot overdracht van Laurens Lyceum goed te keuren onder voorwaarde;
- het concept-jaarverslag 2015 met enkele aanpassingen goed te keuren;
- de heer Otto te benoemen als voorzitter van het College van Bestuur;
- de heer Elgershuizen te benoemen als lid van het College van Bestuur;
- tot herbenoeming van mevrouw Russel als lid van de Raad van Toezicht;

- de concept-begroting 2017 goed te keuren, ook de begroting 2017-2019 wordt goedgekeurd met de vraag aan het College van Bestuur om met voorstellen te komen om de begroting 2018 sluitend te krijgen;
- de huidige regeling vergoedingen leden Raad van Toezicht te handhaven;
- een reiskostenvergoeding in te voeren voor de leden van de Raad van Toezicht;
- de leden van de remuneratiecommissie in 2016 een eenmalige, hogere vergoeding te geven vanwege de extra inzet voor de werving van een nieuw College van Bestuur;
- het voorgenomen besluit om het pand Robert Fruinstraat over te dragen aan de gemeente Rotterdam goed te keuren;
- het overzicht van de (neven)functies van de leden van de Raad van Toezicht vast te stellen;
- de voorzitter van de Raad van Toezicht te mandateren om een besluit te nemen t.a.v. het verzoek van een bestuurder om toestemming om een nevenfunctie te mogen uitoefenen;
- het reglement met criteria om goedkeuring te verlenen/onthouden voor een nevenfunctie van een lid of de leden van het College van Bestuur vast te stellen;
- goedkeuring te verlenen voor de nevenfunctie van de voorzitter van het College van Bestuur als lid van de Raad van Toezicht van het Samenwerkingsverband Koers VO;
- dat in 2017 een aanbesteding wordt gehouden voor een accountant.

Kwaliteit van het interne toezicht

De Raad van Toezicht zorgt voor een bestendiging of verhoging van de kwaliteit van het toezicht. Daartoe volgen de leden cursussen bij de VTOI. De Raad van Toezicht voert daarnaast tweejaarlijks een zelfevaluatie uit. Vanwege het tijdsbeslag van de procedures om de vacatures in het College van Bestuur vervuld te krijgen, besluit de Raad van Toezicht de zelfevaluatie even op te schuiven naar de eerste helft van 2017.

Scholenbezoek

Sinds enkele jaren bezoeken leden van de Raad van Toezicht diverse scholen. Zij voeren gesprekken met management en zien de gebouwen. Zij krijgen hierdoor ook rechtstreeks informatie vanuit de scholen. In 2016 zijn de scholen Zuiderpark ISK, Montfort College, PrO Talingstraat en GKH door enkele leden van de Raad van Toezicht bezocht. Mevrouw Vogels is in het kader van een inwerkprogramma op bezoek geweest bij Noordrand College, Theaterhavo/vwo en Cosmicus College.

Vergoeding

De leden van de Raad van Toezicht ontvangen een financiële tegemoetkoming van € 3.000 voor de gewone leden en van € 4.000 voor de voorzitter. Voor 2016 wordt besloten dat de leden van de remuneratiecommissie € 4.000 ontvangen. Deze bedragen vallen ruim binnen de richtlijnen van de VTOI en de WNT. In 2016 zag de voorzitter opnieuw af van zijn vergoeding.

Bestuurlijke regelingen - openbaarheid

De bestuurlijke regelingen van LMC-VO zijn openbaar. Zij zijn te vinden op de website van de organisatie. Dit betreft de statuten, de reglementen voor de commissies van de Raad van Toezicht, de werving- en selectieprocedure en de profielen van de Raad van Toezicht, het reglement voor het College van Bestuur en het toetsingskader van LMC-VO. In de statuten staat onder meer hoe het bestuur wordt geregeld bij ontstentenis van het College van Bestuur. Als er een eenhoofdig College van Bestuur is, kan de Raad van Toezicht een persoon als waarnemer aanwijzen. Als het College van Bestuur uit meerdere personen bestaat, kan de Raad van Toezicht een persoon als waarnemend lid benoemen.

De klokkenluidersregeling, de klachtenregeling en het leerlingenstatuut staan op de openbare website van LMC-VO. Deze stukken staan ook samen met de integriteitscode en alle beleidsstukken op intranet dat toegankelijk is voor alle medewerkers. Nieuwe medewerkers krijgen de integriteitscode ook bij indiensttreding.

Jaarrekening 2016

9.1 Balans per 31 december 2016

(ná verwerking resultaatbestemming)

		31-12-2016		31-12-2015	
		€	€	€	€
1	ACTIVA				
1.2	<u>Materiële vaste activa</u>				
1.2.1	Gebouwen en terreinen	12.961.712		12.446.362	
1.2.2	Inventaris en apparatuur	7.624.506		7.172.455	
1.2.3	Andere bedrijfsmiddelen	16.586		22.156	
1.2.4	In uitvoering en vooruitbetalingen	19.274		-	
			20.622.078		19.640.973
1.5	<u>Vorderingen</u>				
1.5.1	Debiteuren	356.451		800.206	
1.5.5	Ouderbijdragen	179.943		38.083	
1.5.6	Overige overheden	(54.794)		936.386	
1.5.8	Overlopende activa	720.560		728.774	
			1.202.160		2.503.449
1.7	<u>Liquide middelen</u>				
1.7.1	Kasmiddelen	20.288		36.610	
1.7.2	Tegoeden op bankrekeningen	1.022.833		4.393.359	
1.7.3	Deposito's	23.820.505		25.315.164	
1.7.4	Overige	4.964		3.410	
			24.868.590		29.748.543
	Totaal Activa		46.692.828		51.892.965
		31-12-2016		31-12-2015	
		€	€	€	€
2	PASSIVA				
2.1	<u>Eigen vermogen</u>				
2.1.1	Algemene reserve	25.052.723		28.190.178	
2.1.2	Bestemmingsreserve (publiek)	1.900.000		1.900.000	
2.1.3	Bestemmingsreserve (privaat)	213.915		204.206	
			27.166.638		30.294.384
2.2	<u>Voorzieningen</u>				
2.2.1	Personeelsvoorzieningen	2.882.550		2.592.884	
2.2.3	Overige voorzieningen	4.597.489		5.318.675	
			7.480.039		7.911.559
2.4	<u>Kortlopende schulden</u>				
2.4.3	Crediteuren	2.394.422		3.933.413	
2.4.4	OCW (kortlopende schulden)	107.214		50.254	
2.4.7	Belastingen en premies sociale verz.	2.197.375		2.936.923	
2.4.8	Schulden terzake pensioenen	703.427		701.156	
2.4.9	Overige kortlopende schulden	1.964.183		26.672	
2.4.10	De overlopende passiva	4.679.530		6.038.604	
			12.046.151		13.687.022
	Totaal Passiva		46.692.828		51.892.965

9.2 STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2016

Staat van baten lasten			
	2016	begroot 2016	2015
	€	€	€
Baten			
3.1 Rijksbijdragen	75.444.965	72.435.381	77.097.466
3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies	3.496.426	3.678.713	4.224.757
3.5 Overige baten	4.181.297	5.171.579	4.120.554
<u>Totaal baten</u>	<u>83.122.688</u>	<u>81.285.673</u>	<u>85.442.777</u>
Lasten			
4.1 Personeelslasten	67.596.255	64.868.915	67.006.210
4.2 Afschrijvingen	2.458.234	2.540.646	2.387.426
4.3 Huisvestingslasten	7.594.088	7.231.570	7.866.501
4.4 Overige lasten	8.762.943	9.353.906	8.788.444
<u>Totaal lasten</u>	<u>86.411.520</u>	<u>83.995.037</u>	<u>86.048.581</u>
Saldo baten en lasten	<u>(3.288.832)</u>	<u>(2.709.364)</u>	<u>(605.804)</u>
Overige baten en lasten			
5 Financiële baten en lasten	(161.086)	6.049	(286.553)
Exploitatieresultaat	<u>(3.127.746)</u>	<u>(2.715.413)</u>	<u>(319.251)</u>

9.3 KASSTROOMOVERZICHT 2016

	2016 t/m December		2015 t/m December	
<u>Kasstroom uit operationele activiteiten</u>				
Saldo Baten en Lasten	(3.288.832)		(605.804)	
Aanpassingen voor:				
Afschrijvingen	2.458.234		2.387.426	
Mutaties voorzieningen	(431.520)		(148.878)	
Veranderingen in vlottende middelen				
Vorderingen (-/-)	1.301.289		(90.587)	
Schulden	(1.640.871)		1.799.574	
Totaal Kasstroom uit bedrijfsoperaties	(1.601.700)		3.341.731	
Onvangen interest	170.761		320.696	
Betaalde interest (-/-)	(9.675)		(12.217)	
	161.086		308.479	
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten		(1.440.614)		3.650.210
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
Investerings in materiële vaste activa (-/-)	(3.857.110)		(3.386.017)	
Desinvesterings in materiële vaste activa	417.771		40.710	
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten		(3.439.339)		(3.345.307)
Mutaties liquide middelen		(4.879.953)		304.903
Verloop geldmiddelen:				
Stand liquide middelen per 01-01	29.748.545		29.443.642	
Mutaties boekjaar liquide middelen	(4.879.955)		304.903	
Stand liquide middelen per 31-12	24.868.590		29.748.545	

9.4 Grondslagen van waarderingen van activa, passiva en resultaatbepaling

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2016, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2016. De jaarrekening is opgesteld volgens de Regeling Jaarverslaggeving Onderwijs. In deze regeling is bepaald dat de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving Onderwijs (in het bijzonder RJ 660 Onderwijsinstellingen) van toepassing zijn met inachtneming van de daarin aangeduide uitzonderingen.

De jaarrekening is opgesteld in hele euro's, de functionele valuta van de instelling. De algemene grondslag voor de waardering van activa en passiva, alsmede voor het bepalen van het resultaat, zijn de historische kosten. Voor zover niet anders vermeld worden activa en passiva opgenomen voor de nominale waarde.

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen ervan naar de onderneming zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een in de balans opgenomen actief of verplichting blijft op de balans als een transactie (met betrekking tot het actief of de verplichting) niet leidt tot een belangrijke verandering in de economische realiteit met betrekking tot het actief of de verplichting. Een actief of verplichting wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot het actief of de verplichting aan een derde zijn overgedragen.

Verder wordt een actief of een verplichting niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip dat niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en/of betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

De baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op de balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden. Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. Opbrengsten worden verantwoord indien alle belangrijke risico's zijn overgedragen.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en passiva en van baten en lasten. De belangrijkste schattingen hebben betrekking op:

- de waardering van materiële vaste activa, waaronder de gehanteerde afschrijvingstermijnen;
- de verwachte onderhoudsuitgaven bij bepaling van de voorziening voor groot onderhoud;
- de bepaling van personele voorzieningen.

De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Vergelijking met voorgaande jaren

De grondslagen voor waardering van activa, passiva en van de resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van voorgaand jaar.

De cijfers over 2015 van de personele kosten zijn geherrubriceerd teneinde de vergelijkbaarheid met 2016 mogelijk te maken. Zie verder pagina 78.

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten omvatten handels- en overige vorderingen, geldmiddelen en overige financieringsverplichtingen, handelsschulden en overige te betalen posten.

Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde, waar (dis)agio en de direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname worden meegenomen. Indien de instrumenten bij de vervolgwaardering niet worden gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeverminderingen in de winst- en verliesrekening, maken eventuele direct toerekenbare transactiekosten deel uit van de eerste waardering.

Na de eerste opname worden financiële instrumenten op de hierna beschreven manier gewaardeerd.

Handels- en overige vorderingen

Handels- en overige vorderingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode, verminderd met bijzondere waardevermindervingsverliezen.

Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen

Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rekenmethode.

Afgeleide financiële instrumenten

LMC-VO maakt geen gebruik van financiële derivaten en beperkt de risico's (renterisico, kasstroomrisico en kredietrisico) door gebruik te maken van de rekening-courant en spaarrekeningen, rekening houdend met de voorwaarden uit de Regeling beleggen en belenen tot 1 juli 2016 en regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016 na 1 juli 2016.

Bijzondere waardeverminderingen financiële activa

Een financieel actief dat niet wordt gewaardeerd tegen (1) reële waarde met waarde wijzigingen in de staat van baten en lasten of (2) geamortiseerde kostprijs of lagere marktwaarde, wordt op iedere verslagdatum beoordeeld om te bepalen of er objectieve aanwijzingen bestaan dat het actief een bijzondere waardevermindering heeft ondergaan. Een financieel actief wordt geacht onderhevig te zijn aan een bijzondere waardevermindering indien er objectieve aanwijzingen zijn dat na de eerste opname van het actief zich een gebeurtenis heeft voorgedaan die een negatief effect heeft gehad op de verwachte toekomstige kasstromen van dat actief en waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt.

Objectieve aanwijzingen dat financiële activa onderhevig zijn aan een bijzondere waardevermindering omvatten het niet nakomen van betalingsverplichtingen en achterstallige betaling door een debiteur, herstructurering van een aan de organisatie toekomend bedrag onder voorwaarden die de organisatie anders niet zou hebben overwogen of aanwijzingen dat een debiteur failliet zal gaan.

Aanwijzingen voor bijzondere waardeverminderingen van vorderingen die door de stichting worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs worden zowel op het niveau van specifieke activa als op collectief niveau in aanmerking genomen. Van afzonderlijk belangrijke vorderingen wordt beoordeeld of deze individueel onderhevig zijn aan bijzondere waardevermindering en van afzonderlijk niet belangrijke vorderingen wordt collectief beoordeeld of deze onderhevig zijn aan bijzondere waardevermindering, dit door samenvoeging van vorderingen met vergelijkbare risicokenmerken.

Bij de beoordeling van de collectieve waardevermindering gebruikt LMC-VO historische trends met betrekking tot de waarschijnlijkheid van het niet nakomen van betalingsverplichtingen, het tijdsbestek waarbinnen incassering plaatsvindt en de hoogte van gemaakte verliezen. De uitkomsten worden bijgesteld als LMC-VO van oordeel is dat de huidige, economische en kredietomstandigheden zodanig zijn dat het waarschijnlijk is dat de daadwerkelijke verliezen hoger dan wel lager zullen zijn dan historische trends suggereren.

Een bijzonder waardeverminderingsverlies met betrekking tot een tegen geamortiseerde kostprijs gewaardeerd financieel actief wordt berekend als het verschil tussen de boekwaarde en de contante waarde van de verwachte toekomstige kasstromen, gediscoteerd tegen de oorspronkelijke effectieve rente van het actief. Verliezen worden opgenomen in de staat van baten en lasten.

Als in een latere periode de waarde van het actief, onderhevig aan een bijzondere waardevermindering, stijgt en het herstel objectief in verband kan worden gebracht met een gebeurtenis die plaatsvond na de opname van het bijzondere waardeverminderingsverlies, wordt het bedrag uit hoofde van het herstel (tot maximaal de oorspronkelijke kostprijs) opgenomen in de staat van baten en lasten.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen hun kostprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen. De kostprijs van de genoemde activa bestaat uit de verkrijgings- of de vervaardigingsprijs en overige kosten om de activa op hun plaats en in de staat te krijgen noodzakelijk voor het beoogde gebruik, onder aftrek van eventuele investeringssubsidies.

De afschrijvingen worden gebaseerd op de verwachte economische levensduur en vinden lineair plaats op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met eventuele residuwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van in gebruik name en wordt beëindigd bij buitengebruikstelling of bij desinvestering. Op materiële vaste activa in uitvoering, vooruitbetalingen en terreinen wordt niet afgeschreven.

Gebouwen in aanbouw (inclusief uitbreidingen e.d.) waarvan de gemeente te zijner tijd de eigenaar zal worden, worden gewaardeerd voor de per balansdatum betaalde kosten, waarop niet wordt afgeschreven. De hiervoor van de gemeente ontvangen vergoedingen zijn in de balans opgenomen onder kortlopende schulden.

Na overdracht van het gebouw aan de gemeente worden de betreffende activa en passiva tegen elkaar afgeboekt. De per saldo niet vergoede kosten zullen dan worden geactiveerd en in de loop van de tijd worden afgeschreven.

Onder de materiële vaste activa zijn ook begrepen de investeringen waarvoor geen vergoeding werd ontvangen en die plaats vonden in/aan gebouwen die door het Rijk c.q. de gemeente zijn gefinancierd. Dit betreft vooral aanpassingen aan deze gebouwen.

De afschrijvingstermijnen per categorie zijn:

Categorie	Afschrijvings- termijn in jaren	Afschrijvings- percentage pj
Gebouwen	40	2,5
Verbouwingen	25	4,0
Machines & installaties	20	5,0
Machines & installaties, o.a. beveiliging	5	20,0
Inventaris en apparatuur	5	20,0
Gymzaalinrichting	10	10,0
Stoffering	10	10,0
Natuurk/Scheik/Biologie	10	10,0
Kantoormeubilair & inventaris	10	10,0
Schoolmeubilair & inventaris	15	6,7
ICT digitale apparatuur / netwerkbekabeling	10	10,0
ICT digitale apparatuur; 5jr (zoals desk-tops)	5	20,0
ICT digitale apparatuur; 3 jr (laptops en tablets)	3	33,3
ICT software	5	20,0
Vervoermiddelen	5	20,0
Machines & installaties - overgangsregeling	10	10,0
ICT digitale apparatuur / netwerkbekabeling - overgangsregeling	5	20,0
Schoolmeubilair & inventaris - overgangsregeling	10	10,0
Terreinen	0	0

De gebouwen en terreinen worden opgenomen indien sprake is van economisch eigendom. Hiervan is bijvoorbeeld sprake in geval van eigen investeringen.

Voor kosten voor periodiek groot onderhoud is een voorziening gevormd. Deze voorziening is opgenomen aan de passiefzijde van de balans.

Voor verkoop beschikbare vaste activa worden gewaardeerd tegen boekwaarde of lagere opbrengstwaarde.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

Voor vaste activa wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat deze activa onderhevig zijn aan bijzondere waardeverminderingen. Als dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief geschat. De realiseerbare waarde is de hoogste van de bedrijfswaarde en de opbrengstwaarde. Als het niet mogelijk is de realiseerbare waarde te schatten voor een individueel actief, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroom genererende eenheid waartoe het actief behoort.

Wanneer de boekwaarde van een actief (of een kasstroom genererende eenheid) hoger is dan de realiseerbare waarde, wordt een bijzonder waardeverminderingsverlies verantwoord voor het verschil tussen de boekwaarde en de realiseerbare waarde. Indien sprake is van een bijzonder waardeverminderingsverlies van een kasstroom genererende eenheid, wordt het verlies allereerst toegerekend aan goodwill die is toegerekend aan de kasstroom genererende eenheid. Een eventueel restant verlies wordt toegerekend aan de andere activa van de eenheid naar rato van hun boekwaarden.

Verder wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er enige indicatie is dat een in eerdere jaren verantwoord bijzonder waardeverminderingsverlies is verminderd. Als een dergelijke indicatie aanwezig is, wordt de realiseerbare waarde van het betreffende actief (of kasstroom genererende eenheid) geschat.

Terugneming van een eerder verantwoord bijzonder waardeverminderingsverlies vindt alleen plaats als sprake is van een wijziging van de gehanteerde schattingen bij het bepalen van de realiseerbare waarde sinds de verantwoording van het laatste bijzonder waardeverminderingsverlies. In dat geval wordt de boekwaarde van het actief (of kasstroom genererende eenheid) opgehoogd tot de geschatte realiseerbare waarde, maar niet hoger dan de boekwaarde die bepaald zou zijn (na afschrijvingen) als in voorgaande jaren geen bijzonder waardeverminderingsverlies voor het actief (of kasstroom genererende eenheid) zou zijn verantwoord.

Vorderingen

De grondslagen voor de waardering van vorderingen zijn beschreven onder het onderdeel "financiële instrumenten".

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien liquide middelen niet ter vrije beschikking staan, wordt hiermee rekening gehouden bij de waardering.

Eigen vermogen

Onder het eigen vermogen worden de algemene reserves en de eventuele bestemmingsreserves en bestemmingsfondsen gepresenteerd, waarbij een onderscheid is gemaakt tussen reserves uit private middelen en reserves uit publieke middelen. De algemene reserve bestaat uit de reserves die ter vrije beschikking staan van het bestuur.

Indien een beperkte bestedingsmogelijkheid door de organisatie is aangebracht, dan is het aldus afgezonderde deel van het eigen vermogen aangeduid als bestemmingsreserve. De beperkte bestedingsmogelijkheid van de bestemmingsreserve is door het bestuur bepaald en betreft geen verplichting. Het bestuur kan deze verplichting zelf opheffen. Indien een beperkte bestedingsmogelijkheid door een derde is aangebracht, dan is het aldus afgezonderde deel van het eigen vermogen aangeduid als bestemmingsfonds.

De algemene reserve betreft een buffer ter waarborging van de continuïteit van de scholen en de stichting. Deze wordt opgebouwd uit resultaatbestemming van overschotten welke ontstaan uit het verschil tussen de toegerekende baten en de werkelijke lasten (in geval van een tekort wordt dit resultaat ten laste van de algemene reserve gebracht).

De publieke bestemmingsreserve is gevormd conform afspraak met de vakcentrales en is bedoeld voor een eventueel sociaal plan bij gedwongen ontslagen. De reserve is in het verleden vastgesteld op 4% van de bruto loonkosten. De bestemmingsreserve is door het bestuur aangebracht.

De private bestemmingsreserve betreft de reserve kantine en automaten. Deze wordt gevormd uit het resultaat van de op de scholen aanwezige kantines en automaten. Een batig saldo wordt aan de reserve toegevoegd, een nadelig saldo wordt aan de reserve onttrokken.

Voorzieningen

Voorzieningen worden, voor zover niet anders vermeld, gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen en verliezen af te wikkelen.

Een voorziening wordt in de balans opgenomen wanneer sprake is van:

- een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting die het gevolg is van een gebeurtenis in het verleden; en
- waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt; en
- het waarschijnlijk is dat voor afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen nodig is.

Voorziening spaarverlof

De voorziening spaarverlof wordt opgenomen voor opgebouwde spaarverlofrechten. Verzoeken om van de regeling spaarverlof gebruik te mogen maken worden niet gehonoreerd zolang binnen LMC-VO sprake is van formatieve boventalligheid.

Voorziening jubilea

De jubileumvoorziening betreft een voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen. De voorziening betreft de contante waarde van de in de toekomst uit te keren jubileumuitkeringen (disconteringsvoet 2,0%; periode 15 jaar). De berekening is gebaseerd op gedane toezeggingen, blijfkans en leeftijd. Voor het bepalen van de contante waarde is gerekend met het verwachte maximum salaris.

Voorziening langdurig zieken

Deze voorziening is gevormd voor medewerkers die naar verwachting langere tijd niet aan het arbeidsproces deel kunnen nemen en is bepaald op basis van verwachte loonkosten over de resterende niet-werkzame periode, rekening houdend met eventuele uitkeringen.

Voorziening wachtgeld

De voorziening wachtgeld betreft een voorziening voor toekomstige uitkeringen van het eigen risico deel. De berekening is gebaseerd op een inschatting van toekomstige uitkeringsverplichtingen voor het eigen risico deel per balansdatum.

Voorziening LFBPB

De voorziening is gevormd voor de in de CAO-VO vanaf 2014 opgenomen regeling voor levensfasebewust personeelsbeleid (LFBPB). Deze kent enkele elementen die ervoor zorgen dat de werkgever rekening moet houden met kosten in de toekomst voor rechten die in de afgelopen periode zijn opgebouwd. Het gaat hierbij om het sparen van verlof. De omvang van de voorziening LFBPB wordt berekend op grond van de per balansdatum bestaande verplichting.

Kortlopende schulden

De waardering van kortlopende schulden is toegelicht onder het hoofd Financiële instrumenten.

GRONDSLAG VOOR DE RESULTAATBEPALING

Rijksbijdragen

Onder de rijksbijdragen worden de vergoedingen voor de exploitatie opgenomen verstrekt door het Ministerie OCW. De ontvangen rijksbijdragen uit hoofde van de basisbekostiging worden in het jaar waarop de toekenning betrekking heeft, volledig verwerkt als baten in de staat van baten en lasten.

Geoormerkte OCW-subsidies (doelsubsidies met verrekeningsclausule) worden ten gunste van de staat van de baten en lasten verantwoord in het jaar waarvan de gesubsidieerde lasten komen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de overlopende passiva zolang de bestedingstermijn niet is verlopen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de kortlopende schulden zodra de bestedingstermijn is verlopen op balansdatum.

Geoormerkte OCW-subsidies met een vrij besteed overschot (doelsubsidies waarbij het overschot geen verrekeningsclausule heeft) worden in beginsel direct ten gunste van de staat van de baten en lasten verantwoord.

Een doelsubsidie waarbij een causaal verband bestaat tussen de beschikbaar gestelde subsidie en de besteding hoewel van oormerking geen sprake is, kan echter ook als specifieke exploitatiesubsidie worden aangemerkt. Voorwaarde van de RJ is wel dat de te leveren prestatie nauwkeurig is omschreven. Indien aan deze voorwaarde is voldaan wordt naar rato van de voortgang van de activiteiten (matching) de subsidie verwerkt in de staat van baten en lasten. Nog niet bestede gelden worden in dit geval per balansdatum verantwoord onder de overlopende passiva.

Overige overheidsbijdragen en –subsidies

Onder de overige overheidsbijdragen worden de vergoedingen opgenomen, verstrekt door gemeente, provincie of andere overheidsinstellingen. De overige overheidsbijdragen worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Overige baten

Onder de overige baten worden de vergoedingen opgenomen die niet zijn verstrekt door het Ministerie van OCW, gemeenten, provincies of andere overheidsinstellingen. De overige baten (waaronder ouderbijdragen) worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben, waarbij ervan uitgegaan is dat reguliere onderwijs- en onderzoekstaken gelijkmatig over het jaar zijn gespreid.

Personeelsbeloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de CAO-VO 2014-2015 en 2016-2017 uitbetaald. De beloningen van het personeel worden als last in de staat van baten en lasten verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Als de reeds betaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen door de stichting.

Pensioenen

De voor het onderwijs van toepassing zijnde pensioenvoorziening is ondergebracht bij het ABP. Uitgangspunt is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan het pensioenfonds verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan wordt hiervoor een verplichting opgenomen.

Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen wordt een overlopende actiefpost opgenomen voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies.

Leasing

De stichting kan financiële en operationele leasecontracten afsluiten. Een lease-overeenkomst waarbij de voor- en nadelen verbonden aan het eigendom van het leaseobject geheel of nagenoeg geheel door de lessee worden gedragen, wordt aangemerkt als een financiële lease. Alle andere leaseovereenkomsten classificeren als operationele leases. Bij de leaseclassificatie is de economische realiteit van de transactie bepalend en niet zozeer de juridische vorm.

Financiële leases

Als de stichting optreedt als lessee in een financiële lease, wordt het leaseobject (en de daarmee samenhangende verplichting) bij de aanvang van de leaseperiode in de balans verwerkt tegen de reële waarde van het leaseobject of, indien deze lager is, tegen de contante waarde van de minimale leasebetalingen. Beide waardes worden bepaald op het tijdstip van het aangaan van de leaseovereenkomst. De toegepaste rentevoet bij de berekening van de contante waarde is de impliciete rentevoet. Indien deze rentevoet praktisch niet te bepalen is, wordt de marginale rentevoet gehanteerd. De initiële directe kosten worden opgenomen in de eerste waardering van het leaseobject.

De grondslagen voor de vervolgwaardering van het leaseobject zijn beschreven onder het hoofd Materiële vaste activa. Als geen redelijke zekerheid bestaat dat de stichting eigenaar van een leaseobject zal worden aan het einde van de leaseperiode, wordt het object afgeschreven over de kortste termijn van de leaseperiode of de gebruiksduur van het object. De minimale leasebetalingen worden gesplitst in rentelasten en aflossing van de uitstaande leaseverplichting. De rentelasten worden gedurende de leaseperiode zodanig toegerekend aan elke periode dat dit resulteert in een constante periodieke rentevoet over de resterende netto-verplichting met betrekking tot de financiële lease. Voorwaardelijke leasebetalingen worden als last verwerkt in de periode dat aan de voorwaarden tot betaling wordt voldaan.

Operationele leases

Als de stichting optreedt als lessee in een operationele lease, wordt het leaseobject niet geactiveerd. Leasebetalingen inzake de operationele lease worden lineair over de leaseperiode ten laste van de staat van baten en lasten gebracht.

Rentebaten en soortgelijke opbrengsten en rentelasten en soortgelijke kosten

Rentebaten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende actiefpost. Rentelasten en soortgelijke lasten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren.

GRONDSLAGEN KASSTROOMOVERZICHT

In samenhang met de balans en de staat van baten en lasten moet het kasstroomoverzicht bijdragen aan het inzicht in de financiering, liquiditeit, de solvabiliteit en het vermogen van de instelling om geldstromen te genereren.

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Bij de indirecte methode wordt het resultaat (saldo van baten en lasten) als basis genomen.

Dit overzicht geeft weer waaraan de in de verslagperiode beschikbaar gekomen gelden zijn besteed.

De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Transacties waarbij geen instroom of uitstroom van kasmiddelen plaatsvindt, waaronder financial leasing, zijn niet in het kasstroomoverzicht opgenomen. De betaling van de leasetermijnen uit hoofde van financial leasing zijn voor het gedeelte dat betrekking heeft op de aflossing als een uitgave uit financieringsactiviteiten aangemerkt en voor het gedeelte dat betrekking heeft op de interest als een uitgave uit operationele activiteiten.

Bepaling reële waarde

Een aantal grondslagen en toelichtingen in de jaarrekening vereist de bepaling van de reële waarde van zowel financiële als niet-financiële activa en verplichtingen. Voor waarderings- en informatievervalsdoeleinden is de reële waarde op basis van de volgende methoden bepaald. Indien van toepassing wordt nadere informatie over de uitgangspunten voor de bepaling van de reële waarde vermeld bij het onderdeel van deze toelichting dat specifiek op het betreffende actief of de betreffende verplichting van toepassing is.

De reële waarde van financiële instrumenten wordt bepaald door de verwachte kasstromen contant te maken tegen een disconteringsvoet die gelijk is aan de geldende risicovrije marktrente voor de resterende looptijd vermeerderd met krediet- en liquiditeitsopslagen.

9.5 Toelichting op de onderscheiden posten van de balans

ACTIVA

1.2 Materiële vaste activa

Schoolgebouwen:

LMC-VO is voor het grootste deel juridisch eigenaar van de schoolgebouwen. Het economisch claimrecht ligt bij de gemeente. Dit betekent dat bij buitengebruikstelling het gebouw om niet dient te worden overgedragen aan de gemeente. Van twee gebouwen is LMC-VO volledig eigenaar (dus zowel juridisch als economisch) en van één gebouw voor een deel te weten:

Gijsbert Karel van Hogendorp	Mathenesserdijk 455 te Rotterdam
Het Lyceum Rotterdam	Beukelsdijk 91 te Rotterdam
Lucia Petrus mavo (deel)	Stationssingel 70 te Rotterdam

	Activagroepen	Aanschafprijs	Afschrijving	Boekwaarde	Inves- teringen	Afschrijving	Desin- vestering	Aanschafprijs	Afschrijving	Boekwaarde
		1-1-2016	1-1-2016	1-1-2016	2016	2016	2016	31-12-2016	31-12-2016	31-12-2016
1.2.1	Terreinen	602.552	-	602.552	-	-	-	602.552	-	602.552
	Gebouwen	1.513.832	303.841	1.209.991	-	37.812	-	1.513.832	341.653	1.172.179
	Verbouwingen	13.696.161	3.062.342	10.633.819	1.523.039	590.248	379.629	14.839.571	3.652.490	11.186.981
	Totaal geb. en terreinen	15.812.545	3.366.183	12.446.362	1.523.039	628.060	379.629	16.955.955	3.994.243	12.961.712
1.2.2	Inventaris en apparatuur	2.269.918	1.117.629	1.152.289	416.225	313.968	6.231	2.679.912	1.431.597	1.248.315
	Machines en installaties	795.062	425.654	369.408	129.047	44.176	-	924.109	469.830	454.279
	Schoolmeubilair	4.768.971	2.239.601	2.529.370	291.059	318.886	-	5.060.030	2.558.487	2.501.543
	Kantoormeubilair	1.295.094	700.750	594.344	297.793	137.735	-	1.592.887	838.485	754.402
	ICT	5.621.364	3.149.095	2.472.269	1.128.064	982.314	31.911	6.717.517	4.131.409	2.586.108
	Software	136.700	81.925	54.775	52.609	27.525	-	189.309	109.450	79.859
	Totaal inv. en app.	14.887.109	7.714.654	7.172.455	2.314.797	1.824.604	38.142	17.163.764	9.539.258	7.624.506
	Vervoersmiddelen	38.525	16.369	22.156	-	5.570	-	38.525	21.939	16.586
1.2.3	Totaal ov. mat. activa	38.525	16.369	22.156	-	5.570	-	38.525	21.939	16.586
1.2.4	In uitvoering				19.274			19.274		19.274
	TOTAAL	30.738.179	11.097.206	19.640.973	3.857.110	2.458.234	417.771	34.177.518	13.555.440	20.622.078

In de materiële vaste activa is een post "in uitvoering" opgenomen. Het betreft hier kosten voor projecten die over de jaarafsluiting heen lopen. Activering vindt plaats op het moment dat het project is afgesloten.

De desinvestering heeft betrekking op een luchtbehandelingsinstallatie van € 242K die toch nog door de gemeente is vergoed en correcties van kosten die ten onrecht als investering zijn opgenomen.

In 2016 hebben verbouwingen plaatsgevonden bij:

Verbouwingen 2016

		<u>2016</u>
		€
Veenoord	herinrichten schoolplein	66.279
Slinge	renovatie gebouw (toiletgroepen) en schoolplein	207.902
Palmentuin	aanpassingen luchtbehandeling	10.285
Horecavakschool	ombouwen toiletgroep	17.545
Carré College Rotterdam	renovatie gebouw	519.285
PrO Talingstraat	entree en schoolplein; zorgplein	201.046
PrO Schietbaanstraat	entree en schoolplein	98.040
Theater havo/vwo	revitalisatie Pieter de Hoochweg	16.482
Toorop mavo	berging	14.762
Charles de Foucauld	schoolplein	26.022
Hildegardis mavo	verbouwingen	34.564
Het Lyceum Rotterdam	herinrichting aula, docentenkamer, uitgifte, lokalen, kleedruimte	227.283
Bovenschools	Unielocatie en Westzeedijk	83.544
		<u>1.523.039</u>

		<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
		€	€
1.5	Vorderingen		
1.5.1	Debiteuren	356.451	800.206
1.5.5	Ouderbijdragen	179.943	38.083
1.5.6	Overige overheden	(54.794)	936.386
1.5.8	Overlopende activa	720.560	728.774
	Vorderingen	<u>1.202.160</u>	<u>2.503.449</u>

Alle vorderingen hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

De hoogste vordering bij de debiteuren bedraagt Koers VO voor een bedrag van € 130K en de Gemeente van € 66K (ivm huisvesting).

De vordering op overige overheden betreft het saldo van door de gemeente toegekende subsidies en nog af te rekenen subsidiebedragen.

De overlopende activa betreft verrekeningen met personeel, vooruitbetaalde kosten zoals licentiekosten en verzekeringspremies.

		<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
		€	€
1.7	Liquide middelen		
1.7.1	Kasmiddelen	20.288	36.610
1.7.2	Tegoeden op bank- en girorekeningen	1.022.833	4.393.359
1.7.3	Deposito's	23.820.505	25.315.164
1.7.4	Overige	4.964	3.410
	Liquide middelen	<u>24.868.590</u>	<u>29.748.543</u>

De liquide middelen zijn voor het grootste deel ondergebracht bij de ABN/AMRO bank en staan ter vrije beschikking van LMC-VO.

De post opgenomen onder overige betreft uitstaande voorschotten.

		<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
		€	€
2.1	Eigen vermogen		
2.1.1	Algemene reserve	25.052.723	28.190.178
2.1.2	Bestemmingsreserve (publiek)	1.900.000	1.900.000
2.1.3	Bestemmingsreserve (privaat)	213.915	204.206
	Eigen vermogen	<u>27.166.638</u>	<u>30.294.384</u>

Het negatieve resultaat wordt als volgt bestemd:

	<u>Resultaat 2016</u>	
	€	
Algemene reserve (publiek)	3.137.455	(negatief)
Algemene reserve (privaat)	9.709	(positief)
Totaal resultaat	<u>3.127.746</u>	(negatief)

		<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
		€	€
2.2	Voorzieningen		
2.2.1	Personeelsvoorzieningen	2.882.550	2.592.884
2.2.3	Overige voorzieningen	4.597.489	5.318.675
	Voorzieningen	<u>7.480.039</u>	<u>7.911.559</u>

2.2.1 Specificatie personeelsvoorzieningen

	stand per 31-12-2015	dotatie 2016	onttrekking / vrijval 2016	stand per 31-12-2016	Kortlopend < 1 jaar	Langlopend > 1 jaar
Voorzieningen						
Jubilea	523.240	269.074	88.826	703.488	83.148	620.340
Spaarverlof	201.173	-	50.999	150.174	-	150.174
Langdurig zieken	690.699	-	221.541	469.158	321.063	148.095
Wachtgeld	614.945	223.940	-	838.885	280.668	558.217
Levensfasebewust Pers.bel.	562.827	158.018	-	720.845	-	720.845
Totaal voorzieningen	<u>2.592.884</u>	<u>651.032</u>	<u>361.366</u>	<u>2.882.550</u>	<u>684.879</u>	<u>2.197.671</u>

2.2.3 Overige voorzieningen

De overige voorzieningen hebben betrekking op de voorziening groot onderhoud.

	stand per 31-12-2015	dotatie 2016	onttrekking / vrijval 2016	stand per 31-12-2016	Kortlopend < 1 jaar	Langlopend > 1 jaar
Voorziening groot onderhoud	<u>5.318.675</u>	<u>1.955.000</u>	<u>2.676.186</u>	<u>4.597.489</u>	<u>2.043.645</u>	<u>2.553.844</u>

In 2015 is een nieuw meerjaren onderhoudsplan (mjop) opgesteld. Het plan is begin 2017 bijgesteld in verband met wijzigingen in de huisvestingssituatie (twee panden zijn teruggegeven aan de gemeente Rotterdam). In 2020 wordt het mjop geactualiseerd.

2.4	Kortlopende schulden	<u>31-12-2016</u> €	<u>31-12-2015</u> €
2.4.3	Crediteuren	2.394.422	3.933.413
2.4.4	OCW/LNV (kortlopende schulden)	107.214	50.254
2.4.7	Belastingen en premies sociale verz.	2.197.375	2.936.923
2.4.8	Schulden terzake pensioenen	703.427	701.156
2.4.9	Overige kortlopende schulden	1.964.183	26.672
2.4.10	De overlopende passiva	4.679.530	6.038.604
	Kortlopende schulden	<u>12.046.151</u>	<u>13.687.022</u>
	Uitsplitsing		
2.4.7.1	Loonheffing	1.788.529	2.915.438
2.4.7.2	Omzetbelasting	7.652	21.485
2.4.7.3	Premies sociale verzekeringen	401.194	-
	Belasting en premies sociale verz.	<u>2.197.375</u>	<u>2.936.923</u>
2.4.9.2	Overige kortlopende schulden	1.964.183	26.672
	Overige kortlopende schulden	<u>1.964.183</u>	<u>26.672</u>
2.4.10.1	Vooruitontvangen ouderbijdragen	468.522	484.874
2.4.10.2	Vooruitontvangen subsidie ICW	1.232.305	1.320.254
2.4.10.4	Vooruitontvangen termijnen	20.018	20.528
2.4.10.5	Vakantiegeld en -dagen	2.214.495	2.154.043
2.4.10.8	Overig	744.190	2.058.905
	Overlopende passiva	<u>4.679.530</u>	<u>6.038.604</u>

Alle kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan een jaar.

De schuld aan het Ministerie van OCW betreft een schuld in verband met nog in rekening te brengen uitkeringskosten over de maanden november en december 2016 en een terugbetaling in het kader van de verlofsubsidie.

Bij de overige kortlopende schulden is het bedrag opgenomen dat nog verschuldigd is voor de nieuwbouw van het pand aan de Argonautenweg.

Op vooruit ontvangen subsidie OCW is een deel van de prestatiebox opgenomen en de verlofsubsidie die in 2016 besteed zal worden.

“Vooruit ontvangen termijnen” heeft vooral betrekking op reeds ontvangen bijdragen voor leerlingenactiviteiten zoals schoolreisjes.

De overige posten betreffen enkele goede doelen fondsen waarvoor geld is ingezameld en de reservering voor nog te betalen kosten zoals opbouw pensioen en kinderopvang (LFBPB), onderhoudskosten Zuiderpark en transitiekosten OOVRO/OPDC.

Financiële instrumenten

Algemeen

LMC-VO maakt bij de uitvoering van haar activiteiten gebruik van uiteenlopende financiële instrumenten die LMC-VO blootstellen aan krediet-, rente-, kasstroom- en liquiditeitsrisico's. Het betreft financiële instrumenten die in de balans zijn opgenomen zoals debiteuren, overige vorderingen, liquide middelen, crediteuren en overige schulden. Om deze risico's te beheersen en te beperken heeft LMC-VO procedures en gedragslijnen (waaronder een treasury statuut) opgesteld. De instelling handelt niet in financiële derivaten.

Kredietrisico

LMC-VO loopt kredietrisico over vorderingen en liquide middelen.

Het kredietrisico op vorderingen wordt als beperkt ingeschat door een grote spreiding van de vorderingen op debiteuren waarbij significante vorderingen betrekking hebben op de gemeente en het samenwerkingsverband. De vorderingen op de gemeente en het samenwerkingsverband Koers VO hebben een zeer laag risico op oninbaarheid. Het maximale kredietrisico dat LMC loopt bedraagt EUR 0,5 miljoen.

De liquide middelen hebben een laag kredietrisico en voldoen aan de eisen van de Regeling beleggen en belenen tot 1 juli 2016 en regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016 na 1 juli 2016.

Renterisico

LMC-VO heeft per 31 december 2016 geen leningen opgenomen en loopt uit dien hoofde op dat onderdeel geen risico.

Kasstroom- en liquiditeitsrisico

Kasstroomrisico is het risico dat toekomstige kasstromen verbonden aan een monetair financieel instrument in omvang zullen fluctueren. LMC-VO wordt periodiek bevoorschot door het Ministerie van OCW. Het kasstroomrisico en liquiditeitsrisico wordt daarom beperkt geacht door de spreiding van de betalingen in relatie tot de inkomsten. Daar komt nog bij dat de banktegoeden direct opeisbaar zijn.

Reële waarde

De reële waarde van de meeste in de balans verantwoorde financiële instrumenten, waaronder vorderingen, liquide middelen en kortlopende schulden benadert de boekwaarde ervan.

9.6 Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Overzicht langlopende contracten

Contractant	Korte omschrijving	Looptijd		verplichting			
		van	tot	per jaar	< 1 jaar	1-5 jaar	> 5 jaar
CSU Cleaning	Schoonmaakcontract	1-11-2014	1-11-2017	€ 162.928,00	€ 135.773,33	nvt	nvt
Dolmans Facilitaire Diensten BV	Schoonmaakcontract	1-11-2014	1-11-2017	€ 370.855,00	€ 309.045,83	nvt	nvt
Westerveld	Schoonmaakcontract	1-11-2014	1-11-2017	€ 458.429,00	€ 382.024,17	nvt	nvt
Asito	Wachtkamerovereenkomst	1-11-2014	1-11-2017	€ -		nvt	nvt
GOM Schoonhouden BV	Wachtkamerovereenkomst	1-11-2014	1-11-2017	€ -		nvt	nvt
Hectas Facility Services C.V.	Wachtkamerovereenkomst	1-11-2014	1-11-2017	€ -		nvt	nvt
DVEP Energie	Elektriciteit	1-1-2015	31-12-2020	variabel		nvt	nvt
Eneco	Aardgas	1-1-2015	1-1-2021	variabel		nvt	nvt
Van Dijk Educatie	Leermiddelen	9-2-2015	9-2-2020	variabel		nvt	nvt
Hellemans Consultancy BV	"EnergievoorScholen" - project	1-1-2015	31-12-2020	variabel		nvt	nvt
A&C Presentations	Presentatiemiddelen	1-6-2015	1-6-2017	€ 180.000,00	€ 75.000,00	nvt	nvt
KG & Rolf	Wachtkamerovereenkomst Presentatiemiddel	1-6-2015	1-6-2017	€ -		nvt	nvt
Scholten Awater	Hardware	1-6-2015	1-6-2017	€ 600.000,00	€ 250.000,00	nvt	nvt
ARP	Wachtkamerovereenkomst Hardware	1-6-2015	1-6-2017	€ -		nvt	nvt
Konica Minolta	Raamovereenkomst multifunctionals	1-7-2015	1-9-2019	€ 141.882,00	€ 141.882,00	€ 241.199,40	nvt
Van Dorp Installaties	Onderhoud Installaties	1-3-2013	28-2-2018	€ 670.498,00	€ 670.498,00	€ 107.279,68	nvt
Stg Jeugdtheater Hofplein	Lesruimte Pieter de hoochweg 222	1-8-2016	31-12-2023	€ 201.590,00	€ 201.590,00	€ 806.360,00	€ 403.180,00
Codarts	Diensten tbv HMD	1-1-2007	tot wederopz	€ 260.000,00	€ 260.000,00	€ 1.040.000,00	nvt
Stg Ouderenhuisvesting Rotterdam	Woonzorgcomplex De Schans Rotterdam	1-6-2008	31-5-2018	€ 45.960,00	€ 45.960,00	€ 22.980,00	nvt
Historische Gebouwen Rotterdam	Huurovereenkomst Westzeedijk 497	1-2-2010	30-9-2020	€ 270.658,00	€ 270.658,00	€ 757.842,40	nvt
Medprevent	Samenwerkings overeenkomst BHV cursussen	29-9-2010	1-1-2018	variabel		nvt	nvt
Human Capital Care	Arbo en bedrijfsgezondheidsdienst	1-3-2015	tot wederopz	variabel		nvt	nvt
Graydon Nederland BV	Krediet informatie	14-12-2011	31-12-2017	variabel		nvt	nvt
Stedin Meetbedrijf B.V.	huur gas/e meter incl telemetrie unieloc	12-11-2015	11-11-2020	€ 1.270,00	€ 1.270,00	€ 3.683,00	nvt
CVO	Huurovereenkomst Henegouwerplein	1-9-2014	31-8-2019	€ 118.164,00	€ 118.164,00	€ 212.695,20	nvt
Gemeente Rotterdam	3-partijen overeenkomst unielocatie	1-8-2015	31-7-2052	in vz gr onderh		nvt	nvt
Gemeente Rotterdam	Parkeren unielocatie	1-8-2015	31-7-2052	€ 156.525,60	€ 156.525,60	€ 626.102,40	€ 4.695.768,00
Gemeente Rotterdam	Huurovereenkomst Enk	1-8-2015	31-7-2017	€ 83.523,00	€ 48.721,75	nvt	nvt
NIC Best Deal B.V.	Gebruiksrecht bestelservice	22-4-1999	1-1-2018	€ 577,55	€ 577,55	nvt	nvt
Gemeente Rotterdam	Huur slaak	1-10-2015	30-9-2017	€ 68.117,00	€ 51.087,75	nvt	nvt
Stedin Meetbedrijf B.V.	Huur gas en electrameters	18-12-2014	17-2-2019	€ 28.040,00	€ 28.040,00	€ 33.648,00	nvt
Arval	Leaseauto	1-10-2016	31-8-2018	€ 12.371,28	€ 12.371,28	€ 11.340,34	nvt

Overzicht garanties

omschrijving	aanvang	looptijd	garantie	op naam van	bank
123.71.83.090	1-2-2010	10 jaar	€ 78.020	Hist.Gebouwen Rotterdam	ABN/AMRO

Op basis van artikel 5 van de regeling "Onvoorziene gevallen bij invoering vereenvoudiging bekostiging voortgezet onderwijs" (kenmerk WJZ-2005/54063802) is het toegestaan een vordering op te nemen op het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen van maximaal 7,5% van de personele lumpsum van het boekjaar. Deze vordering kan worden geïnd bij discontinuïteit c.q. opheffing van de instelling. Daarmee is sprake van een voorwaardelijke vordering. LMC-VO gaat uit van "going concern" en heeft deze vordering daarom niet opgenomen op de balans van de stichting maar onder de niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen.

De voorwaardelijke vordering op het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft ultimo 2016 een waarde van € 4.173.443.

9.7 Verantwoording regeling OCW subsidies

G1

Verantwoording subsidie zonder verrekeningsclausule, beknopt gespecificeerd

Omschrijving	Toewijzings kenmerk	Toewijzings datum	Prestatie afgerond
Zij-instromers	778329-1	20-10-2016	nee
Zij-instromers	781842-1	22-11-2016	nee
Verlofsubsidie	775189-1	20-9-2016	nee
Verlofsubsidie	775307-1	20-9-2016	nee
Verlofsubsidie	776646-1	20-9-2016	nee
Verlofsubsidie	776219-1	20-9-2016	nee
Verlofsubsidie	776738-1	20-9-2016	nee
Verlofsubsidie	777177-1	20-9-2016	nee
Verlofsubsidie	777160-1	20-9-2016	nee
Verlofsubsidie	778072-1	20-10-2016	nee
Verlofsubsidie	778185-1	20-10-2016	ja
Verlofsubsidie	779857-1	22-11-2016	nee
Verlofsubsidie	779997-1	22-11-2016	ja

Verantwoording subsidie zonder verrekeningsclausule, uitgebreid gespecificeerd

Omschrijving	Toewijzings kenmerk	Toewijzings datum	Bedrag van de toewijzing	Ontvangen t/m 2015	Lasten t/m 2015	Stand begin 2016	Ontvangen in 2016	Lasten in 2016	Te verrekenen ultimo 2016	Subsidie nog te besteden ultimo 2016
Zij-instromers	778329-1	20-10-2016	20.000				20.000	-	-	20.000
Zij-instromers	781842-1	22-11-2016	20.000				20.000	11.575	-	8.425
totaal zij-			40.000				40.000	11.575	-	28.425
Verlofsubsidie	775189-1	20-9-2016	97.176				97.176	20.219	18.500	58.457
Verlofsubsidie	775307-1	20-9-2016	24.513				24.513	10.214	-	14.299
Verlofsubsidie	776646-1	20-9-2016	23.803				23.803	5.742	10.022	8.039
Verlofsubsidie	776219-1	20-9-2016	34.368				34.368	14.320	-	20.048
Verlofsubsidie	776738-1	20-9-2016	61.972				61.972	23.664	5.178	33.130
Verlofsubsidie	777177-1	20-9-2016	5.345				5.345	2.227	-	3.118
Verlofsubsidie	777160-1	20-9-2016	6.682				6.682	2.784	-	3.898
Verlofsubsidie	778072-1	20-10-2016	5.178				5.178	-	-	5.178
Verlofsubsidie	778185-1	20-10-2016	-5.178				-5.178	-	-5.178	-
Verlofsubsidie	779857-1	22-11-2016	-8.477				-8.477	-	-13.488	5.011
Verlofsubsidie	779997-1	22-11-2016	-10.022				-10.022	-	-10.022	-
Verlofsubsidie	tm 2014		43.677			43.677	-43.677	-	-	-
Verlofsubsidie	tm 2015		265.019			265.019	-	265.019	-	-
totaal verlofsubsidie			544.055			308.696	191.682	344.189	5.011	151.178

G2

Verantwoording subsidie met verrekeningsclausule

Aflopend in 2016

Omschrijving	Toewijzing s kenmerk	Toewijzings datum	Bedrag van de	Ontvangen t/m 2015	Lasten t/m 2015	Stand begin 2016	Ontvangen in 2016	Lasten in 2016	Te verrekenen ultimo 2016
NVT									
			-	-	-	-	-	-	-

9.8 TOELICHTING OP DE ONDERLIGGENDE POSTEN VAN DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

BATEN

	2016 €	begroot 2016 €	2015 €
3.1 Rijksbijdragen			
3.1.1 Rijksbijdrage OCW	64.177.815	62.040.536	65.784.225
3.1.2 Overige subsidies OCW	11.267.150	10.394.845	11.313.241
Rijksbijdrage	75.444.965	72.435.381	77.097.466
3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies			
3.2.1 Gemeentelijke bijdragen en subsidies	3.019.837	3.312.339	3.902.145
3.2.2 Overige overheidsbijdragen	476.589	366.374	322.612
Overige overheidsbijdragen en -subsidies	3.496.426	3.678.713	4.224.757
3.5 Overige baten			
3.5.1 Verhuur	75.802	73.667	90.772
3.5.2 Detachering personeel	835.524	902.326	853.797
3.5.5 Ouderbijdragen	1.214.256	1.201.898	1.034.986
3.5.6 Overige (overige baten)	2.055.715	2.993.688	2.140.999
Overige baten	4.181.297	5.171.579	4.120.554

Categorie 3.1.1 betreft lumpsum-vergoedingen en categorie 3.1.2 betreft geoormerkte / niet-geoormerkte gelden. De overige subsidies OCW zijn onder te verdelen in:

3.1.2 Overige subsidies OCW	2016 €	2015 €
Functiemix	1.406.707	1.489.404
Eerste Opvang	709.500	328.500
Gratis lesmateriaal	2.458.417	2.579.231
Leerplusarrangement	3.852.000	4.036.500
Maatschappelijke stage	-	285.266
Nieuwkomers	709.364	688.858
Prestatiebox	1.604.433	1.415.962
Prestatiesubsidie Voortijdig Schoolver	126.765	221.000
Verlofsubsidie	344.189	119.756
Zomerscholen	44.200	22.750
Zij-instromers	11.575	5.568
Aanvullende bekostiging na- en bijscholing	-	50.000
	11.267.150	11.242.795
Geoormerkte subsidie		
Doubleren is geen optie	0	70.446
Totaal overige subsidie	11.267.150	11.313.241

Door de daling van het aantal leerlingen zijn de subsidies voor lesmateriaal, leerplusarrangement en functiemix aanmerkelijk lager dan in 2015.

Daar staat tegenover dat in 2016 de maatwerkbekostiging is ingevoerd voor tussentijdse instroom van leerlingen die korter dan een jaar in Nederland zijn (eerste opvang). De leerlingen worden per kwartaal bekostigd en de hoogte van de bekostiging is vergelijkbaar met een LWOO leerling.

De gemeentelijke subsidies zijn onder te verdelen in:

3.2.1 Gemeentelijke bijdragen	2016	2015
	€	€
DU Jeugd	-	-7.990
Leren loont: Denken Voelen Doen	8.280	23.708
Leren loont: Ouderbetrokkenheid	358.438	443.788
Leren Loont: schoolontwikkelbudget / LTU	2.150.817	2.248.448
Leren Loont: lerarenbeurs	15.321	-
Leren Loont: vissen in eigen vijver	8.333	-
LOB NPRZ	-2.338	-52
LOB Stedelijk	35.000	71.419
Rotterdam effect	45.221	33.288
Topklassen	-	4.083
Vakantiescholen	-15.600	31.360
OPDC	-	621.295
Vergoeding personeel	-	10.187
Vergoeding huur	408.968	413.885
Overige vergoedingen	7.397	8.726
	<u>3.019.837</u>	<u>3.902.145</u>

Onder overige overheidsbijdragen zijn baten opgenomen van het samenwerkingsverband in het kader van passend onderwijs.

De baten inzake detacheringen worden voor het grootste deel gerealiseerd door het expertisecentrum en het OPDC.

De overige baten kunnen als volgt worden uitgesplitst:

3.5.6 Overige (overige baten)

	2016	2015
	€	€
Leermiddelen	4.772	12.105
Opbrengst kantine	304.168	318.762
Bijdrage van derden	-	1.195
Bijzondere baten	6.984	612
Horecavakschool keuken/restaurant	35.386	52.383
Programma knelpunten	30.285	45.917
Bijdrage van Koers VO en scholen aan OPDC	1.488.495	933.742
Expertisecentrum baten	98.257	114.171
Stg Rotterdam Sportsupport	11.250	29.779
Stg Hulpfonds Rotterdam	-	20.059
Vergoeding lessen	49.495	34.309
Afrekening R'damse onderw.Coöp.	-	127.000
Vrijval gelden	-	253.455
Div terugbetalingen	-	193.381
Overig	26.623	4.129
	2.055.715	2.140.999

Lasten

	2016	begroot 2016	2015
	€	€	€
4.1 Personeelslasten			
4.1.1 Lonen en salarissen	61.490.448	60.014.932	61.487.981
4.1.2 Overige personele lasten	6.617.437	4.931.845	5.812.031
4.1.3 Af: uitkeringen	(511.630)	(77.862)	(293.802)
Personeelslasten	67.596.255	64.868.915	67.006.210
Uitsplitsing			
4.1.1.1 Brutolonen en salarissen	48.577.362	-	49.062.622
4.1.1.2 Sociale lasten	6.960.606	-	6.266.645
4.1.1.3 Pensionpremies	5.952.480	-	6.158.714
Lonen en salarissen	61.490.448	60.014.932	61.487.981
4.1.2.1 Dotaties personele voorzieninger	402.528	84.101	481.160
4.1.2.2 Personeel niet in loondienst	2.653.649	2.349.338	2.731.818
4.1.2.3 Overige personele lasten	3.561.260	2.498.406	2.599.053
Overige personele lasten	6.617.437	4.931.845	5.812.031

Door een aangepaste registratie van de personeelslasten is de presentatie ten opzichte van de jaarrekening 2015 gewijzigd. Het vergelijkend cijfer is aangepast.

De overige personele lasten bestaan uit kosten voor bedrijfsgezondheidszorg, scholing, werkkostenregeling, reiskosten en de betalingen in het kader van levensfasebewust personeelsbeleid.

De dekkingsgraad van het ABP pensioenfonds bedraagt per 31 december 2016 96,6%. De financiële positie van het ABP staat nog steeds onder druk. Volgens de Pensioenwet moet een pensioenfonds buffers aanhouden om de pensioenen in de toekomst te kunnen betalen. De vereiste dekkingsgraad is 128% en de kritische dekkingsgraad ligt rond 88%. Is de dekkingsgraad te laag dan moet het ABP een herstelplan opstellen om binnen maximaal 10 jaar weer een dekkingsgraad van minimaal 128% te krijgen. Verwacht het pensioenfonds dat het niet lukt om binnen 10 jaar de 128% te halen of is de beleidsdekkingsgraad langer dan 5 jaar lager dan 104,2% dan moeten de pensioenen worden verlaagd.

LMC-VO kan niet worden verplicht tot het doen van aanvullende stortingen aan het ABP-pensioenfonds, anders dan door eventuele, toekomstige premiestijgingen.

Gemiddelde bezetting					
	OP	MAN	OOP	Totaal	
2015	643	64	212	919	
2016	621	63	214	898	
	18	0	8	26	hiervan vervanging ziekte/zwangerschap
	18	0	4	22	hiervan (flex) bapo

		2016	begroot 2016	2015
		€	€	€
4.2	Afschrijvingen			
4.2.2	Gebouwen	37.812	37.812	37.812
4.2.2	Verbouwingen	590.248	595.404	521.900
4.2.2	Inventaris en apparatuur	313.968	346.869	284.874
4.2.2	Machines en installaties	44.176	43.495	57.198
4.2.2	Schoolmeubilair	318.886	318.629	310.067
4.2.2	Kantoormeubilair	137.735	122.617	124.426
4.2.2	ICT	982.314	1.007.539	1.012.784
4.2.2	Software	27.525	47.186	32.921
4.2.2	Overige inventaris en apparatuur	0	16.000	0
4.2.2	Vervoersmiddelen	5.570	5.095	5.444
		2.458.234	2.540.646	2.387.426

Door het moment van activeren (later in het jaar) zijn de afschrijvingskosten lager uitgevallen.

4.3	Huisvestingslasten			
4.3.1	Huur	1.338.823	1.228.098	1.707.433
4.3.2	Verzekeringen	194	-	-
4.3.3	Onderhoud	933.281	779.094	925.603
4.3.4	Energie en water	1.524.949	1.453.500	1.258.298
4.3.5	Schoonmaakkosten	1.410.854	1.461.659	1.494.625
4.3.6	Heffingen	268.743	225.288	244.294
4.3.8	Controleer tabellen	1.955.000	1.955.000	2.050.000
4.3.7	Overige (huisvestingslasten)	162.244	128.931	186.248
	Huisvestingslasten	7.594.088	7.231.570	7.866.501
4.4	Overige lasten			
4.4.1	Administratie- en beheerslasten	1.772.955	1.557.651	2.120.860
4.4.2	Inventaris, apparatuur en leermid	4.495.700	4.385.249	4.486.713
4.4.3	Dotatie overige voorzieningen	-	-	-
4.4.4	Overige (overige lasten)	2.494.288	3.411.006	2.180.871
	Overige lasten	8.762.943	9.353.906	8.788.444
	Specificatie honorarium			
4.4.1.1	Onderzoek jaarrekening	84.700	89.000	85.251
4.4.1.2	Andere controleopdrachten	39.785	-	39.401
4.4.1.3	Fiscale adviezen	-	-	-
4.4.1.4	Andere niet-controledienst	-	-	-
	Accountantslasten	124.485	89.000	124.652

De accountantskosten worden gerealiseerd in het jaar waarin ze worden gefactureerd. Bovenstaande honoraria betreffen uitsluitend de werkzaamheden die bij LMC-VO zijn uitgevoerd door de accountantsorganisaties en externe accountants zoals bedoeld in art. 1 lid 1 Wta (Wet toezicht accountantsorganisaties).

De administratie en beheerlasten zijn in 2016 hoger uitgevallen dan begroot vanwege oa de extra kosten PR & marketing maar ook door extra accountantskosten en inhuur deskundigen.

4.4.4 Overige lasten	<u>2016</u> €	<u>begroot 2016</u> €	<u>2015</u> €
Mutatie voorziening dubieuze debiteuren	334	48.687	37.835
Kabeltelevisie en overige rechten	14.675	11.967	10.952
Abonnementen	39.051	44.958	39.908
Contributies	243.136	183.793	236.621
Representatie	32.205	45.533	27.870
Medezeggenschap- en ouderraad	11.079	6.600	9.421
Verzekeringen	71.420	75.955	78.655
Sportdag en vieringen	95.812	176.934	85.688
Reizen en excursies	674.545	617.071	699.319
Leerlingen met extra zorg	159.091	717.372	125.941
Vervoersmiddelen	19.994	30.100	31.133
Leerlingkantine en automaten	289.382	268.109	290.053
Boekverlies vaste activa	-	-	40.709
Bijzondere lasten	-537	-	9.178
Leerlingactiviteiten	379.671	480.452	371.473
Gesubsidieerde overige lasten	464.430	703.475	86.116
	<u>2.494.288</u>	<u>3.411.006</u>	<u>2.180.871</u>

In de begroting is een bedrag opgenomen als kosten voor Leren loont. Realisatie heeft vooral bij personele lasten plaatsgevonden.

	<u>2016</u> €	<u>begroot 2016</u> €	<u>2015</u> €
5 Financiële baten en lasten			
5.1 Rentebaten	170.761	0	299.080
5.5 Rentelasten	9.675	6.049	12.527
Financiële baten en lasten	<u>161.086</u>	<u>6.049</u>	<u>286.553</u>

Analyse realisatie huidig jaar versus realisatie voorgaand jaar en realisatie huidig jaar versus begroting.

Onderstaand een vergelijking van de staat van baten en lasten op basis van gerealiseerde en begrote baten en lasten voor het kalenderjaar 2016 en gerealiseerde baten en lasten voor het kalenderjaar 2015.

	Realisatie 2016	begroot 2016	Verschil	Realisatie 2015	Verschil
Baten					
Rijksbijdragen	75.444.965	72.435.381	3.009.584	77.097.466	-1.652.501
Overige overheidsbijdragen	3.496.426	3.678.713	-182.287	4.224.757	-728.331
Overige baten	4.181.297	5.171.579	-990.282	4.120.554	60.743
Totaal baten	83.122.688	81.285.673	1.837.015	85.442.777	-2.320.089
Lasten					
Personeelslasten	67.596.255	64.868.915	2.727.340	67.006.210	590.045
Afschrijvingen	2.458.234	2.540.646	-82.412	2.387.426	70.808
Huisvestingslasten	7.594.088	7.231.570	362.518	7.866.501	-272.413
Overige lasten	8.762.943	9.353.906	-590.963	8.788.444	-25.501
Totaal lasten	86.411.520	83.995.037	2.416.483	86.048.581	362.939
Saldo baten en lasten	(3.288.832)	(2.709.364)	(579.468)	(605.804)	(2.683.028)
Financiële baten en lasten	161.086	(6.049)	167.135	286.553	(125.467)
Exploitatieresultaat	(3.127.746)	(2.715.413)	(412.333)	(319.251)	(2.808.495)

Afgelopen jaren is naast de begroting een bedrag gereserveerd als zogenaamde impuls gelden. Deze gelden zijn bedoeld als "impuls" voor de organisatie om zich hiermee verder te ontwikkelen. In 2016 is een bedrag vrijgemaakt van € 1 miljoen. Hiermee komt het begrote resultaat op € 3,7 miljoen.

In 2016 zijn de gelden ingezet voor PR plannen, de verdere implementatie van Afas, waar nodig extra personele inzet voor de ontwikkeling van profielen en de deels in 2015 goedgekeurde extra inzet van positieve resultaten uit het verleden. Dit alles voor een bedrag van € 959K. Daarnaast zijn er extra kosten gemaakt in verband met de uitvoering van de krimp scenario's voor een bedrag van € 123K. Nemen we dit alles in beschouwing dan is het negatieve resultaat € 669K beter dan begroot.

Door de daling van het aantal leerlingen in 2016 zijn de Rijksbijdragen ten opzichte van 2015 gedaald. In de begroting 2016 was nog geen rekening gehouden met verhoging van de GPL in verband met loonsverhogingen en stijging van sociale premies. Hierdoor zijn zowel de baten als de personele lasten hoger dan begroot.

De overige overheidsbijdragen zijn ten opzichte van 2015 aanmerkelijk lager doordat de gemeente geen subsidie meer verstrekt voor de onderwijsopvangvoorzieningen. En door de daling van het aantal leerlingen ook de subsidie voor Leren Loont is verlaagd. De afwijking ten opzichte van de begroting wordt met name veroorzaakt doordat de geplande ESF subsidie in 2016 niet is ontvangen (wordt 2017).

Bij de overige baten is door de scholen een bijdrage vanuit de algemene reserve begroot (impuls gelden), terwijl de kosten bovenschools zijn begroot bij overige lasten. Dit geeft op beide posten een vertekend beeld tov de realisatie. Het gaat in totaal om een bedrag van € 405K. Ten opzichte van 2015 zijn onder andere meer inkomsten gerealiseerd vanuit ouderbijdragen.

De personeelslasten zijn ten opzichte van 2015 niet gedaald ondanks de daling in het aantal leerlingen. Reden is de hogere loonkosten vanwege de loonsverhogingen. De personele bezetting is wel in 2016 gedaald. In de 1^e helft van het jaar lag de gemiddelde bezetting op 912 fte. In de tweede helft is deze gedaald naar 876 fte. Daarnaast zijn de uitkeringskosten hoger uitgevallen en de werkkostenregeling. Ten opzichte van de begroting zijn de kosten voor extern personeel, de dotaties aan de voorzieningen, uitkeringskosten en bedrijfsgezondheidszorg aanmerkelijk hoger maar ook de ontvangen zwangerschapsuitkeringen.

De afschrijvingskosten zijn iets lager uitgekomen. Investerings zijn soms niet of later in het jaar pas gerealiseerd en geactiveerd waardoor de afschrijvingskosten in het jaar van aanschaf lager uitvallen.

Hoewel de huisvestingskosten ten opzichte van 2015 zijn gedaald is toch meer besteed dan begroot. In 2015 was sprake van een extra rekening voor de gymnastieklokalen vanuit de gemeente. In 2016 zijn met name de energielasten gestegen. Oorzaak is een naheffingsaanslag uit 2014 en 2015 voor de gasmeter bij het Noordrand College (meter was helemaal niet in rekening gebracht).

De realisatie van de overige lasten is aanmerkelijk lager mede door wat al bij de overige baten is opgemerkt. Dit ondanks hogere kosten voor PR & marketing. Lagere kosten zijn gerealiseerd bij repro. Bij de overige lasten zijn bovenschools kosten Leren Loont begroot (zijnde het 5/12 deel van het kalenderjaar) die in de realisatie vooral bij personeelskosten zijn gerealiseerd. Tevens zijn door de scholen kosten begroot die zijn ingekocht bij de eigen Eenheid Zorg. In de jaarrekening zijn zowel de baten als de lasten hiermee gecorrigeerd.

De rentebaten dalen vanwege de dalende rentepercentages.

9.9 Verbonden partijen

Er is geen sprake van verbonden partijen-rechtspersonen.

Van transacties met verbonden partijen is sprake wanneer een relatie bestaat tussen de stichting en een natuurlijk persoon of entiteit die verbonden is met de stichting. Dit betreffen onder meer de relaties tussen de stichting en haar bestuurders, toezichthouders en de functionarissen op sleutelposities. Onder transacties wordt verstaan een overdracht van middelen, diensten of verplichtingen, ongeacht of er een bedrag in rekening is gebracht. De bezoldiging van het College van Bestuur en van de Raad van Toezicht is opgenomen in punt 9.10.

9.10 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op LMC Voortgezet Onderwijs van toepassing zijnde regelgeving:

WNT-regeling Onderwijs (laatstelijk gewijzigd per 1 januari 2016)

Het bezoldigingsmaximum in 2016 voor LMC Voortgezet Onderwijs is € 152.000. Dit geldt naar rato van de duur en/of omvang van het dienstverband. Voor topfunctionarissen zonder dienstbetrekking geldt met ingang van 1 januari 2016 voor de eerste 12 kalendermaanden een afwijkende normering, zowel voor de duur van de opdracht als voor het uurtarief.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen met dienstbetrekking.

bedragen x € 1	M.J.W. van der Knaap	M.T. Otto
Functiegegevens	Voorzitter CvB	Voorzitter CvB
Aanvang en einde functievervulling in 2016	1/1 – 01/10	01/10 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	1,0
Gewezen topfunctionaris?	nee	nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	nee	nee
Individueel WNT-maximum	€ 113.792	€ 38.208
Beloning	€ 104.644	€ 30.247
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 11.169	€ 3.803
<i>Subtotaal</i>	€ 115.813	€ 34.050
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	-	-
Totaal bezoldiging	€ 115.813	€ 34.050
Verplichte motivering indien overschrijding	In 2016 zijn ook de opgebouwde vakantie-rechten uitbetaald. Deze overschrijding valt onder het overgangsrecht WNT.	
Gegevens 2015		
Aanvang en einde functievervulling in 2015	1/1 - 31/12	-
Omvang dienstverband 2015 (in fte)	1,0	-
Beloning	€ 128.008	-
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 15.613	-
Totaal bezoldiging 2015	€ 143.621	-

1b. Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking kalendermaand 1-12
Niet van toepassing.

1c. Toezichthoudende topfunctionarissen

bedragen x € 1	A.H. Lief tinck	M.R.H. Broekema	B.R. van Holten
Functiegegevens	Voorzitter	lid	lid
Aanvang en einde functievervulling	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Individueel WNT-maximum	€ 22.800	€ 15.200	€ 15.200
Beloning	€ 0	€ 4.000	€ 3.000
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn	-	-	-
<i>Subtotaal</i>	€ 0	€ 4.000	€ 3.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	-	-	-
Totaal bezoldiging	€ 0	€ 4.000	€ 3.000
Gegevens 2015			
Aanvang en einde functievervulling	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Beloning	€ 0	€ 4.000	€ 3.000
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn	-	-	-
Totaal bezoldiging 2015	€ 0	€ 4.000	€ 3.000

bedragen x € 1	E.M. Branderhorst	F.M. Russel	H.W. Vogels
Functiegegevens	Lid	lid	lid
Aanvang en einde functievervulling	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	19/04 – 31/12
Individueel WNT-maximum	€ 15.200	€ 15.200	€ 10.673
Beloning	€ 3.000	€ 4.000	€ 2.250
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn	-	-	-
<i>Subtotaal</i>	€ 3.000	€ 4.000	€ 2.250
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	-	-	-
Totaal bezoldiging	€ 3.000	€ 4.000	€ 2.250
Gegevens 2015			
Aanvang en einde functievervulling	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	-
Beloning	€ 3.000	€ 4.000	-
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn	-	-	-
Totaal bezoldiging 2015	€ 3.000	€ 4.000	-

2. Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen met of zonder dienstbetrekking

Niet van toepassing.

3. Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met dienstbetrekking die in 2016 een bezoldiging boven het individuele WNT-maximum hebben ontvangen. Er zijn in 2016 geen ontslaguitkeringen betaald aan overige functionarissen die op grond van de WNT dienen te worden vermeld, of die in eerdere jaren op grond van de WOPT of de WNT vermeld zijn of hadden moeten worden.

9.11 Gebeurtenissen na balansdatum

Na balansdatum hebben zich geen gebeurtenissen voorgedaan die hier om een toelichting vragen.

9.12 Ondertekening

Rotterdam, 29 mei 2017

College van Bestuur

M.T. Otto, voorzitter.

R. Elgershuizen

Raad van Toezicht

A.H. Liefstinck (voorzitter)

M.R.H. Broekema

B.R. van Holten

E.M. Branderhorst

F.M. Russel

H.W. Vogels

LMC Voortgezet Onderwijs
Statutair gevestigd te Rotterdam, Henegouwerplein 16

OVERIGE GEGEVENS

10.1 Statutaire regeling inzake bestemming resultaat

Er zijn geen specifieke statutaire bepalingen inzake de resultaatbestemming, anders dan bij vereffening als gevolg van ontbinding en vereffening van de stichting.

10.2 Controleverklaring

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bevoegd gezag van Stichting voor Interconfessioneel en Algemeen Bijzonder Voortgezet Onderwijs te Rotterdam e.o.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2016 van Stichting voor Interconfessioneel en Algemeen Bijzonder Voortgezet Onderwijs te Rotterdam e.o. (hierna 'de stichting') te Rotterdam (hierna 'de jaarrekening') gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting voor Interconfessioneel en Algemeen Bijzonder Voortgezet Onderwijs te Rotterdam e.o. per 31 december 2016 en van het resultaat over 2016 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede balansmutaties over 2016 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals vermeld in paragraaf 2.3.1. Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de balans per 31 december 2016;
- 2 de staat van baten en lasten over 2016; en
- 3 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting voor Interconfessioneel en Algemeen Bijzonder Voortgezet Onderwijs te Rotterdam e.o. zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens;
- bijlagen

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf 2.2.3. Bestuursverslag van het onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle van de jaarrekening of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs paragraaf 2.2.3 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bevoegd gezag is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bevoegd gezag en de Raad van Toezicht voor de jaarrekening

Het bevoegd gezag is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs.

Het bevoegd gezag is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.

In dit kader is het bevoegd gezag tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het bevoegd gezag noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bevoegd gezag afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bevoegd gezag de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bevoegd gezag het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bevoegd gezag moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van de jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

KPMG Accountants N.V.

Den Haag, 12 juni 2017

H. Visser RA

Bijlage bij de controleverklaring:

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bevoegd gezag en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bevoegd gezag gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de instelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om in onze controleverklaring de aandacht te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de Raad van Toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Begrippenlijst

BAC	Benoemingsadviescommissie
BOOR	Bestuur Openbaar Onderwijs Rotterdam (onderwijsbestuur)
CAO-VO	Collectieve Arbeidsovereenkomst voortgezet onderwijs
CvB	College van Bestuur
CE	Centraal examen
CVO	Christelijk Voortgezet Onderwijs (onderwijsbestuur)
EV	Eigen Vermogen
FOKOR	Vereniging voor samenwerkende besturen voor (speciaal) basis- en (speciaal) voortgezet onderwijs
Fte	Fulltime equivalent
GGD	Gemeentelijke gezondheidsdienst
GKH	Gijsbert Karel van Hogendorp (school LMC-VO)
GMR	Gemeenschappelijke medezeggenschapsraad
havo	Hoger algemeen voortgezet onderwijs
HBO	Hoger beroepsonderwijs
HCC	Human Capital Care
HRM	Human resource management
ICLON	Interfacultair centrum voor lerarenopleiding, onderwijsontwikkeling en nascholing van de Universiteit Leiden
ICT	Informatie en Communicatie Technologie
ISK	Internationale SchakelKlas
LIS	LMC informatiesysteem
LKC	Landelijke KlachtenCommissie
LOB	Loopbaanoriëntatie
lwoo	Leerwegondersteunend onderwijs
mavo	Middelbaar algemeen voortgezet onderwijs
MJOB	Meerjaren onderhoudsbegroting
MJOP	Meerjaren onderhoudsplan
MR	Medezeggenschapsraad
NPRZ	Nationaal Programma Rotterdam-Zuid
OCW	Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
OP	Onderwijzend personeel
OOP	Onderwijsondersteunend personeel
OSR	Opleidingsschool Rotterdam
PC	personal computer
PCBO	Stichting voor Protestants Christelijk Basis- en Orthopedagogisch Onderwijs te Rotterdam-Zuid
PO	Primair onderwijs
PR	Public relations
PrO	Praktijkonderwijs
PSA	Personeels- en salarisadministratie
PTA	Programma van toetsing en afsluiting
RK VHMO	Stichting RK Voorbereidend Hoger en Middelbaar Onderwijs (schoolbestuur)
RVKO	Rotterdamse Vereniging voor Katholiek Onderwijs (schoolbestuur)
RvT	Raad van Toezicht
SE	Schoolexamen
TU	Technische universiteit
vavo	Voortgezet algemeen volwassenen onderwijs
vmbo	Vorbereidend middelbaar beroeps onderwijs

vmbo-bb	vmbo basisberoepsgerichte leerweg
vmbo-kb	vmbo kaderberoepsgerichte leerweg
Vmbo-gl	vmbo gemengde leerweg
Vmbo-tl	vmbo theoretische leerweg
VO	Voortgezet onderwijs
VOG	Verklaring omtrent het gedrag
VSV	vroegtijdig schoolverlaten
VTOI	Vereniging voor toezichthouders in Onderwijsinstellingen
vwo	Vorbereidend wetenschappelijk onderwijs
WNT	Wet normering topinkomens
WW	Werkloosheidswet
WW+	Uitvoeringsinstantie voor bovenwettelijke WW-uitkeringen

Bijlage 1 – overzicht (neven) functies

Overzicht (neven)functies Raad van Toezicht en College van Bestuur

Raad van Toezicht	Functie	Nevenfunctie(s)
A.H. Lief tinck	Managing Partner Gezondheidszorg EMEA, Deloitte, Rotterdam.	Vz Stichting Vrienden Erasmiaans Gymnasium (onbetaald)
B.R. van Holten	Chief Executive Officer Merin, Amsterdam	Per februari 2017: bestuurslid Dutch Green Building Counsel
H.W. Vogels	Senior rechter Rechtbank Den Haag	Lid Raad van Toezicht SBOH
F.M. Russel	Directeur /Eigenaar van Medisch Kinderdagverblijf Citykids bv Directeur Kidswonderworld 2 bv	EFBWBO (European Federation of Black Women Business Owners), Raad van Toezicht <i>lid</i> Zwarte Zaken Vrouwen Nederland thans Etnische Zaken vrouwen Nederland, Directeur/voorzitter Big Brothers Big Sisters of Rotterdam, lid van het bestuur Braam Kliniek Assen Voorzitter Raad van Toezicht
M. Broekema		Geen verdere nevenfuncties
E.M. Branderhorst	algemeen directeur en gemeentesecretaris bij de gemeente Gouda	Lid Raad van Toezicht Libertas Leiden
College van Bestuur	Functie	Nevenfunctie
M.J.W. van der Knaap (tot 1-10- 2016)	Voorzitter College van Bestuur	Voorzitter Raad van Toezicht Koers VO Voorzitter Fokor
M. Otto (vanaf 01-10- 2016)	Voorzitter College van Bestuur	Bestuurslid Fokor Lid van de Raad van Toezicht van het Samenwerkingsverband Koers VO

Rooster van aftreden

Naam	Datum benoeming	Datum aftreden / herbenoeming
A.H. Lief tinck	12-10-2009	12-10-2017 a
B.R. van Holten	12-10-2009	12-10-2017 a
M. Broekema	01-06-2011	01-06-2019 a
F.M. Russel	01-01-2013	01-01-2017 a/h
E.M. Branderhorst	01-09-2013	01-09-2017 a/h
H.W. Vogels	19-04-2016	18-04-2020 a/h

Bijlage 2 – overzicht toegekende arrangementen

OVERZICHT TOEGEKENDE ARRANGEMENTEN VAN INSPECTIE VAN HET ONDERWIJS AAN VESTIGINGEN LMC-VO

Brin	nr	Naam	Afdeling	Leerlingaantal BB*	ARRANGEMENT d.d. 1-1-2016	ARRANGEMENT d.d. 31-12-2016
05XJ	0	Het Lyceum Rotterdam	HAVO	207	VOLDOENDE	VOLDOENDE
05XJ	0	Het Lyceum Rotterdam	VWO	129	VOLDOENDE	VOLDOENDE
02VG	22	Lyceum Kralingen	HAVO	206	VOLDOENDE	VOLDOENDE
02VG	22	Lyceum Kralingen	VWO	84	VOLDOENDE	VOLDOENDE
02VG	3	Havo vwo voor Muziek en Dans	HAVO	84	VOLDOENDE	VOLDOENDE
02VG	3	Havo vwo voor Muziek en Dans	VWO	42	VOLDOENDE	VOLDOENDE
23YU	2	Montfort College	HAVO	103	VOLDOENDE	VOLDOENDE
23YU	2	Montfort College	VWO	60	VOLDOENDE	VOLDOENDE
02VG	0	De Theaterhavo vwo	HAVO	207	VOLDOENDE	VOLDOENDE
02VG	0	De Theaterhavo vwo	VWO	82	VOLDOENDE	VOLDOENDE
23YU	4	Charles de Foucauld	VMBO (G)T	183	VOLDOENDE	VOLDOENDE
02VG	11	Hildegardis MAVO	VMBO (G)T	184	VOLDOENDE	VOLDOENDE
02VG	4	Lucia Petrus MAVO	VMBO (G)T	174	VOLDOENDE	VOLDOENDE
02VG	17	Mavo Delfshaven	VMBO (G)T	94	VOLDOENDE	VOLDOENDE
23YU	2	Montfort College	VMBO (G)T	93	VOLDOENDE	VOLDOENDE
17KY	0	Roncalli MAVO	VMBO (G)T	331	VOLDOENDE	VOLDOENDE
02VG	15	Toorop MAVO	VMBO (G)T	202	VOLDOENDE	VOLDOENDE
02VG	8	Carré College	VMBO B	81	VOLDOENDE	VOLDOENDE
02VG	8	Carré College	VMBO K	114	VOLDOENDE	VOLDOENDE
02VG	8	Carré College	VMBO (G)T	36		
02VG	5	G.K. van Hogendorp	VMBO B	45	VOLDOENDE	VOLDOENDE
02VG	5	G.K. van Hogendorp	VMBO K	38	VOLDOENDE	VOLDOENDE
02VG	5	G.K. van Hogendorp	VMBO (G)T	37	VOLDOENDE	VOLDOENDE
02VG	11	Horeca Vakschool Rotterdam	VMBO B	54	VOLDOENDE	VOLDOENDE
02VG	11	Horeca Vakschool Rotterdam	VMBO K	98	VOLDOENDE	VOLDOENDE
02VG	8	J.C. Middellande	VMBO B	zie Carré College	VOLDOENDE	VOLDOENDE
02VG	8	J.C. Middellande	VMBO K	zie Carré College	VOLDOENDE	VOLDOENDE
02VG	25	Noordrand College	VMBO B	58	VOLDOENDE	VOLDOENDE
02VG	25	Noordrand College	VMBO K	66	VOLDOENDE	VOLDOENDE
23YU	8	Palmentuin	VMBO K	91	VOLDOENDE	VOLDOENDE
23YU	8	Palmentuin	VMBO (G)T	30	VOLDOENDE	VOLDOENDE
23YU	1	Slinge	VMBO B	64	VOLDOENDE	VOLDOENDE
23YU	1	Slinge	VMBO K	95	VOLDOENDE	VOLDOENDE
23YU	0	Veenoord	VMBO B	91	VOLDOENDE	VOLDOENDE
23YU	0	Veenoord	VMBO B	36	VOLDOENDE	VOLDOENDE
17YF	2	Young Business School	VMBO B	34	VOLDOENDE	VOLDOENDE
17YF	2	Young Business School	VMBO K	73	VOLDOENDE	VOLDOENDE
17YF	0	Zuiderpark	VMBO B	219	VOLDOENDE	VOLDOENDE
17YF	0	Zuiderpark	VMBO K	149	VOLDOENDE	VOLDOENDE
17YF	0	Zuiderpark	VMBO (G)T	33	VOLDOENDE	VOLDOENDE
29VW	0	LMC Praktijkonderwijs Talingstraat	PRO	115	VOLDOENDE	VOLDOENDE
29VX	0	LMC Praktijkonderwijs Huismanstraat	PRO	124	VOLDOENDE	VOLDOENDE
29VZ	0	LMC Pro Schietbaanstraat	PRO	120	VOLDOENDE	VOLDOENDE

BB = bovenbouw (peildatum 31-12-2016 bron Magister)

Bijlage 3 – percentage geslaagden

PERCENTAGE GESLAAGDEN EXAMEN SCHOOLJAREN 2013-2014 T/M 2015-2016

	Niveau	schooljaar 2015-2016		schooljaar 2014-2015		schooljaar 2013-2014	
MAVO		aantal	percentage	aantal	percentage	aantal	percentage
Hildegardis MAVO	mavo	56	76%	62	91%	61	92%
MAVO Delfshaven	mavo	34	77%	43	74%	46	90%
Toorop MAVO	mavo	105	98%	95	95%	96	96%
Lucia Petrus MAVO	mavo	68	75%	92	84%	78	76%
Charles de Foucauld	mavo	83	83%	91	92%	59	84%
Roncalli Mavo	mavo	186	89%	180	87%	190	90%
Palmentuin	mavo	13	100%	20	95%	18	100%
Montfort College	mavo	54	92%	53	95%	61	86%

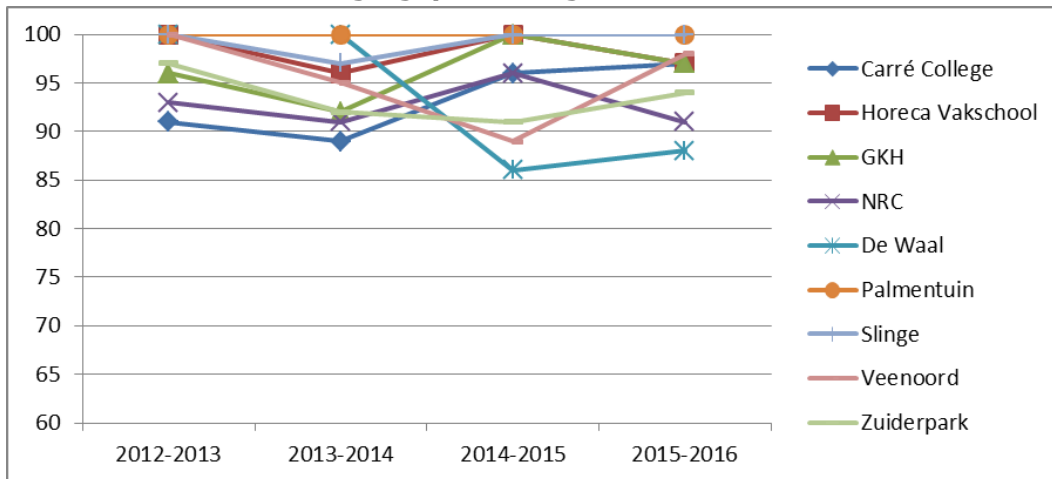
HAVO/VWO

Havo vwo Muziek en Dans	havo	20	80%	37	86%	39	100%
Theaterhavo/vwo	havo	34	97%	46	90%	39	89%
	vwo	20	95%	20	100%	22	92%
Montfort College	havo	39	83%	25	74%	39	70%
	vwo	14	88%	25	89%	10	59%
Het Lyceum Rotterdam	havo	65	96%	61	90%		
	vwo	16	76%	5	100%		
Citycollege St. Franciscus	havo					51	94%
	vwo					12	80%
LvBV	havo					6	86%
	vwo					1	100%
Lyceum Kralingen	havo	41	84%	51	82%	46	69%
	vwo	12	92%	20	95%	20	83%

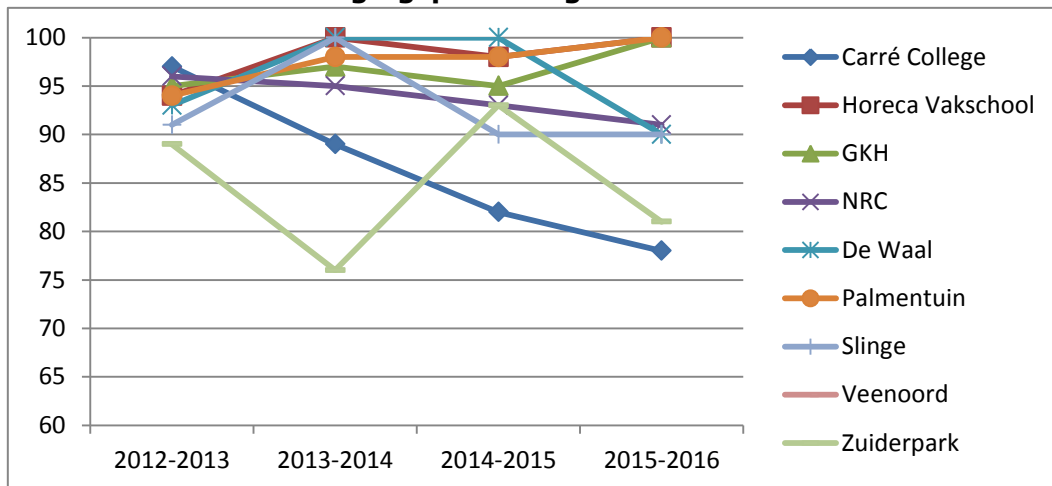
VMBO

Carré College	bbl	33	97%	46	96%	42	89%
	kbl	42	78%	62	82%	32	89%
	gt	21	91%	12	86%	23	100%
Horecavaksschool Rotterdam	lwt			1	100%	2	100%
	bbl	28	97%	17	100%	22	96%
	kbl	28	100%	40	98%	31	100%
G.K. van Hogendorp	bbl	32	97%	39	100%	33	92%
	kbl	25	100%	39	95%	33	97%
	gt	11	79%	15	94%	16	89%
Noordrand College	bbl	32	91%	24	96%	43	91%
	lwt	2	100%				
	kbl	29	91%	28	93%	37	95%
Young Business School	bbl	23	88%	19	86%	16	100%
	kbl	28	90%	28	100%	29	100%
	gt	2	100%	6	86%	2	100%
Palmentuin	bbl	2	100%	1	100%	2	100%
	kbl	46	100%	39	98%	62	98%
Slinge	lwt	5	100%	12	100%	5	100%
	bbl	32	100%	37	100%	35	97%
	kbl	37	90%	37	90%	49	100%
Veenoord	lwt	10	77%	2	67%		
	bbl	42	98%	42	89%	41	95%
	kbl	15	100%	13	93%		
Zuiderpark	bbl	92	94%	86	91%	83	92%
	kbl	43	81%	40	93%	28	76%
	gt	17	100%	8	89%	12	60%

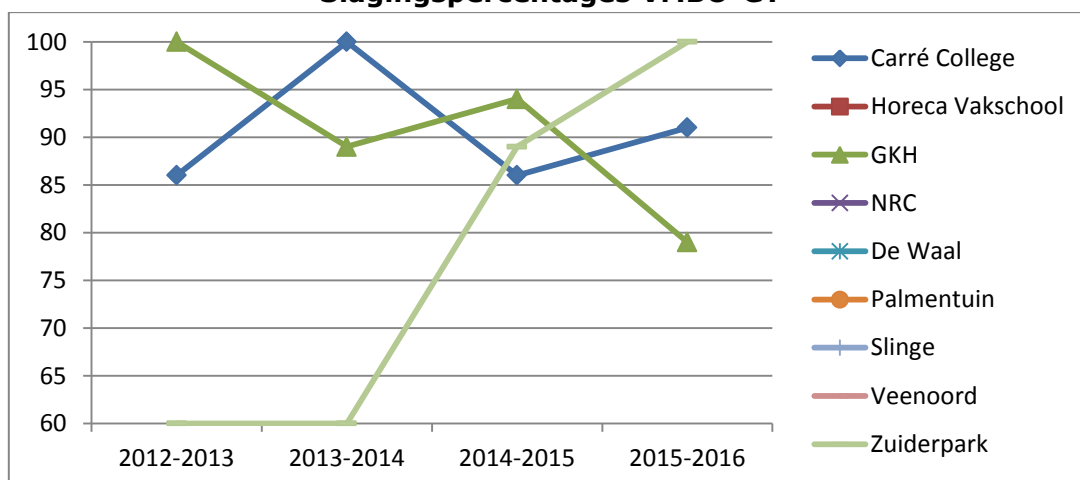
Slagingspercentages VMBO-BB

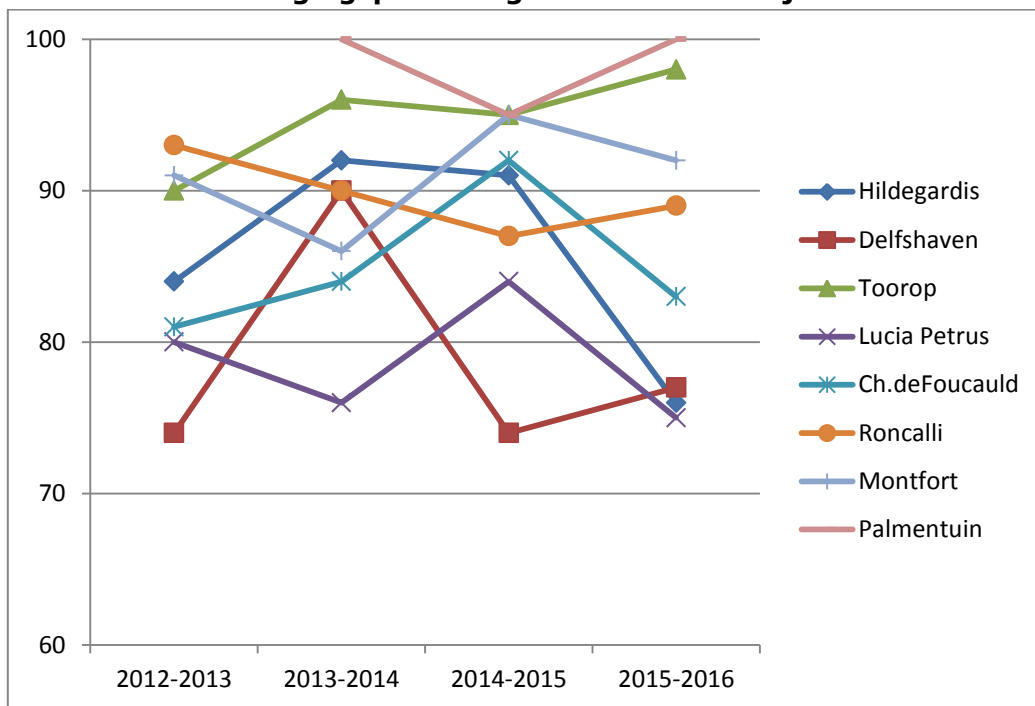
Slagingspercentages VMBO-KB

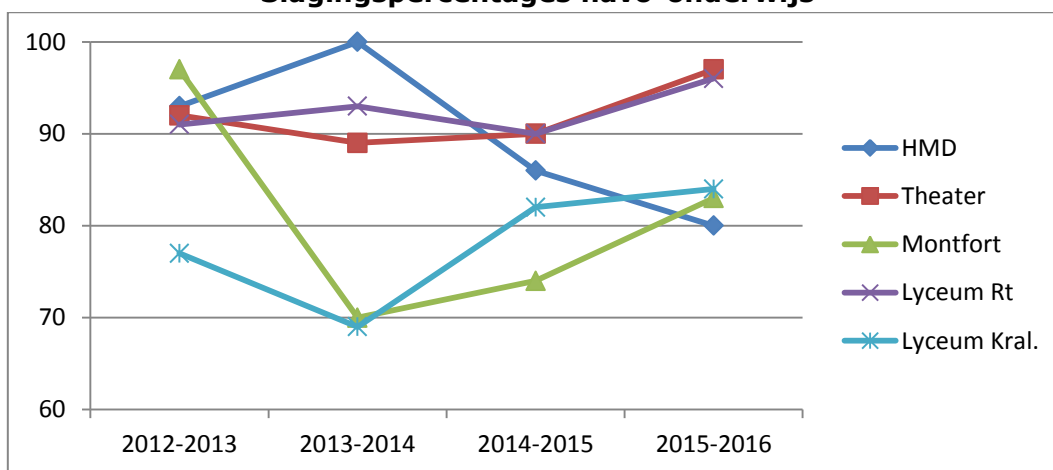
Slagingspercentages VMBO-GT

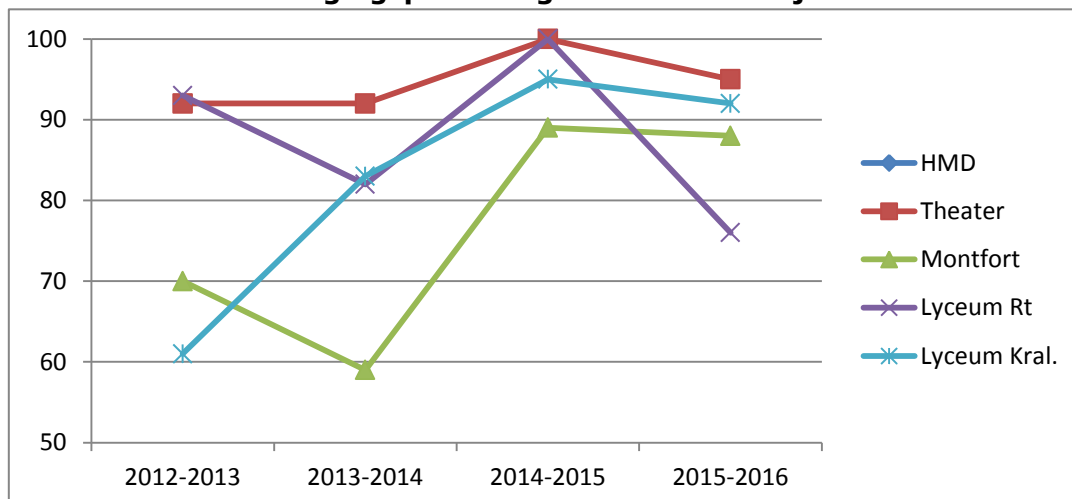
Slagingspercentages mavo-onderwijs

Slagingspercentages havo-onderwijs

Slagingspercentages vwo-onderwijs

Bijlage 4 - Voortijdig schoolverlaters

	DEFINITIEVE CIJFERS 2013-2014									DEFINITIEVE CIJFERS 2014-2015									VOORLOPIGE CIJFERS 2015-2016								
	vmbo, havo, vwo onderbouw Prestatie-NORM: 1%			vmbo bovenbouw Prestatie-NORM: 4%			havo/vwo bovenbouw Prestatie-NORM: 0,5%			vmbo, havo, vwo onderbouw Prestatie-NORM: 1%			vmbo bovenbouw Prestatie-NORM: 4%			havo/vwo bovenbouw Prestatie-NORM: 0,5%			vmbo, havo, vwo onderbouw Prestatie-NORM: 1%			vmbo bovenbouw Prestatie-NORM: 4%			havo/vwo bovenbouw Prestatie-NORM: 0,5%		
	VSV-ers	startset	% VSV	VSV-ers	startset	% VSV	VSV-ers	startset	% VSV	VSV-ers	startset	% VSV	VSV-ers	startset	% VSV	VSV-ers	startset	% VSV	VSV-ers	startset	% VSV	VSV-ers	startset	% VSV	VSV-ers	startset	% VSV
	nov 15	nov 15	nov 15	nov 15	nov 15	nov 15	nov 15	nov 15	nov 15	nov 16	nov 16	nov 16	nov 16	nov 16	nov 16	nov 16	nov 16	nov 16	mrt 17	mrt 17	mrt 17	mrt 17	mrt 17	mrt 17	mrt 17	mrt 17	mrt 17
LMC-VO	17	4095	0,42%	43	3088	1,39%	7	898	0,78%	16	3774	0,42%	50	3061	1,63%	7	870	0,80%	14	3602	0,39%	44	2884	1,53%	4	845	0,47%
UNIE NOORD	14	1978	0,71%	19	1428	1,33%	3	499	0,60%	12	1847	0,65%	25	1379	1,81%	4	464	0,86%	12	1728	0,69%	29	1253	2,31%	1	465	0,22%
Carré College	0	185	0,00%	5	297	1,68%	x	x	x	1	174	0,57%	8	288	2,78%	x	x	x	2	142	1,41%	8	242	3,31%	x	x	x
Carré College, ISK BB	11	166	6,63%	x	x	x	x	x	x	9	160	5,63%	x	x	x	x	x	x	10	200	5,00%	x	x	x	x	x	x
Lyceum Kralingen	1	285	0,35%	x	x	x	1	224	0,45%	0	274	0,00%	x	x	x	1	205	0,49%	0	246	0,00%	x	x	x	1	212	0,47%
GK van Hogendorp	0	126	0,00%	2	187	1,07%	x	x	x	0	97	0,00%	3	176	1,70%	x	x	x	0	92	0,00%	4	130	3,08%	x	x	x
Hildegardis mavo	1	161	0,62%	1	143	0,70%	x	x	x	1	159	0,63%	2	155	1,29%	x	x	x	0	119	0,00%	6	163	3,68%	x	x	x
Havo/vwo Muziek en Dans	0	101	0,00%	x	x	x	2	97	2,06%	0	99	0,00%	x	x	x	1	88	1,14%	0	90	0,00%	x	x	x	0	88	0,00%
Horecavakschool	0	85	0,00%	1	135	0,74%	x	x	x	0	102	0,00%	6	130	4,62%	x	x	x	0	96	0,00%	1	135	0,74%	x	x	x
Lucia Petrus mavo	0	197	0,00%	2	210	0,95%	x	x	x	0	166	0,00%	1	197	0,51%	x	x	x	0	129	0,00%	3	177	1,69%	x	x	x
Mavo Delfshaven	0	59	0,00%	1	104	0,96%	x	x	x	0	48	0,00%	2	97	2,06%	x	x	x	0	44	0,00%	3	76	3,95%	x	x	x
Noordrand College	0	94	0,00%	6	150	4,00%	x	x	x	1	67	1,49%	2	129	1,55%	x	x	x	0	52	0,00%	2	128	1,56%	x	x	x
Theater havo/vwo	1	316	0,32%	x	x	x	0	178	0,00%	0	298	0,00%	x	x	x	2	171	1,17%	0	318	0,00%	x	x	x	0	165	0,00%
Toorop mavo	0	203	0,00%	1	202	0,50%	x	x	x	0	203	0,00%	1	207	0,48%	x	x	x	0	200	0,00%	2	202	0,99%	x	x	x
Roncalli mavo	0	374	0,00%	2	413	0,48%	x	x	x	0	334	0,00%	7	411	1,70%	x	x	x	0	354	0,00%	4	370	1,08%	x	x	x
Het Lyceum R'dam	1	302	0,33%	x	x	x	2	222	0,90%	0	282	0,00%	x	x	x	2	235	0,85%	0	320	0,00%	x	x	x	1	235	0,43%
ZUIDERPARK COLLEGE	1	539	0,19%	9	444	2,03%	x	x	x	3	557	0,54%	9	485	1,86%	x	x	x	1	528	0,19%	4	516	0,78%	x	x	x
Zuiderpark	1	452	0,22%	8	327	2,45%	x	x	x	3	471	0,64%	7	366	1,91%	x	x	x	0	464	0,00%	4	388	1,03%	x	x	x
Young Business School	0	87	0,00%	1	116	0,86%	x	x	x	0	86	0,00%	2	119	1,68%	x	x	x	1	64	1,56%	0	128	0,00%	x	x	x
NOVA COLLEGE	1	902	0,11%	13	803	1,62%	2	177	1,13%	1	754	0,13%	9	786	1,15%	1	171	0,58%	1	672	0,15%	7	745	0,94%	2	145	1,38%
Charles de Foucauld mavo	0	223	0,00%	1	174	0,57%	x	x	x	0	179	0,00%	2	199	1,01%	x	x	x	0	153	0,00%	2	195	1,03%	x	x	x
St Montfort m/h/vwo	1	282	0,35%	1	132	0,76%	2	177	1,13%	0	238	0,00%	1	122	0,82%	1	171	0,58%	0	239	0,00%	2	106	1,89%	2	145	1,38%
Palmentuin	0	129	0,00%	1	154	0,65%	x	x	x	0	103	0,00%	0	136	0,00%	x	x	x	0	105	0,00%	0	131	0,00%	x	x	x
Slinge	0	153	0,00%	5	203	2,46%	x	x	x	1	127	0,79%	3	180	1,67%	x	x	x	1	78	1,28%	2	169	1,18%	x	x	x
Veenoord	0	115	0,00%	5	140	3,57%	x	x	x	0	107	0,00%	3	149	2,01%	x	x	x	0	97	0,00%	1	144	0,69%	x	x	x

De definitieve VSV cijfers van 2013-2014 zijn bekend sinds november 2015.

Brin-niveau:

In 2013-2014 zitten alle Havo-vwo afdelingen van LMC, van Unie Noord (3 leerlingen), Het Lyceum Rotterdam (2 leerlingen) en Nova College (2 leerlingen), **boven** de prestatienorm. Met alle overige afdelingen zit LMC onder de prestatie-norm.

School-niveau:

In de OB zit alleen de ISK afdeling van Carre (11 leerlingen) **boven** de prestatienorm. De havo-vwo BB van de HMD (2 leerlingen), HLR (2 leerlingen) en St. Montfort (2 leerlingen) komen eveneens **boven** de prestatienorm uit.

De definitieve VSV cijfers van 2014-2015 zijn bekend sinds november 2016.

Brin-niveau:

In 2014-2015 zitten alle Havo-vwo afdelingen van LMC, van Unie Noord (4 leerlingen), Het Lyceum Rotterdam (2 leerlingen) en Nova College (1 leerling), **boven** de prestatienorm. Met alle overige afdelingen zit LMC onder de prestatie-norm.

School-niveau:

In de OB hebben twee LMC scholen een percentage VSV-ers dat **boven** de prestatienorm uit komt; de ISK afdeling van het Carre (9 leerlingen) en Noordrand (1 leerling). De Horeca Vakschool komt met de VMBO BB (6 leerlingen) **boven** de prestatienorm uit. De havo-vwo BB komt op 4 scholen boven de prestatienorm uit, op de HMD (1 leerling), THV (2 leerlingen), HLR (2 leerlingen) en St. Montfort (1 leerling).

De voorlopige VSV cijfers van 2015-2016 zijn afkomstig uit de maandrapportage van DUO van maart 2017. De startset van maart 2017 is als basis genomen voor de berekening van het voorlopige percentage VSV-ers. **De aantallen kunnen nog wijzigen.**

Brin-niveau:

Op dit moment zit alleen de afdeling havo-vwo BB van Nova College (2 leerlingen) **boven** de prestatienorm. De overige afdelingen van LMC zitten allemaal onder de prestatienorm. **Dit betekent dat we voor alle overige afdelingen in aanmerking komen voor de prestatiesubsidie.**

(We ontvangen subsidie per Brinnummer, wanneer (op Brin-niveau) voldaan is aan de prestatienorm.)

School-niveau:

In de OB hebben drie LMC scholen een percentage VSV-ers dat, voorsnog, **boven** de prestatienorm uit komt: Carre VMBO (2 leerlingen), de ISK afdeling van het Carre (10 leerlingen), YBS (1 leerling) en Slinge (1 leerling). In **BB vmbo** hebben alle LMC scholen een percentage VSV-ers dat onder de prestatie-norm ligt. In **BB havo-vwo** heeft alleen het Montfort College (2 leerlingen) een percentage VSV-ers dat **boven** de prestatienorm uitkomt.

Jongeren die uit de tellingen zijn/worden gehaald:

- Jongeren die overstappen vanuit regulier bekostigd onderwijs naar niet-bekostigd, erkend onderwijs
- Jongeren met een vrijstelling van de leerplicht
- Jongeren met een mbo-1 diploma (entreeopleiding) en een baan van minstens 12 uur op de teldatum van 1 oktober
- Jongeren die op 1 oktober als vsv'er zijn geteld, maar in de daaropvolgende maanden oktober, november of december alsnog een startkwalificatie halen (verlate startkwalificatie).
- Jongeren die van het vmbo en het mbo naar de politieschool of defensie-opleidingen gaan. (N.B. Het merendeel van de politie- en defensieopleidingen is inmiddels vormgegeven in samenwerking met een ROC en hiermee reeds geregistreerd in BRON.)
- Eerstestaars nieuwkomers (buitenlandse jongeren die hier worden opgevangen) ook wel bekend als ISK-leerlingen, anderstaligen, asielzoekers of vreemdelingen.

Bijlage 5 – uitkomsten enquêtes tevredenheidsonderzoeken leerlingen

Scholen op de kaart / Vensters volgens leerlingen 2015-2016 > afgenomen in periode jan-apr 2016

LMC Gemiddelde

(Domeinen per schooltype = ongewogen gemiddelde)

Domeinen	Gemiddelde	Gew. gem.	brugperiode	vmbo-basis	vmbo-kader	vmbo-g/t	havo	atheneum	gymnasium in scholen-gemeenschap
<i>Aantal respondenten</i>	4.221	4.221	1.007	421	538	1.263	528	446	18
Ambitie 1: Uitdaging voor alle leerlingen	6,09	6,28	6,67	6,50	6,29	6,11	5,84	6,24	4,97
Ambitie 2: Eigentijds onderwijs	6,60	6,79	6,95	6,57	6,53	6,95	6,54	6,81	5,88
Ambitie 3: Brede vorming	5,15	5,39	5,90	5,31	5,14	5,19	5,19	5,51	3,82
Extra: Begeleiding	6,78	6,97	7,24	7,07	7,29	6,75	6,57	6,99	5,57
Extra: Communicatie	5,53	5,94	6,48	5,61	5,53	5,90	5,82	5,85	3,50
Extra: Docenten	6,42	6,46	6,70	6,42	6,34	6,33	6,35	6,61	6,21
Welbevinden	6,36	6,56	6,72	6,01	6,08	6,41	6,88	7,41	5,04
Aantasting sociale en fysieke veiligheid	9,21	9,10	9,05	9,00	9,10	8,97	9,34	9,36	9,63
Ervaren sociale en fysieke veiligheid	6,63	6,79	7,06	6,56	6,48	6,71	6,80	7,04	5,76
Vensters Tevredenheid	6,06	6,26	6,62	6,23	6,14	6,14	5,99	6,29	5,00
Vensters Schoolklimaat & Veiligheid	7,52	7,58	7,70	7,31	7,34	7,46	7,77	8,01	7,04
Aantasting veiligheid Vensters	9,21	9,10	9,05	9,00	9,10	8,97	9,34	9,36	9,63
Ervaren veiligheid Vensters	6,63	6,79	7,06	6,56	6,48	6,71	6,80	7,04	5,76
Welbevinden Vensters	6,36	6,56	6,72	6,01	6,08	6,41	6,88	7,41	5,04

Benchmark Alle scholen

Domein	BM brugperiode	BM vmbo-b	BM vmbo-k	BM vmbo-gt	BM havo	BM atheneum	BM gym. in scholen-gemeenschap
Ambitie 1: Uitdaging voor alle leerlingen	6,7	6,2	6,2	6,1	6,1	6,4	6,5
Ambitie 2: Eigentijds onderwijs	6,9	6,3	6,5	6,5	6,5	6,7	6,7
Ambitie 3: Brede vorming	6,0	5,6	5,6	5,5	5,6	5,9	6,1
Extra: Begeleiding	7,4	6,9	7,0	6,9	6,9	7,0	7,0
Extra: Communicatie	6,8	5,8	6,0	6,0	6,1	6,3	6,4
Extra: Docenten	7,1	6,3	6,4	6,5	6,5	6,8	6,9
Welbevinden	7,2	6,0	6,3	6,5	6,8	7,2	7,2
Aantasting sociale en fysieke veiligheid	9,2	8,7	8,8	9,0	9,2	9,4	9,4
Ervaren sociale en fysieke veiligheid	7,3	6,4	6,6	6,7	6,8	7,1	7,2
Vensters Tevredenheid	6,8	6,2	6,2	6,2	6,2	6,5	6,6
Vensters Schoolklimaat & Veiligheid	8,0	7,1	7,3	7,5	7,7	8,0	8,0

Bijlage 6 Brinstructuur

